

El patrimoni històric

de Santa Eulàlia de Ronçana



Textos:

Cinta Cantarell

Xavier Ciurans

Fotografia:

Cinta Cantarell

Pere Cornellas

Ajuntament de Santa Eulàlia de Ronçana

Disseny:

Miquel Llach

Impressió:

Edició:

Ajuntament de Santa Eulàlia de Ronçana

Dipòsit legal:

ISBN:

Santa Eulàlia de Ronçana, 2010

El patrimoni històric

de Santa Eulàlia de Ronçana

Índex

Presentació	7
Ajuntament	8
Ca l'Alonso	10
Ca l'Artiguetes	12
Ca l'Enricó	16
Ca l'Espardenyer	18
Ca l'Espel	20
Ca l'Unyó	22
Can Barbany del Moli	24
Can Barnils i Can Jaume Tries	26
Can Bassa de la Vall (la Casa Gran)	28
Can Benet	30
Can Bruno	32
Can Brustenga	34
Can Burc i Ca l'Arcís	40
Can Burguès	44
Can Cabot	48
Can Cabot de la Vall	50
Can Carreter	54
Can Cases	56
Can Corder i Ca la Pujala	58
Can Dalmau	60
Can Falgar	62
Can Farell de la Vall	64
Can Farrarons	68
Can Figueretes	72
Can Francesc	74
Can Fuster Parera	76
Can Gafa	78
Can Galderic	82
Can Genís	84
Can Granada	86
Can Guardià	90
Can Joanet de l'Auto	92
Can Joanet Pujades	94
Can Just	96
Can Lluc del Tussol	98
Can Magre	100
Can Maset	102

Can Maspons de la Vall	104
Can Maspons de Sant Cristòfol, Can Maspons del Rieral	108
Can Mataporcs	112
Can Noguera	114
Can Pallàs	116
Can Paraire	120
Can Pilé	122
Can Plantadeta	124
Can Pou	126
Can Puig de la Vall	128
Can Rocasalbas	132
Can Roig dels Pins i Can Música	134
Can Sabater	136
Can Tabac	140
Can Tabaquet	142
Can Torras	144
Can Trias	148
Can Turell	152
Can Vendrell de la Vall	154
Can Vidal	158
Can Xico	160
Capella de Sant Cristòfol	162
Capella de Sant Simplicí	164
Cases d'en Lluïset	166
Conjunt de Ca l'Elies, Can Bassa i Can Mestret, Can Colom	168
Conjunt de Can Bernat, Can Lluc de la Penya, Can Moret i Can Valentí	172
Conjunt de Can Donat i Can Rei	176
Conjunt de Can Vila, Can Ciurans, Ca la Quima, Ca la Lola	180
El Bruguer	182
El Molí d'en Vendrell	184
Escoles Velles	188
Església de Santa Eulàlia	192
La Bastida Nova	196
La Bastida Vella	198
La Casa Vella	202
La Ferreria	206
Rectoria	210
Rosàs	212
Torre del Dr. Vázquez	216

Presentació

Aquest llibre del Patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana vol ser un reconeixement a la història del nostre poble, a la història de cadascuna de les persones que han viscut en aquesta terra. És un goig poder presentar, a finals de la primera dècada del segle XXI, aquest patrimoni fruit d'una història que va des del segle XI fins al segle XX, passant per l'edat mitjana, l'edat moderna i l'època contemporània.

En aquest volum s'hi recullen edificis públics i privats. Hi trobarem sobretot les masies, que han conformat la fesomia del nostre poble durant segles. Però no hi falten les cases de pagès, els molins, les esglésies i, fins i tot, també hi ha algunes cases jardí i unes escoles. El treball no vol limitar-se a allò que seria estrictament de catàleg sinó que té la voluntat de presentar aquell patrimoni significatiu en la història de Santa Eulàlia. Els estils són diversos, d'acord amb la les tendències artístiques i arquitectòniques de l'època. Des del romànic fins a l'eclèctic, hi trobem els estils gòtic i modernista i el més predominant, el popular.

És la petja de l'home a la terra que s'endinsa en la història. El fruit de moltes generacions, de moltes famílies, de moltes persones. El testimoni de la vida durant segles. És part de la nostra identitat: hem de saber que fins els anys setanta del segle passat aquestes eren les edificacions que conformaven el nostre poble. El llibre ens ofereix una oportunitat meravellosa per reconèixer que venim de lluny, per fer consciència del que som i, sobretot, perquè coneguem, valorem, cuidem i estimem l'herència que hem rebut.

Les feines d'elaboració del llibre van començar fa temps i el procés ha estat llarg i acurat. Vull agrair als autors la seva dedicació i a totes les persones que l'han fet possible la il·lustració que hi han posat.

El llibre ens convida a quedar-nos amb allò de bo que han aportat les dones i els homes al llarg de la història, ens anima a viure el present i ens és un estímul per a construir el futur, on cadascú de nosaltres hi aportem el millor que puguem.

Enric Barbany

Alcalde

Ajuntament

Adreça:

Carretera de la Sagrera, s/n

Classificació/Tipologia:

Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Eclèctic

Segle:

XX

Any:

1927-28, 1967, 1984-85 (reforma)

Ús:

Ajuntament

Tipus de propietat:

Pública

Notícies històriques:

El 14 de desembre de 1924, l'Ajuntament presidit per Jaume Dantí i Puigdomènech va manifestar la conveniència de construir una nova casa consistorial, substituint, d'aquesta manera, l'antic Ajuntament, que havia tingut diverses ubicacions -el Casalot, ca l'Elies- al llarg de la història. L'any següent, es va encarregar aquesta obra a l'arquitecte Joan Serra i de Martínez. L'any 1927 Lluís Barbany i Unyó va cedir un espai de 677,66 m² per a la construcció del nou ajuntament i un altre terreny per tal de fer-hi una plaça pública. L'any 1928 es va acabar la construcció del nou Ajuntament. Per tal de sufragar les despeses, el consistori va decidir vendre l'anterior edifici del comú. L'edifici va ser reformat a mitjans de la dècada de 1960, coincidint amb el procés d'urbanització de la plaça de l'Ajuntament, i novament reformat i ampliat entre els anys 1984 i 1987.

Descripció:

Edifici de planta rectangular, coberta a dues vessants de teula àrab. Sobre la coberta s'alça una petita lluernia que dóna llum al pati interior entorn el qual s'articulen les dependències de l'ajuntament. Consta de planta baixa i pis. Els murs estan arrebossats i pintats. La façana principal arrenca d'un sòcol i acaba coronada per un capcer escalonat amb petits balustres estilitzats als laterals que arrenquen d'una franja de dentells, al centre hi ha un escut de la vila. Està organitzada segons tres eixos, el central és més ample ja que conté la balconada de l'Ajuntament. Aquesta està suportada per mènsules decorades amb fulles d'acant i protegida amb balustres. A la porta principal s'hi accedeix per unes escales adaptades al desnivell del terreny que desemboquen en un pòrtic de columnes de tipus toscà, tancat per portes de reixa. Les obertures de la façana principal són d'arc carpanell, la central amb un clipeu de decoració vegetal. Les obertures de les façanes laterals són d'arc a nivell. En les reformes del 84 es va tapiar una finestra en el pis i se'n van obrir dos parells de noves.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Ca l'Alonso

Adreça:

Camí de la Serra, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVIII-XX

Any:

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Possiblement aquesta heretat fou posseïda per Francesc Barbany, que l'any 1758 declarava tenir una casa i gairebé 4 quarteres de terra, sent un molt petit propietari. A la primera meitat del segle XIX l'amo va ser en Josep Barbany, casat amb Maria Catafau, nascuda l'any 1796. Segons l'amillament fet l'any 1861, Josep Barbany tenia la casa, aleshores coneguda ja com ca l'Alonso, i 4 quarteres de terra, de manera que continuava sent una finca molt petita, pròpia de petits pagesos i treballadors de la terra. La seva filla Marianna Barbany i Catafau, nascuda l'any 1828, va quedar-se a la casa i pels volts de 1850 es va casar amb Baltasar Alonso, un pagès nascut a Astúries i afincat a Santa Eulàlia des de 1844. Per tant, el nom de la casa procedeix del cognom d'aquest pagès asturià. Fruit del matrimoni entre Baltasar i Marianna, coneixem l'existència de dos fills com a mínim: Antoni i Domènec Alonso i Barbany, ambdós pagesos. Posteriorment, aquesta petita finca s'ha venut i ha estat totalment reformada.

Descripció:

Casa de pagès, tan transformada que gairebé costa veure que ho havia estat. És de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab. A les façanes de ponent i sud se li han afegit porxos sobre pilars de totxo. Els murs estan arrebossats i pintats. Totes les obertures són d'arc a nivell reformades. A la façana sud es conserva l'agulla del rellotge de sol. Al davant de la casa s'aixeca un cobert nou per als cotxes.



Ca l'Artiguetes

Adreça:

Camí de ca l'Artiguetes, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XIX

Any:

1666 , 1888 (reforma)

Ús:

Deshabitada

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Masia fundada per Antoni Artigues, fadrister de ca l'Artigues de Lliçà d'Amunt, a la primera meitat del segle XVI, a les terres de l'antic mas Aguilar. Al llarg de l'època moderna, la casa es va conèixer com ca l'Artigues de la Vall, i només a partir del segle XIX apareix el nom d'Artiguetes. A la primera meitat del segle XVII, el pubill Miquel Ribes, àlies Artigues, va participar en el govern de la baronia de Montbui com a prohoms, jurat i clavarí. A l'inici del Set-cents, l'amo de la casa era en Jaume Artigues, casat amb Maria Llonch. L'any 1758, el seu fill i hereu, Jaume Artigues i Llonch declarava posseir més de 60 quarteres de terra, però majoritàriament ermes, a Santa Eulàlia i 14 quarteres a Caldes de Montbui. Per tal d'aconseguir una major rendibilitat de tantes quarteres ermes, a finals del segle XVIII i inicis del XIX, el seu fill i hereu Francesc Artigues i Guàrdia va acensar algunes peces de terra del seu mas a petits pagesos per tal que aquests hi plantessin vinya. Casat amb Elisabet Germà, la seva hereva fou Maria Artigues i Germà, casada amb Francesc Duran i Pedró, del benestant mas Duran de Palau-solità. Els succeí en Jaume Duran i Artigues, el qual també va ocupar càrrecs de govern de la baronia

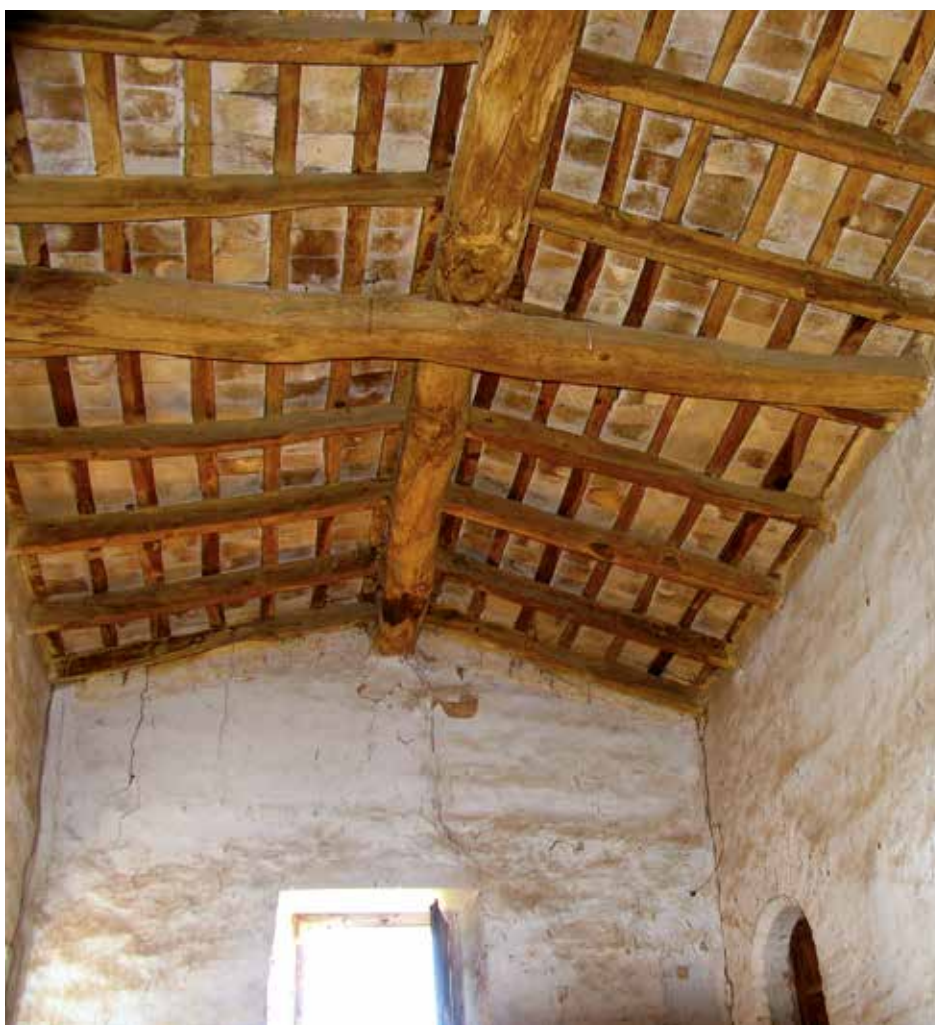
de Montbui a la primera meitat del segle XIX. Segons l'amillament fet l'any 1861, en Jaume Duran formava part del reduït grup de mitjans propietaris del poble, amb prop de 50 quarteres de terra, i a més es va maridar amb Tomassa de Xammar, filla del ciutadà honrat de Barcelona Josep de Xammar, propietari del mas Xammar de l'Ametlla. El seu fill i hereu, Joan Duran i Xammar, es va casar amb Rosa Unyó i Cuscó, de ca l'Unyó. Aquest matrimoni no va tenir descendència i al cap d'uns anys de la mort d'en Joan -esdevinguda el 1896- la seva vídua va decidir deixar la casa, situada en un lloc solitari, per anar a viure a la Sagrera de Santa Eulàlia, on adquirí un habitatge conegut des de llavors com ca la Rosa. A la mort de dita Rosa, l'heretat de ca l'Artiguetes es va unir al patrimoni de ca l'Unyó. Masoveria des de 1918, ja fa unes dècades que es va deixar d'habitar.



Ca l'Artiguetes

Descripció:

Masia del segle XVI, de carener perpendicular a la façana, coberta a dues aigües de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. En el costat est, hi ha adossat un cos per a les quadres, és de planta baixa i una vessant. Els murs que són de paredat de còdols i tàpia estaven arrebossats. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles ben escairades, en el costat dret de la porta hi ha un pedrís. La porta de la quadra, és d'arc de mig punt fet en totxo. Les finestres del pis són de llinda plana, brancals i ampits de pedra, per tota decoració tenen un petit arquet incís, en un dels dormitoris es pot llegir la data de "1666", per l'interior conserven els festejadors. A l'interior de la masia, tot i el seu deplorable estat, es pot veure la distribució clàssica de l'espai. De l'entrada, a mà dreta, la cuina, amb la gran llar de foc i els fogons; al fons l'escala d'accés a la sala i als dormitoris; a mà esquerra les quadres. Al davant de la masia hi ha restes del pou, amb la data de "1888", amb un safareig i una petita bassa. Separat un xic de la masia, hi ha un nou porxo de planta rectangular, amb coberta de dues vessants de teula àrab, amb portalada d'arc carpanell fet de maó.





Ca l'Enricó

Adreça:

Camí de ca l'Enricó, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVIII-XIX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1861, Pau Molins, casat amb Eulàlia Puigdomènech, apareix com a propietari de ca l'Enricó. Aleshores, posseïa la casa i 6 quarteres i mitja de terra. Per tant, es tractava d'un petit propietari. Uns anys més tard, el seu fill Pere Molins i Puigdomènech va heretar aquesta finca i a la dècada de 1880 Jaume Bellavista i Dalmau va comprar l'heretat a dit Pere Molins. En Jaume Bellavista era fill del pagès Martí Bellavista i Puigdomènech, nascut a Bigues l'any 1820, i d'Anna Dalmau i Casanovas, natural de Palau-solità. Aquesta parella s'havia instal·lat al poble pels volts de 1852. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Ca l'Enricó és una masia senzilla i austera que respon a la tipologia de les que bastien els petits propietaris o també els grans per a masoveries, sobretot a partir del segle XVIII i fins al segle XIX. Ca l'Enricó, actualment, és el resultat d'una reforma feta entorn a l'any 1900, degut a l'estat dels murs que són de tàpia. És una casa de pagès de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs que són de paredat estan arrebossats i pintats, a manera de sòcol a la part inferior. La porta principal és d'arc de mig punt de totxo, actualment dins l'arc, s'hi ha fet una nova porta més petita; la de les corts és d'arc escarser. La resta de les obertures són d'arc pla, senzilles, només té ampit de pedra la del dormitori de l'esquerra.



Ca l'Espardenyer

Adreça:

Carretera de la Sagrera, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI

Any:

1839 (reforma)

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1758 Pere Vidal del Roure declarava posseir dues cases, una de les quals podia ser aquesta -però l'actual i veïna can Genís també s'havia dit can Vidal-. L'any 1772, Teresa Vidal, possible familiar del dit Pere Vidal, i el seu marit Salvador Torres venien una vinya a Joan Rosàs, de can Genís. La casa degué passar a Maria Vidal, casada amb Jaume Torres. La seva filla i hereva, Maria Torres i Vidal, es va esposar amb el bracer Andreu Mas (1776-1847). Els va succeir en Salvador Mas i Torres, pagès nascut l'any 1815 i casat amb Esperança Lluch. L'any 1861, Salvador Mas declarava posseir la casa i 3 quarteres de terra, gairebé tot de secà. Aleshores, la casa es coneixia com a can Berga. A principis del segle XX, Joan Rosàs i Duran, fill de can Genís, va comprar aquesta casa. Com que en Joan Rosàs era espardenyer, la casa es va conèixer com ca l'Espardenyer a partir de llavors. En Joan Rosàs es va casar amb Caterina Solé i Valls i cap al 1910 va aconseguir la concessió del correu a Santa Eulàlia i va començar un transport de correspondència i pocs viatgers amb una tartana. Un fill seu, Joan Rosàs i Soler, en Joanet de l'auto, va establir un servei de transport de viatgers entre Santa Eulàlia i Granollers. L'hereu de la casa va ser en Claudi Rosàs, casat amb Pilar Salas Castillo. Van canviar l'espardenyeria per una posada. Els propietaris actuals, residents a Barcelona, en són descendents.

Descripció:

L'edifici actual és, bàsicament, el resultat de l'ampliació feta en el segle XVI. La part posterior de la casa correspon a la primera construcció del segle XIV. Edifici de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. En el vèrtex del carener es conserva un espantabruixes. Consta de dues crugies, de planta baixa i pis. Adossat al costat nord-est hi havia un cobert, ara ensorrat. A la façana nord-oest, altres construccions annexes, construïdes més modernament. Els murs són de paredat de còdols, de tapia i reompliment de totxo. Per accedir a la porta s'han de pujar unes escales, aquesta és d'arc de mig punt de totxo i brancals de pedra. Les altres obertures són d'arc pla, modificades al llarg del temps. Degut a l'estat de l'arrebossat es poden veure diverses portes tapiades, fetes de totxo. Sota l'angle del carener es conserva un rellotge de sol esgrafiat, hi ha la llegenda: "ANDREAS MAS ME FECIT 1839". Al seu entorn, hi ha una petita bassa-safareig d'obra.



Ca l'Espel

Adreça:

Camí del Molí, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular-Modernista

Segle:

XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Nom de la casa del barri del Rieral, procedent del cognom de la gent de la casa, aixecada a inicis del segle XX. Els seus amos formaven part del col·lectiu dels molt petits propietaris.

Descripció:

Casa de pagès del segle XX que sembla seguir l'estètica d'algunes cases modernistes obrades en pedra, en les que la monotonia i simetria de la façana és trencada pel canvi de material a les obertures i a les cantoneres amb la utilització de totxo. És de planta rectangular, de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab acabada en ràfec volat sobre permòdols. El vèrtex del carener acaba en un petit ràfec pla i teuladet. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs són de paredat de còdols un xic escairats. Les obertures són totes d'arc pla i estan emmarcades per obra vista entrellaçada, així mateix les cantoneres. En el primer pis s'obre un balcó que no sobresurt del pla de la façana. Per la façana nord, en els darrers anys, si ha afegit un cos.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Ca l'Unyó

Adreça:

Carretera de Parets a Bigues, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XIX-XX

Any:

1942 (reforma)

Ús:

Deshabitada- traster

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'antiga denominació de ca l'Unyó era mas Ratera. En el fogatge de l'any 1553 s'esmenta a Segimon Ratera, pagès, i l'any 1577 Bernat Ratera vivia a Santa Eulàlia. A finals del segle XVI o a inicis del segle XVII, la família Ratera es va emparentar amb els Unyó originant una nova denominació del mas. La tradició oral diu que els Unyó vénen de can Gris, casa desapareguda i situada sobre el camí vell del Flix. A la dècada de 1630-1640, el propietari, Pere Pau Unyó, formava part del Consell de la Baronia de Montbui. A la primera meitat del segle XVIII, l'amo fou en Joan Unyó Ratera, casat amb Maria Viver del Bosc. L'any 1758, Salvador Unyó Ratera pagava 89 lliures al cadastre per la seva heretat, formant part del col·lectiu de petits i mitjans propietaris de la parròquia. A la segona meitat del segle XVIII, el propietari del mas era Salvador Unyó Ratera (1752-1836), casat amb Marianna Corominas. El seu fill i hereu, Salvador Unyó, es va casar amb Cecília Cuscó. Genís Unyó i Cuscó (1836-1920) va engrandir el mas -l'any 1861 declarava posseir més de 15 quarteres de terra-. Es va casar amb Raimunda Calderó i Sora, de can Sora de la Roca. El seu fill i hereu, Josep Unyó i Calderó (1866-1951), va continuar ampliant la finca i l'any 1890, mitjançant el matrimoni amb la seva cosina Teresa Calderó, va adquirir l'esmentat mas Sora; ja a inicis del segle XX, va heretar el mas Artiguetes de Santa Eulàlia, esdevenint d'aquesta manera un dels principals contribuents del poble. El mateix Josep Unyó va desenvolupar diversos càrrecs de govern a l'Ajuntament

de Santa Eulàlia de Ronçana, ocupant l'alcaldia entre 1916 i 1917. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Tot i que documentalment la masia és més antiga, les obres realitzades al llarg dels segles no permeten veure la planta original, sobretot les obrades en el segle XVII i XX. És de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats, a manera de sòcol a la part inferior de la façana principal. Sota l'angle del carener es conserva un rellotge de sol amb la inscripció: "J/1942/U", data corresponent a una de les reformes de la casa. A la façana principal, les obertures són de llinda plana de pedra del Bertí. Entorn de la dècada de 1970, es van ampliar dues finestres de la façana principal, la de la planta baixa i una dels dormitoris, també se'n van obrir de noves a la façana est. A finals del segle XIX o començament del segle XX, es va ampliar la masia, amb un cos adossat en sentit perpendicular a la façana principal, utilitzat com a celler, graner, rebost i colomar. Perpendicularment a aquest edifici, en surt un altre per al bestiar, de planta baixa i coberta a una vessant. Adossat a aquest, encara, en surt un altre en direcció sud, on fins fa poc hi havia conills i aviram. A la façana nord hi ha un altre cos adossat de planta baixa, ara convertit en garatge. El conjunt de construccions de ca l'Unyó està cercat amb tanca, fora de la qual encara hi ha la pallissa.



Can Barbany del Molí

Adreça:

Carretera de Parets a Bigues, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Molí-Edifici aïllat

Època:

Medieval -Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVIII-XIX-XX-XXI

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

En vida de Josep Barbany del Molí, o bé amb el seu pare, es va construir una nova casa i molí per a la família Barbany, després dels desperfectes que la rierada de 1777 va ocasionar a la Casa Vella. Des d'aleshores, aquesta casa es va conèixer com can Barbany. Josep Barbany, mort abans de 1819, es va casar amb Margarida Rosàs (1773-1819). El seu fill i hereu, Josep Barbany i Rosàs, encara va ésser nomenat alcalde de la baronia de Montbui els anys 1829 i 1841 i va ser un dels primers alcaldes del nou municipi de Santa Eulàlia de Ronçana després de la dissolució de la baronia -l'any 1847 era alcalde del terme-. A banda de la seva preeminència social, els Barbany continuaren formant part de la pagesia benestant del poble -l'any 1861, Josep Barbany posseïa unes 116 quarteres de terra, un molí fariner i 4 cases, que eren: can Barbany, can Mallorca, can Serra i la Casa Vella-. Aquest patrimoni es va incrementar l'any 1915, quan Lluís Barbany i Unyó va adquirir la Bastida Vella. D'aquesta manera, els Barbany van esdevenir els principals contribuents de la contribució urbana de Santa Eulàlia i els cinquens principals contribuents de rústica. La família Barbany explotava les terres dels seus masos i gestionava el molí, que va continuar funcionant fins a mitjans del segle XX -un dels darrers moliners va ser l'Isidre Duran i Garriga-. A partir dels anys 1960, els Barbany van cedir diverses parts de la seva heretat per a ser urbanitzades.

Descripció:

Tot i que el molí de can Barbany, està documentat des del segle XV, l'edifici actual és el resultat de la reforma feta a començament del segle XX. Molí de carener paral·lel a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. En el costat sud-oest, surt de manera perpendicular un altre cos. Dins del qual es conserva en molt bon estat, el molí. Els murs que són de paredat estan arrebossats i pintats, a la part inferior a manera de sòcol. La façana acaba rematada per una petita cornisa motllurada de daus. Consta de planta baixa, pis i golfes. La porta principal és de llinda plana de pedra, en el costat dret n'hi ha una altra del mateix tipus. En el pis s'obren balcons protegits amb barana tornejada de ferro. Entre els dos balcons hi ha un rellotge de sol amb la inscripció "CAN BARBANY/1414", data que fa referència a l'antiga documentació. Les obertures de les golfes són d'arc de mig punt agrupades de dos en dos. A la façana lateral est, s'hi han obert nombroses finestres i una galeria arcada amb balconera. Al capdamunt acaba coronada per un capcer triangular al centre amb ràfec de dents de serra i cornisa volada als extrems. A la part nord del molí es conserva el salt de l'aigua i unes noves quadres per als cavalls.



Can Barnils i Can Jaume Tries

Adreça:

Camí Vell de Granollers, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XX

Any:

1935 (reforma)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1847, Antic Barnils (1787-1853) va arribar amb la seva família a Santa Eulàlia de Ronçana. El seu fill Genís Barnils i Carbonell havia nascut a Balenyà l'any 1819 i era paleta. La muller d'en Genís, Francesca Toll també era de Balenyà. Aleshores, degueren aixecar can Barnils. Dos anys després d'haver-se instal·lat al poble, va néixer el seu fill i hereu Joan Barnils i Toll, el qual va continuar fent de paleta amb el seu germà Josep Barnils i Toll. Joan Barnils es va casar amb Josefa Barbany i Moncau, filla de la família masovera del veí mas Sabater. El seu fill i hereu, Genís Barnils i Barbany, es va casar amb Dolors Barbany i Relats, de can Donat. També ell va continuar fent de paleta, així com el seu fill i hereu, Antic Barnils i Barbany, casat amb Josefa Girbau i Maspons, de can Feu. Segons recordava la família, els Barnils van participar en les obres de reforma de l'església de Santa Eulàlia, pels volts de 1880, i en la construcció o reforma de moltes altres cases del poble i de la comarca. Sembla que la casa veïna, coneguda com can Jaume Tries, era d'un Barnils que no va voler fer de paleta.

Descripció:

Casa bastida a finals del segle XIX seguint el gust de l'època. És de carener paral·lel a la façana coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i dos pisos i quatre eixos. Els murs són de paredat de còdols, només està arrebossada la façana

principal que arrenca a manera de sòcol, també ho està la façana lateral est. La façana principal està coronada per un ràfec sobre permòdols, el canvi de pis està marcat a l'exterior amb una motllura plana. La porta principal és d'arc rebaixat i la d'accés a les corts, carpanell. La resta de les obertures són d'arc pla, en el primer pis s'obren balcons protegits amb barana de ferro. A la planta baixa un gran finestral està protegit amb una reixa de motius geomètrics, característica del segle XIX. En el costat nord-oest, hi ha una galeria d'arcades protegida amb balustre de ceràmica, sobre de la qual es va aixecar un pis. Pel costat nord hi ha diversos annexes per al bestiar, tancats per una barri que dona al camí. En el costat est, en el 1935 es va construir una casa o es va reformar una construcció existent, coneguda com a "CAN JAUME TRIAS/1935" tal com diu a la façana entremig de garlandes. És una casa de carener paral·lel a la façana de planta i pis i coberta a dues vessants. Consta de planta i pis. La façana principal està arrebossada i pintada. Al seu davant es conserven els safareigs. En aquest mateix costat, en mig dels camps hi ha una bassa i un pou d'aigua d'aires modernistes. Al davant de la façana principal hi ha un pou d'aigua de tipologia clàssica. Al costat de ponent de la casa, encara hi ha dues edificacions més, separades pel camí. Una és una casa de planta i pis, construïda en el primer terç del segle XX, i l'altre són uns corrals i pallissa, fets amb els mateix estil que la casa. Els murs de les dues construccions són còdols desbastats. Totes les obertures són fetes de maó i estan unides per verdugades, són d'arc pla.



Can Bassa de la Vall

(la Casa Gran)

Adreça:

la Casa Gran, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia -Edifici entre mitgeres

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular-gòtic

Segle:

XV-XVI-XX

Any:

Ús:

Deshabitada

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1466, Antoni Bassa era un dels principals propietaris de Santa Eulàlia, tot i que els Bassa tenien el seu mas pel senyor de la casa de Castellet i durant l'època medieval van estar sotmesos als mals usos. A banda d'un cens fix en diners i en espècies, els Bassa havien de pagar 1/18 del gra i del vi al senyor de Castellet. Els Bassa no només van mantenir el seu mas, sinó que foren capaços d'adquirir-ne d'altres que possiblement eren rònecs, com fou el cas del mas Junyells. Una de les principals preocupacions era el subministrament d'aigua i l'any 1603 el pagès Francesc Bassa i Joan Maspons mantenien un conflicte precisament per l'aigua. L'any 1758 Jaume Bassa tenia la seva masia i 178 quarteres de terra, especialment de bosc, per tant, era un dels masos més extensos del poble. A inicis del segle XIX, Joan Bassa es va casar amb Rosa Illa, pubilla del mas Illa de la Garriga. A partir de llavors, els Bassa es van traslladar a la Garriga, des d'on gestionaven el mas Illa i el mas Bassa -durant la dècada de 1830 i 1840, els Bassa van acensar diverses peces de terra del seu mas a varis pagesos de Santa Eulàlia-. L'any 1840, el seu fill i hereu, Esteve Bassa i Illa, era presentat com a hisendat de la Garriga. Al cap dels anys, però, els Bassa-Illa es van desprendre d'aquesta masia, que va quedar dividida en diversos habitatges que avui configuren el veïnat de can Bassa. A partir d'aquesta divisió, la part central de l'antiga masia s'anomenà la Casa Gran.

Descripció:

La Casa Gran és un masia clàssica del segle XVI que tot i les modificacions que ha patit, encara en permeten veure les característiques tipològiques. És de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats i pintats. La façana es va sobrealçar i va perdre la pendent de les vessants, cosa que li confereix un aspecte estrany, ja que li han deixat un capcer recte, amb una trista motllura. Era de tres crugies, la de l'esquerra es va convertir en un edifici de nova planta, mutilant tot aquest costat de la masia. Pel costat dret, se li han afegit nous edificis que l'han deixat encaixonat. La porta és d'arc de mig punt de dovelles ben escairades i pintades. Les finestres del pis són de tipus gòtic, la de la sala d'arc conopial amb lòbuls interior i de llinda plana amb guardapols que arrenca de mènsules amb mascarons la del dormitori.



Can Benet

Adreça:

Camí de la Serra, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVIII-XIX-XXI

Any:

Ús:

Deshabitada

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

A mitjans segle XIX, aquesta casa fou posseïda per Benet Ciurans, el qual va donar nom a l'heretat. L'any 1861, Benet Ciurans declarava posseir aquesta casa i 5 quarteres i mitja de terra. Per tant, es tractava d'una molt petita propietat. Els béns de Benet Ciurans van passar al seu fill, Josep Ciurans i Viver, nascut a l'entorn de 1831. Però, com que probablement aquest darrer no va tenir descendència en quedar-se solter, l'hereva de dit Benet Ciurans fou la seva filla Rosa Ciurans i Viver, nascuda l'any 1828 a Santa Eulàlia. Casada amb un membre de la família Girbau -a mitjans segle XIX, els Girbau eren masovers del mas Farell-, el seu fill i hereu fou en Francesc Girbau i Ciurans, pagès nascut l'any 1859. L'any 1878, a la casa hi vivien l'esmentada Rosa Ciurans i el seu fill Francesc Girbau i dos infants, Tecla i Pere, procedents de la Casa de la Maternitat de Barcelona. Francesc Girbau i Ciurans es va casar amb Teresa Pasqual. El seu fill i hereu fou en Josep Girbau i Pasqual, esposat amb Mercè Vergés i Pocurull. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Casa de pagès que segueix les línies tipològiques de les construccions més senzilles i humils que es basteixen a partir del segle XVIII i XIX, es caracteritzen per la seva austeritat. La casa és de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab. La casa que constava de dos cossos, va passar a quatre en afegir-ne un altre per banda destinats al bestiar. Els murs que són de paredat estan arrebossats. Consta de planta baixa i pis. La porta principal que és d'arc escarser, està descentrada respecte l'eix del carener. En el costat dret de la casa hi ha una porta tapiada de llinda plana de fusta i brancals d'obra vista. Les altres obertures són d'arc a nivell. En el pis, en el dormitori de la dreta, n'hi ha una de llinda plana de pedra tosca. Les obertures de menjadores de les quadres són d'arcs enllaçats de totxo vist. A la part nord-est hi ha un cobert. Al seu davant un pou amb la base circular feta de còdols i la volta de totxo, molt interessant.



Can Bruno

Adreça:

Camí del Gual, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XX

Any:

1888, 2002

Ús:

Casa de pagès

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Casa construïda o bé reformada per Bruno Gubern i Roure. L'avi de Bruno Gubern, Francesc Gubern, mort l'any 1832, era d'origen francès -en la seva partida d'enterrament hi diu: "de nació francès, habitant emperò de molts anys en la present parròquia"- . Ell i el seu germà Galdric Gubern -fundador de can Galdric, al Serrat- es van instal·lar a Santa Eulàlia de Ronçana com a treballadors. Francesc Gubern es va casar amb Teresa Arenas, amb qui tingué un fill, anomenat Tomàs Gubern i Arenas. Tomàs Gubern es va casar amb Marianna Roure (1810-1838), i fruit d'aquest matrimoni va néixer l'esmentat Bruno Gubern l'any 1838. Bruno Gubern era llenyataire i pagès i es va casar amb Carme Pineda, natural de Bigues. A inicis del segle XX, Bruno Gubern i el seu fill Enric Gubern i Pineda (1873-1935) van ampliar la seva heretat fins a posseir unes 3 hectàrees; potser aleshores va ser també quan van construir o bé adquirir i renovar la casa coneguda com can Bruno. Enric Gubern es va casar l'any 1906 en segones núpcies amb Antònia Maranges. El 3 d'octubre de 1923, Enric Gubern va ser escollit alcalde de Santa Eulàlia de Ronçana, sent el primer petit propietari que accedia a la batllia. L'hereu de can Bruno va ser el seu fill Joan Gubern i Maranges, mentre que Antoni Gubern i Maranges va fundar la casa veïna de can Maranges.

Descripció:

Casa de pagès construïda en el 1888 que surt de la tipologia clàssica. De carener perpendicular amb coberta a dues vessants de teula àrab, refeta en el any 2000. Consta de planta baixa i dos pisos. Els murs estan arrebossats. La façana principal està coronada per un capcer mixtilini i arrenca d'un sòcol de lloses. Sota el vèrtex del carener hi ha un rellotge de sol pintat. La porta principal és d'arc escarser. Les obertures són d'arc a nivell, en el primer pis s'obren tres balcons protegits amb barana de ferro; en el segons pis els balcons no sobresurten del pla de la façana. A la façana nord-oest hi ha obertes nombroses finestres, protegides amb reixa de barrots. En el costat sud, hi ha un antic cobert d'una vessant i gran portalada d'arc escarser. Al seu costat s'ha construït una casa de nova planta per a un fill de la casa. Al davant hi ha una bassa d'obra circular i l'hort. En direcció est hi ha les noves instal·lacions per al bestiar, construïdes entorn dels anys 70 del segle XX. A continuació una gran bassa feta en el 1888 i el rec del molí de can Vendrell.



Can Brustenga

Adreça:

Can Brustenga, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XIX-XX

Any:

1698, 1828, 1846, 1882, 1918, 1929, 1965
(reformes)

Ús:

Habitatge-Altres

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Segons la tradició familiar, can Brustenga es va bastir al primer terç del segle XIII, quan el primer Brustenga va arribar amb la cort de la reina Violant d'Hongria i va acensar una quartera de terra de can Torres. La primera referència documental de la família Brustenga és de 1295, quan el rector de Santa Eulàlia va establir una peça de terra al lloc dit la Clota a favor de Pere Brustenga. La formació del patrimoni familiar va continuar al segle XIV quan, per exemple, Ferrer Sitjar va acensar una peça de terra de pertinença del bosc de les Comes a favor de Pere Brustenga; i encara l'any 1435 el rector de Santa Eulàlia va establir una altra peça de terra a Pere Brustenga. L'any 1420 l'hereu de can Brustenga, en Pere Brustenga, confessava ser home propi i soliu de l'Orde de l'Hospital, és a dir, que estava lligat al seu mas, el qual pertanyia als hospitalers. Tot i la seva condició, mancada de llibertat, era un pagès benestant perquè va ser capaç d'arrendar els fruits, els drets i les rendes que dit orde havia de cobrar a la parròquia de Santa Eulàlia. A finals del segle XV, els Brustenga van ampliar les seves possessions amb l'establiment dels masos Rovira Jussana, derruït, i Rovira Sobirana. L'any 1553 Beneta Ros, vídua d'en Brustenga, es trobava al capdavant de la casa. Al darrer terç del segle XVI, Jaume Brustenga era l'amo de la casa. Al llarg del segle XVII, els matrimonis dels hereus i pubilles de la casa es feren amb membres d'altres masies benestants: Maria Brustenga (morta l'any 1639) es va casar amb Vicenç Xammar; Maria

Brustenga ho va fer amb Francesc Alrani l'any 1656, i Caterina Brustenga, filla dels anteriors, es va esposar amb Isidre Oller l'any 1668. El patrimoni familiar es va ampliar l'any 1704 amb l'adquisició a carta de gràcia del mas Dalmau i encara més notablement l'any 1719, quan Jaume Brustenga va comprar el veí mas Tries del Bosc a Pere Jonch, propietari dels masos Tries i Sabater de Santa Eulàlia. D'aquesta manera, l'any 1758 Jaume Brustenga declarava posseir gairebé 320 quarteres de terra i era, amb gran diferència, el major contribuent del poble en l'impost del cadastre. Des d'aleshores, els Brustenga apareixen registrats com a hisendats. Els hereus de la casa i les seves mullers des de finals del segle XVIII foren: Emmanuel Brustenga, casat amb Teresa Viver; el seu fill i hereu, Josep Brustenga i Viver, casat amb Antònia Torres i mort l'any 1832; Francesc Brustenga i Torres (1813-1848), fill dels anteriors, casat amb Maria Fatjó -aquest mateix Francesc Brustenga, l'any 1841 declarava pagar censos al rector de Santa Eulàlia pels seus masos Brustenga, Tries del Bosc, Dalmau, Dalmau de Sant Simplicí i Rulla-; els va seguir Josep Brustenga i Fatjó, maridat amb Margarida Màrgens; el seu fill i hereu, Francesc Brustenga i Màrgens (1876-1925) es va casar amb Montserrat Oller; els va succeir en Josep Brustenga i Oller (1901-1964), casat amb Josefa Galceran, el qual va alienar part del patrimoni familiar -com els citats masos Tries i Maset-. Al llarg de totes aquestes generacions, els Brustenga han participat constantment en el govern del municipi i en diverses associacions agràries com l'Institut Agrícola Català



Can Brustenga

de Sant Isidre. L'any 1946 la família Brustenga era la principal contribuent de rústica del municipi i la setena major de tota la comarca. Actualment els propietaris encara són descendents dels Brustenga. Francesc Brustenga Galceran, fou així mateix, alcalde entre els períodes compresos entre els anys 1973 al 1979 i entre els anys 1983 al 1987.

Descripció:

Masia complexa, tancada dins un barri amb alts murs, transformada en el segle XIX. Segons diu la documentació, can Brustenga ja existia en el segle XIII, però el creixement constant del patrimoni familiar va fer créixer la casa de manera que el nucli inicial, el podríem situar en el cos on ara hi ha l'antiga cuina amb la llar, i en el menjador de les festes, els seus murs fan gaire bé un metre d'amplada. Es tracta d'una masia de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab. En la reforma del segle XIX, a la façana se li va afegir un capcer esglaonat i motllurat, amb gerres als extrems i que es va coronar amb un penell. Com que l'afegit es va obrar amb maó, ara en caure l'arrebossat, és ben evident. Consta de planta baixa i dos pisos. En els murs hi

trobem, paredat de còdols petits, maons i tota mena de reompliment. Els murs estaven arrebossats i pintats a la planta baixa encara en queden restes de les franges grogues i negres. Sota el capcer, es veuen les restes de les garlandes que enllaçaven els dos medallons ovoïdals, un era rellotge de sol, a l'interior de l'altre no es distingeix res. La porta principal, és una gran portalada de llinda plana i brancals de pedra. A la planta baixa, hi ha dues obertures més transformades i protegides amb reixes amb la data de 1887 i les inicials: JB, en el costat dret de la masia, i 1918 i FB a l'esquerra. En el primer pis, la sala s'obre a l'exterior per un balcó corregut que enllaça amb la terrassa que fa de ronda a sobre el mur del barri. El dormitori de l'hereu també en balcó, però individual. Estan protegits amb barrots de ferro, de tant en tant un de tornejat. Les obertures són d'arc rebaixat i brancals de pedra. Els balcons del segon pis, no sobresurten gaire del pla de la façana, igualment estan protegits amb barrots.

La reforma feta a la masia en el XIX va afectar tota la casa, però la distribució de l'espai interior és la clàssica: l'entrada-rebedor, a mà dreta la cuina amb l'antiga llar de foc i un menjador, tot reformat. A mà esquerra, el despatx del senyor, a continuació, al fons, l'avant-celler amb la premsa i el celler, un gran espai amb pilar central i coberta de voltes. Al fons de l'entrada amb un cos de nova planta, una escala coronada amb torre per donar llum a l'interior, feta en el 1846 per Francisco Brustenga tal com diu la inscripció a l'arrencada de la barana feta amb ferro de fosa. Aquesta escala condueix a la sala,

pintada amb motius florals i medallons al·lusius a diverses ciutats, així com al mateix can Brustenga. Tots els dormitoris de la casa són sala-alcova, totes estan pintades amb motius florals, sobre tot les que donen a la façana principal, que són la de senyor i la de l'hereu. Tot seguit hi ha la de les nenes i al seu davant la dels nois, aquestes pintades amb colors més suaus i amb motius entrellaçats senzills la dels nois. En aquest mateix pis, però amb accés directe des de l'escala, trobem les sales alcoves de les dides i la del capellà. A l'últim pis hi ha les golfes.

Envoltant la masia, pels costats sud i nord, hi ha dos barris. L'accés principal es fa pel costat sud, aquesta entrada té a un costat la capella de la Immaculada feta en el 1848, amb dret a missa. El passadís desemboca al pati interior, tot empedrat. A l'entorn del qual s'hi van fer, una bassa-safareig amb coberta de volta, porxos i galeries al costat de ponent i terrassa a la coberta sud-est, en aquest costat hi ha diverses garites de vigilància obrades en totxo. Al costat de l'entrada sud, hi ha una petita construcció, actualment reformada i habitada per l'hereu, havia estat una antiga quadra i corral. A la portalada nord, a la llinda de pedra hi ha la data de: IHS/ 1697 i RENOVAT/EN/ 1912. Dóna accés a un segon pati, amb diferents estances, ara dedicades a magatzems i una nova masoveria en el costat est. Els dos patis estan units per un llarg passadís cobert amb volta plana, en el qual hi ha antigues quadres, cobertes amb pilar central i volta plana.



Can Brustenga





Can Burc i Ca l'Arcís

Adreça:

Can Burc i ca l'Arcís, s/n

Classificació/Tipologia:

Molí-Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XIX-XX

Any:

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1479 ja es parla del Molí d'en Bastida, tot i que anteriorment s'hauria pogut anomenar Molí d'en Serra. El cert és que es tractava d'una heretat de la família Bastida, propietaris de la Bastida Vella i membres de la petita noblesa. L'any 1552 el mateix Molí d'en Bastida era posseït per Gabriel Burch, "moliner de farina" de Santa Eulàlia de Ronçana. En el fogatge de 1553, apareix Joan Burch, treballador. Des d'aleshores, aquesta casa es va conèixer com el Molí d'en Burch -expressat d'aquesta manera ja l'any 1620-. Les terres d'aquesta casa eren molt poques, i l'any 1758 can Burch només declarava posseir mitja quartera, juntament amb la casa. D'aquesta manera, els seus estadants formaven part del col·lectiu de treballadors i molt petits propietaris. Al darrer quart del segle XVIII, el propietari del molí es deia Tomàs Prims, casat amb Isabel Dalmau. El seu fill i hereu, Isidre Prims i Dalmau, que apareix documentat com a bracer, es va casar amb Antònia Valls (1802-1857). A mitjans segle XIX, els Prims havien aconseguit ampliar les terres de la casa fins a les 5 quarteres i mitja. Sebastià Prims, fill d'Isidre i d'Antònia, va adquirir una casa a la Sagrera que es va convertir en l'actual can Sebastià, mentre el seu germà Antoni

Prims i Valls, nascut l'any 1825, continuava al capdavant de can Burch. L'Antoni es va casar amb la Josefa Soler pels volts de 1860. A finals del segle XIX, l'esmentada Josefa Soler i el seu fill Isidre Prims van vendre la part que posseïen del Molí d'en Burch a Francesc Farrés i Bucosa, carreter. Abans, cap a 1870, el vell Molí s'havia dividit en dos, ja que un tal Isidre Prim i Girbau, casat amb Rosa Esturgó, havia comprat la part de llevant de la casa. A la mort sobtada d'Isidre Prim, la seva vídua Rosa es va casar amb Narcís Vila, natural de Sant Quirze de Safaja, el qual va donar lloc al nom de la casa: ca l'Arcís.

Descripció:

Les reformes i el canvi d'ús de l'antic molí, no permeten veure l'antiguitat documental a l'obra construïda. El molí de can Burc i ca l'Arcís, era un sol edifici fins el 1870, en què es va dividir en dos habitatges. En el costat de ponent, hi ha el molí d'en Burc i a l'est, ca l'Arcís. Es tracta d'un edifici de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula àrab, i un cos d'una vessant en el costat oest que sobresurt del pla de la façana, en aquest mateix sentit encara hi ha adossat l'antic cobert i pallissa. Per la façana nord, els careners, són d'una



Can Burc i Ca l'Arcís

vessant a l'est, paral·lel al centre (graner) i dues vessants a l'antiga pallissa. En el molí d'en Burc, s'ha deixat la pedra vista, a la part inferior de la façana principal i a les cantoneres. La porta principal és d'arc rebaixat d'obra vista, la finestra d'un dels dormitoris, que és de llinda plana de pedra, ha estat allargada en el brancals amb totxo. Les altres obertures són d'arc pla ampliades en el segle XIX. A l'antiga pallissa s'hi han obert noves obertures per adaptar-ho a segona residència, dona directament a un jardí tancat. Aquest jardí està fet en el lloc que ocupava l'antiga bassa del molí, pel costat nord, als peus dels camps, encara es poden veure els murs d'opus spicatum i els contraforts. A l'interior del molí, es conserva l'antiga distribució de l'espai. Des del repartidor de l'entrada s'accedeix a l'antic celler per unes escales a la cuina encara amb la llar de foc raconera. De la cuina per unes escales es puja a un distribuïdor que porta als dormitoris i a l'antic graner, sobre el celler. En aquest espai hi ha un petit "museu" on la propietària ha recollit les eines de carreter del seu avi i d'altres oficis que s'estan perdent. El soterrani, ara bodega, era la part del carcabà del molí; ara partit per l'envà de la divisió de la masia. Ca l'Arcís, ocupa, només el cos est de la masia. Els murs estan arrebossats i les obertures són d'arc a nivell. Adossat a la façana principal, en sentit perpendicular hi ha un cos per a corts i cobert. Ca l'Arcís i el Molí d'en Burc estan separat per una tanca.





Can Burguès

Adreça:

Camí de can Burguès, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular-gòtic

Segle:

XV-XVI-XVII-XVIII-XIX-XX-XXI

Any:

1669,1731,1785,1867,1871, 2005
(reformes)

Ús:

Masia-Turisme rural

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

El mas Burguès, documentat des del segle XIV, es trobava sota la senyoria alodial de la casa de Castellet. L'any 1316, Agnès de Castellet va establir una peça dita sa Clota a favor de Pere Burguès. Poc temps després, la mateixa Agnès de Castellet va donar franquesa a Ferrera Burguès, per tal que ella i els seus fills poguessin deixar la terra i anar a un altre lloc i elegir un altre senyor. Al llarg de la segona meitat del segle XIV, els Burguès van adquirir alguns censos i diverses peces de terra, ampliant l'extensió del seu mas. L'any 1479 Pau Burguès va adquirir el derruït mas Ferrer i les seves terres, que amb el temps es convertiria en la casa coneguda com la Ferreria; els Burguès també van aconseguir el veí mas Ciurans. Les compres van continuar, especialment a la segona meitat del segle XVI, quan l'hereu de la casa fou en Jaume Burguès. Aquest personatge es va convertir en un terratinent important dins i fora del poble -l'any 1580 comprava unes cases al carrer de Caldes de Granollers-; a més, va esdevenir creditor de la comunitat pagesa i batlle de la baronia de Montbui a l'entorn de 1572. Per tot plegat, l'any 1758 Teresa Aymerich, vídua de Genís Burguès i Alrani, usufructuària del mas Burguès, posseïa més de 160 quarteres

de terra i era la tercera major contribuent del cadastre, després dels propietaris dels masos Brustenga i Vendrell. La néta de dita Teresa, Eulàlia Burguès i Quadras, es va casar amb Josep Margenat, natural de Cerdanyola. Per tant, des del darrer quart del segle XVIII, els propietaris del mas Burguès s'han cognomenat Margenat. La família Margenat va esdevenir una nissaga hisendada, amb un patrimoni superior a les 150 quarteres de terra -una cinquena part de les quals eren de regadiu-, participant sovint en el govern municipal del poble -Josep Margenat i Duran va ser alcalde de Santa Eulàlia l'any 1869 i Josep Margenat i Poch ho va esdevenir l'any 1904-, en les associacions agraristes -com l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre o la Cambra Agrícola del Vallès- i desenvolupant un cert mecenatge -Esteve Margenat va ser un dels principals patrocinadors de l'ampliació de l'església parroquial cap a 1880-. L'any 1946, Francesc Margenat i Piella era el tercer principal contribuent de rústica de Santa Eulàlia de Ronçana. Actualment la finca continua en mans de la mateixa família.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Burguès

Descripció:

Can Burguès és una masia complexa amb origen en el segle XIV, que es va anar engrandint amb el pas del temps, segons les necessitats i la bonança econòmica dels seus estadants. En el segle XVI va adquirir la tipologia de masia clàssica, des d'aquesta època fins l'actualitat, s'hi han fet intervencions en els segles XVII, XVIII i XIX, fins configurar la masia actual dins i fora del barri. Les últimes intervencions dels segles XX i XXI, han estat per adequar la masia als nous temps i dedicar alguns espais a turisme rural. La masia és de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab, amb un cos-galeria en el costat sud. Per la part de ponent hi ha una construcció amb coberta composta. La façana principal consta de planta baixa i pis. Els murs que són de còdols estan arrebossats i pintats. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles molt ben treballades. A banda i banda de la porta hi ha un pedrís, el de l'esquerra amb escala per pujar al cavall. Les finestres del primer pis són de tipus gòtic, conopial amb lòbuls i llinda plana amb arquet conopial incís, i brancals de pedra. Les de la planta baixa són de pedra, obertes posteriorment. Les de la galeria són d'arc carpanell. Les obertures de la

resta de la masia són variades, a la façana sud n'hi ha de llinda plana amb arquet conopial de pedra igual que les de la façana principal. I a les façanes nord i de ponent alguna de pedra de llinda plana i d'altres d'obra vista. La masia està tancada dins un barri, amb el terra tot empedrat, té tres portalades d'entrada, nord, est i sud i a la que hi ha adossat diversos annexes, tan per la part interior com per la exterior. Al sud un porxo; a l'est, hi ha l'antiga masoveria (ara adaptada a turisme rural), i al nord una galeria arcada tancada- que uneix la masoveria amb la masia. A la llinda de la portalada del barri sud, hi ha la data de 1669, a la del barri nord que està protegida amb garites, hi ha pintada la data de: "1785". En aquest mateix costat per la part exterior, hi ha un porxo sobre pilars de pedra que dona a l'era de cairons i a un cobert del 1871 i a les corts dels porcs, a les naus de les gallines i als horts.

L'interior de la masia és molt interessant, només travessar la porta, es veu per la part interna de la façana principal una gran arcada de mig punt. Al fons la cuina, ara modernitzada, a l'esquerra, l'antic celler, amb gran arcada de mig punt i a mà dreta l'escala per pujar a la sala. La sala conserva les pintures fetes en el 1867, tan a les parets com al sostre de bigues. Fora del recinte de la masia, encara hi ha un safareig de grans dimensions, una nova bassa artificial i un antic cobert.



Can Cabot

Adreça:

Carrer del mestre Joan Batlle, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa jardí

Època:

Contemporània

Estil:

Eclèctic

Segle:

XIX-XX

Any:

1900

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Jaume Cabot i Butjet (1819-1892) fou el darrer membre de la família Cabot que va posseir el mas Cabot de la Vall -una extensa finca que l'any 1861 tenia 80 quarteres de terra-. A la dècada de 1860, es va casar amb Josefa Matalonga i Butjet, filla de can Carreres de Bigues, però aquest matrimoni no va tenir descendència. A la seva mort, la finca va anar a parar a uns nebots, de nom Roura. En no tenir fills, la vídua va haver d'abandonar can Cabot. Per drets del matrimoni, va obtenir finques del patrimoni de la casa -can Tudó de Santa Eulàlia, can Roca de Bigues o can Calet de les Franqueses-. Aleshores, va decidir instal·lar-se a la Sagrera, prop de l'església. Pels volts de 1900, va construir l'actual casa de can Cabot. Necessitant un mosso, la senyora Matalonga va contractar en Pere Cabot i Gispert, nascut l'any 1871 a can Paraire, quan llavors servia a can Donat. Un temps més tard, aquest Pere Cabot es va casar amb la neboda dels masovers de can Calet, Rosa Dalgé i Riera. En morir l'any 1931, a l'edat de 82 anys, la senyora Matalonga va cedir la casa i les seves finques als seus masovers de la Sagrera. El fill i hereu de Pere i Rosa fou en Manel Cabot i Dalgé, casat amb Rosa Panyach i Dalmau. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Edifici bastit en el 1900, seguint les corrents artístiques de començament de segle. És un edifici de carener paral·lel a la façana coberta a dues vessants de teula àrab. La façana està organitzada en tres eixos, acaba coronada per un petit ràfec motllurat, sota del qual hi ha els forats de ventilació de la coberta, són circulars a manera de rosetó. La façana que està pintada arrenca d'un sòcol. Consta de planta baixa i pis. Les obertures són d'arc pla emmarcades. A la planta baixa les finestres estan protegides amb reixa de barrots. En el primer pis, s'obren balcons, gairebé al mateix nivell del pla de la façana. Les baranes són de ferro de fosa. A les façanes laterals, les finestres són d'arc pla protegides amb reixa o bé d'arc escarser obrint-se en balcons a nivell del pla de la façana. Al davant de la façana principal, en el costat est, hi ha un porxo d'arcades amb terrassa al damunt. Per la part nord, hi ha una terrassa a nivell del primer. La casa està tancada dins un pati, cercat amb tanca de pilastres i baranes de ferro. Les pilastres estan coronades per elements piramidals.



Can Cabot de la Vall

Adreça:

Can Cabot de la Vall, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular-Modernista

Segle:

XV-XVI-XVII-XVIII-XX

Any:

1445, 1551?, 1700, 1706, 1727, 1924, 1972, (reformes)

Ús:

Deshabitat

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

En aquest indret s'hi ha trobat moltes restes arqueològiques, especialment de l'època romana, cosa que fa pensar que hauria pogut ser el centre d'una gran vil·la romana. L'any 1466 Joan Cabot era un dels principals propietaris de Santa Eulàlia, amb un mas engrandit per l'adquisició d'altres masos derruïts situats al barri de la Vall. L'any 1553, el propietari del mas era el pagès Jaume Cabot. El mas Cabot de la Vall es trobava sota la senyoria alodial dels senyors de la casa de Castellet. Segons un capbreu del marquès de Rupit del segle XVIII, l'amo del mas Cabot, a banda de pagar un cens fix en diner i en espècies, havia de pagar 1/11 del gra i del vi. L'any 1758, Isidre Cabot declarava tenir prop de 70 quarteres de terra, en bona part de conreu, i era un dels principals contribuents de l'impost del cadastre a Santa Eulàlia. A finals del segle XVIII, l'hereu del mas, Isidre Cabot (1760-1830), es va casar amb Margarida Maspons i Tàpies. El seu fill i hereu, Josep Cabot (1779-1856), es va esposar amb Eulàlia Bujet. Jaume Cabot i Butjet (1819-1892) fou el darrer membre de la família Cabot que va posseir el mas Cabot de la Vall -una extensa finca que l'any 1861 tenia 80 quarteres de terra-. A la dècada de 1860,

es va casar amb Josefa Matalonga i Butjet, filla de can Carreres de Bigues, però aquest matrimoni no va tenir descendència. A la seva mort, la finca va anar a parar a uns nebots, de nom Roura. En no tenir fills, la vídua va haver d'abandonar can Cabot. Per drets del matrimoni, va obtenir finques del patrimoni de la casa -can Tudó de Santa Eulàlia, can Roca de Bigues o can Calet de les Franqueses-. Aleshores, va decidir instal·lar-se a la Sagrera, prop de l'església, on va construir l'actual casa de can Cabot. Ja al segle XX, el mas Cabot fou adquirit per Adolf Mario Faure i Adelaida Roche, de Marsella, que vingueren a viure-hi amb la seva filla Elisa Blanc, casada amb el senyor Joan Gómez, de València. Quan va esclatar la guerra civil (1936-1939), les terres del mas van ser una de les poques col·lectivitzades, però l'any 1937 es va decidir retornar-les als antics conreadors i propietaris. En els darrers anys, el mas s'ha venut en més d'una ocasió.



Can Cabot de la Vall

Descripció:

Masia amb origen medieval del segle XIV, modificada i transformada al llarg del temps amb nombroses obres sobretot en els segles XVI, XVIII i XIX i XX. La masia és de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab, acabat en doble ràfec. La masia que és de quatre crugies, consta de planta baixa i pis. La porta principal que és d'arc de mig punt de dovelles ben treballades, està descentrada respecte l'eix del carener. Les finestres del pis són de llinda plana, amb guardapols motllurat les dues centrals, brancals i ampits de pedra. En una de les llindes hi ha gravada la data un xic estranya: "MD6X?". Les de la planta baixa han estat obertes en els darrers anys. Al costat esquerra de la porta principal, s'hi va adossar un banc d'obra i rajola, segurament durant les obres de 1924. A la façana est, hi ha la porta de la masoveria, refeta en època modernista. La porta principal, comparteix arc a mitges amb la finestra, és d'arc escarser de pedra partit per un pilar, en una rajoles diu: "AVE MARIA". Les altres obertures són antigues, i senzilles de llinda plana de pedra, protegides amb reixa de forja, la del pis porta la data de 1727. A la façana est es conserva un rellotge de sol pintat amb les

dates de 1706, 1924 i 1972 mig esborrades. Des de la masoveria en direcció sud, hi ha tot un seguit de construccions, annexes adossades a la masia principal fetes en diverses èpoques. A tocar de la masoveria hi ha un cos de planta baixa i dos pisos amb coberta de carener paral·lel. Tot seguit un cos de planta i pis, amb gran portalada i galeria arcada a sobre, el carener és paral·lel i la coberta d'una vessant, els murs són de gran amplària. A la part nord d'aquest edifici, amb un pati entremig, hi ha un altre edifici amb terrassa. Segueix un cos de planta baixa, de carener paral·lel, que havia estat una quadra. Tot seguit, encara un altre edifici de planta baixa i pis, amb coberta a dues vessants, en el que les finestres del pis són engalzades de tipus modernista. A l'extrem sud, encara hi ha dos petits edificis més un dels quals és un forn. Davant la façana principal hi ha l'era, en el costat est, hi ha el molí refet en època modernista, amb finestres de fusta i vidre. En el costat nord, hi ha encastada una pedra reaprofitada, amb la inscripció: "ISIDRO/CABOT/1445". A l'altre costat del camí es conserva un pou i la bassa.



Can Carreter

Adreça:

Camí del Molí, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVIII-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1878 Isidre Sampere i Clapers i la seva família vivien a can Carreter. El nom de la casa era degut a què dit Isidre Sampere era carreter d'ofici; ell era natural de Palau-solità, i s'havia instal·lat a Santa Eulàlia pels volts de 1821. Nascut l'any 1795, es va casar amb Maria Aymerich. El seu fill i hereu, Fèlix Sampere i Aymerich, també va continuar fent de carreter. L'any 1861, la família disposava de poc més de 3 quarteres de terra, formant part del col·lectiu de molt petits propietaris i treballadors. En Fèlix es va casar amb Antònia Rof i Viaplana, de can Rof, amb qui va tenir quatre fills -Isidre, Jacinta, Concepció i Emília-. L'hereu, Isidre Sampere i Rof (1850-1911), es va casar amb Magdalena Planas, natural de Campins. Al llarg del primer terç del segle XX, la família Sampere va deixar can Carreter Vell. Des d'aleshores, diverses persones van viure de lloguer a la casa. En Josep Sampere i Planas va construir-se una casa al camí de can Pallars coneguda encara avui com can Sampera.

Descripció:

Cal Carreter, possiblement bastida entorn al segle XVIII, ha sofert moltes transformacions al llarg del temps, tant en la seva estructura com en els seus usos. És una masia de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. En el costat nord hi ha diversos contraforts. En el costat sud, s'hi va afegir un cos de planta baixa i dos pisos, que li donen un perfil escalat. Al seu costat, encara, hi ha dos cossos més d'una vessant de diferent alçada i amplada. El central té un porxo al davant. Els murs han estat arrebossats en la darrera reforma amb un caire "molt particular", han deixat còdols sense tapar saltejant els murs. La porta principal és d'arc escarser i la resta de les obertures són d'arc pla ampliades. La sala s'obre a l'exterior per mitja d'un balcó protegits amb barana de barrot de ferro. També hi ha dos balcons més al cos lateral sud, però no surten del pla de la façana.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Cases

Adreça:

Can Cases, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XXI

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1676, els germans Joan Pau i Josep Feu de la Codina van establir una peça de terra a favor de Gabriel Francàs per tal que hi construís unes cases. Probablement, en aquella peça de terra, en Francàs hi va alçar can Cases al darrer quart del segle XVII. L'any 1739 ja hi ha documentat un Pau Cases, potser el mateix que el 1758 declarava posseir unes 10 quarteres de terra i una casa al cadastre, pagant 125 lliures per tots aquests béns. La seva filla, Marianna Cases, es va casar amb Melcior Traver -documentats el 1762-. El seu fill i hereu, Pau Cases, es va esposar amb Teresa Moratonas (1772-1834). El seu successor, Isidre Cases i Moratonas (1793-1857), casat amb Eulàlia Molins (1790-1856), va redimir els censos que els de can Cases feien als de can Feu de la Codina per les seves terres i casa l'any 1857. Josep Cases i Molins va continuar al capdavant de la casa, que segons l'amillament de 1861 disposava de 7 quarteres de terra, de manera que els Cases continuaven formant part del col·lectiu de petits propietaris del terme. En Josep Cases va contraure matrimoni amb Maria Carner. El seu fill i hereu Andreu Cases i Carner, de salut delicada, casat amb Josefa Grau i Rivell, va morir jove, deixant tres fills; la seva vídua es va esposar amb el germà, Oleguer Cases i Carner, amb qui va tenir dos fills. Aleshores passaren temps de justesa. A la mort del pare Oleguer, Trinitat Cases i Grau quedà pubilla testamentària. Casada amb Esteve Vilardebò i Relats, els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Masia del segle XVII, de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants desiguals de teula àrab. En els darrers anys, la façana posterior, s'ha convertit en façana principal d'un segon habitatge que dona directament al primer pis. Adossat a la façana lateral nord-est, hi ha un cos d'una vessant, ara garatge.

En el costat de ponent, hi ha els coralls i les corts. El mur de la façana principal està arrebossat, els altres són de paredat de còdols. Per accedir a la casa hi ha una llarga rampa, la porta principal és d'arc de mig punt fet de totxo. La del segon habitatge també és de mig punt, però feta amb carreus i còdols desbastats. Les finestres de la façana principal són de llinda i brancals de pedra, sense decorar. Les de la planta baixa han estan obertes o bé ampliades pels propietaris actuals. Les de la resta de la casa són d'arc pla. L'interior de la casa conserva l'antiga cuina, les escales de pedra d'accés a la sala i els festejadors de les finestres del pis. Però el més interessant és la fresquera excavada al sauló, amb accés des d'un antic corral. Des del pla del terra baixen unes escales, refetes per l'actual propietari, que desemboquen a un estret corredor, que fa ziga-zaga i al final desemboca a un espai de planta circular amb banqueta adossada a tot el cercle. A la façana hi ha un nou rellotge de sol amb la llegenda: "VIGILA, PERQUE NO SAP NI EL DIA NI LA HORA".



Can Corder i Ca la Pujala

Adreça:

Can Corder, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia- Edifici entre mitgeres

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XVIII-XX-XXI

Any:

1758

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Per la documentació conservada, és possible que aquesta masia ja existís a les darreries del segle XVI i que hagués estat d'un ferrer, ja que, a banda de les eines de ferrer que hi ha a la llinda del portal, alguns documents d'inicis del segle XVII parlen del mas "Ferrarii Jussà", és a dir, la Ferreria de Baix -en contraposició a la Ferreria "Sobirà", és a dir, l'actual mas Ferreria-. Probablement, al segle XVIII hi vivia una família cognomenada Torres. L'any 1758, Francesc Torres declarava posseir gairebé 30 quarteres de terra i 2 cases a Santa Eulàlia de Ronçana -ca la Pujala està enganxada a can Corder-. Cent anys després, però, l'extensió de la masia s'hauria reduït dràsticament, ja que l'any 1861 Mateu Torres tenia poc més de 4 quarteres de terra i una sola casa. L'any 1869, Josep Torres i Viver, pagès nascut a Lliçà d'Amunt l'any 1816, la seva muller Rosa Vinyeta i els seus fills Jacint i Casimir es van instal·lar a can Corder, segons el cens de 1878. L'any 1905, la pubilla Maria Torres i Massó, filla de Josep Torres i Viver i de la seva segona muller Dolors Massó, es va casar amb Joan Bassa i Moncau, de can Bassa de la Sagrera. El seu fill i hereu, Jaume Bassa i Torres, es va casar amb Àngela Roca de Bigues, amb qui tingué quatre fills: Joan, Maria, Pere i Dolors.

Descripció:

Tot i que can Corder consta documentada en el segle XVI, les reformes en els segles posterior, sobretot en el segle XX, li han fet perdre tota la tipologia de masia, però s'estan recuperant alguns dels elements arquitectònics que els van sortint a les façanes a mesura que fan obres. Actualment està format per un grup de cases entre mitgeres. És una masia de carener paral·lel a la façana coberta a dues vessants de teula. En el costat de ponent hi ha una altra casa, coneguda com ca la Pujala. En el costat est de la masia, hi ha una casa de nova construcció, que res té a veure amb les masies. Al davant s'ha construït un nou porxo de fusta.

Can Corder consta de dos cossos, un de planta baixa i dos pisos i un annex de planta baixa i pis. La porta principal és d'arc escarser de dovelles de pedra, conserva gravades a la pedra clau, les eines de ferrer en referència a l'antic ofici dels seus estadants i la data de: IHS/ 1758. La resta de les obertures són d'arc pla, noves. A la façana nord hi ha diverses finestres de llinda plana de pedra tosca i una porta d'arc escarser de totxo i brancals de pedra. En el costat de ponent hi ha ca la Pujala, consta de dos cossos, un planta i dos pisos i un altre de planta baixa i pis. A l'interior conserva diverses arcades de pedra. En el costat sud-oest té dos contraforts per reforçar els murs. La porta principal és d'arc molt rebaixat de pedra tosca.



Can Dalmau

Adreça:

Camí de Caldes, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada-masoveria

Notícies històriques:

Antigament, existien dos masos amb aquest nom: el mas Dalmau de Terrassina i el mas Dalmau de Sant Simplicí. El fogatge de 1553 esmenta a Pere Dalmau, pagès. Al segle XVII, també es documenta una família cognomenada Dalmau. El cadastre de 1758 cita el mas Dalmau de Sant Simplicí -el qual pagava 195 lliures- i el mas Dalmau de “Terracine” -que pagava 88 lliures-. És possible que l'actual mas Dalmau fos el primer, ja que el mas Dalmau de Terrassina s'identifica amb can Maset. L'any 1841, Francesc Brustenga, propietari del mas Brustenga, pagava 4 celemines de blat al rector de Santa Eulàlia com a senyor alodial del lloc. A principis del segle XX, el seu propietari, Joan Espel i Comas, va vendre tots els seus béns situats entre la Serra Granada i la Serra de can Dalmau a favor de Francesc Torras, de Caldes de Montbui. Actualment, la família Torras continua posseint aquest mas que és explotat en règim de masoveria.

Descripció:

Tot i que la masia pot tenir un origen més antic, per la tipologia es podria situar entre el segle XVII i XVIII. La masia és de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula, amb un cos adossat per banda. Al davant de la façana principal, s'hi va afegir una petita cort en sentit perpendicular. Consta de planta baixa i pis. Els murs que són de paredat de còdols, estan arrebossats a la façana principal. La porta principal és de llinda plana i brancals de pedra tosca. Les finestres són d'arc pla, a l'estar arrebossades no es pot veure si són totes de pedra o no, en els punts on s'ha després l'arrebossat, surt algun brancals de pedra tosca i de pedra del Bertí. Al estar la masia adaptada al desnivell del terreny, per accedir a la porta s'han de pujar unes escales que donen a una petita terrassa. La porta de la quadra del costat sud, és d'arc escarser. La resta de les obertures són d'arc a nivell, senzilles, protegides amb reixa. Actualment els llogaters es dediquen a la venda de ferralla, per la qual cosa hi ha molts coberts a l'entorn.



Can Falgar

Adreça:

Carretera de Parets a Bigues, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XX

Any:

1941 (reforma)

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La tradició popular diu que can Falgar és una de les cases més antigues de Santa Eulàlia de Ronçana. L'any 1414 el propietari del mas era en Bernat Falgar i l'any 1466 Ramon Falgar era un dels principals propietaris del poble. En Falgar també apareix en el fogatge de 1497; posteriorment, l'amo fou en Gabriel Falgar; la seva filla Antiga va ser l'hereva del mas i es va casar amb Joan Puig. Antiga va fer testament l'any 1544. Aleshores, els Falgar posseïen el seu mas i també l'anomenat "camp Lledó", una part del qual van establir a Joan Radissa l'any 1531. Els Falgar tenien el seu mas Falgar sota la senyoria alodial del senyor de la casa de Castellet i una altra part de les seves terres sota la senyoria del monestir de Sant Miquel del Fai. Francesc Falgar va succeir a la seva mare Antiga; l'any 1620, Joan Falgar, hereu de Francesc Falgar, va vendre el cens de 36 sous que rebia de Joan Radissa per tal de resoldre diversos deutes. A la dècada de 1640, Joan Pau Falgar va participar en els Consells de la baronia de Montbui com a prohoms. L'any 1758, Josep Falgar declarava posseir poc més de 40 quarteres de terra, majoritàriament de conreu, i era un dels principals contribuents del cadastre. Tot i això, a la dècada de 1770, el mateix Josep Falgar va efectuar diverses vendes del seu patrimoni. L'any 1861, Maria Falgar explotava una finca que ja s'havia reduït fins a les 25 quarteres de terra. A finals del segle XIX, Jaume Falgar va esdevenir propietari del mas després de la renúncia del seu germà gran, però la seva família no s'hi va traslladar fins als anys 1920-1930. El seu fill i hereu, Fernando Falgar, va alternar la seva residència entre can Falgar i Barcelona.

Descripció:

Tot i que a primer cop d'ull no sembla que la masia sigui tan antiga com la documentació constata, entremig de les reformes que ha sofert can Falgar, hi ha una masia de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab que descansa sobre un ràfec. El perfil de la coberta és irregular pels diversos creixements de la masia. En la reforma feta en aquests últims 25 anys, l'arrebossat ha fet desaparèixer el ràfec d'una part de la coberta i algunes de les pedres dels brancals de portes i finestres. També han desaparegut per ampliació de les obertures dels mateixes finestres del segle XVII. Només es conserva en bon estat una finestra d'arc conopial sobre permòdols i una porta d'arc rebaixat feta en pedra. La porta principal que és d'arc de mig punt està tota arrebossada. L'escrostonament en diverses parts del murs deixa veure la paret de paredat i de tapia amb franges de calç. La façana principal conserva un rellotge de sol amb la data de 1941, data d'una reforma. A la façana principal s'hi va adossar un cos en sentit perpendicular, renovat en els últims anys, que li ha fet perdre la tipologia. Es tracta d'un cos de rectangular de planta baixa i pis, amb coberta dues vessants de teula àrab. Els dos edificis estan tancats per dos barris, un al costat est i l'altra al sud. Sembla que l'antic era aquest últim, ja que dona a l'era i als safareigs. Al costat de la portalada hi ha un dels pous de la masia. Les quadres que hi havia dins al barri s'han transformat en garatge.



Can Farell de la Vall

Adreça:

Carrer Joan I, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XV-XVIII-XIX-XXI

Any:

1741, 2003-2005, (reforma)

Ús:

Restaurant-Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Mas antigament denominat Camp. La primera referència documental dels seus propietaris és de 1434, quan Antoni Camp, juntament amb Pere Puig de la Vall, va vendre un altre mas anomenat Comes a Antoni Caseta. El mas Camp apareix citat en el fogatge de 1497 i l'any 1553 el seu amo es deia Antic Camp. L'any 1574, Antoni Camp confessava tenir el mas Camp, habitat, i el mas de l'Albareda, derruït, així com diverses peces de terra, pel senyor de la casa de Castellet, i reconeixia que durant l'època medieval els Camp havien estat sotmesos als mals usos per dit mas. Al darrer quart del segle XVII, el propietari de can Camp era el mercader de Barcelona Antoni Borrell. L'any 1683 l'esmentat Antoni Borrell i el seu fill Ignasi van alienar el mas Camp i les seves terres al pagès Pau Farell per 1.500 lliures. El seu fill i hereu, Pau Farell i Paiàs, va engrandir la casa i les terres -segons el cadastre realitzat l'any 1758, la finca disposava de 26 quarteres de terra a Santa Eulàlia i força més a Lliçà, de manera que era el sisè major contribuent del poble-. La família Farell va continuar habitant a Santa Eulàlia de Ronçana fins al primer quart del segle XIX. A partir de la dècada de 1820, l'hereu Josep Farell i Ribes, la

seva esposa Josefa Cabot i la seva família es va traslladar a Barcelona, de manera que la masia va esdevenir una masoveria -des de mitjans del segle XIX els Girbau eren els masovers de la casa-. En Josep Farell i Ribes es va establir com a comerciant, tasca que va continuar el seu hereu Jaume Farell i Cabot, mort a Barcelona l'any 1868. Jaume Farell i Maspons, fill de l'anterior, dedicat al comerç de vins, va vendre la casa pairal de Santa Eulàlia a Fèlix Fages i Vilà, propietari de Barcelona, pels volts de 1901. Els Fages van convertir can Farell en una de les seves residències d'estiueig, tot i que va continuar sent habitada per masovers. Després d'estar uns anys tancada, el 1971 Josep M. Maspons i Miquel Riera van comprar a mitges la masia i els seus voltants amb la intenció de transformar-la en un restaurant. Actualment, continua sent un restaurant en mans de la família Riera-Garcia.



Can Farell de la Vall

Descripció:

Masia d'estructura complexa per les profundes transformacions que ha patit, sobre tot a partir de les obres fetes a començament del segle XX. Amb l'estat actual de l'edifici es fa difícil dir quina tipologia tenia en origen. Actualment és un edifici de carener paral·lel a la façana coberta a una vessant de teula i una part amb terrassa. En el costat sud-oest, s'hi va afegir un cos per a corts i galeries, de manera perpendicular. En el segle XVIII, també es va fer un nou barri, a l'arc de la portalada hi ha gravada la data de: "PAU/ FARELL/1741". Fora del barri hi ha un altre cos per a quadres i galeria, adossat en sentit perpendicular a la façana est de la masia. A començament del segle XX, seguint les corrents de l'època, es va afegir un balcó corregut en el primer pis i es va coronar la façana amb una balustrada. Les ultimes obres de transformació s'han fet en els dos darrers anys, en què s'han fet dos habitatges en els pisos superiors per a la família propietària, amb façana principal en el costat nord. La masia consta de planta baixa i pis. La porta principal que és de llinda plana de pedra, està dins una petita galeria. En el primer pis encara es conserva una finestra, de transició romànica-gòtica,

amb festejador a l'interior. A la resta de la masia les obertures són molt diverses i de totes les èpoques, algunes imitant finestres de tipus gòtic, també hi ha algun fragment de finestra gòtica encastat a la paret. A la façana principal es conserva un rellotge de sol pintat amb la llegenda: "JO SENSE SOL/ I TU/ SENSE FE/ ELS DOS NO SOM RES". La distribució de l'espai interior s'ha adequat a les necessitats del restaurant, però encara es reconeix la distribució clàssica. Fora del recinte del barri, en el costat sud-est, hi ha un porxo per a cotxes. En el costat nord-est una antiga pallissa s'ha convertit en loft i en el costat nord s'han fet noves instal·lacions per als banquets.





Can Farrarons

Adreça:

Can Farrarons, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XIX-XX

Any:

1694

Ús:

Masia

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1694, Josep Farrarons i Massachs va construir aquesta casa en una peça de terra que havia format part del mas Granada de la Serra. Ja en els seus orígens, es tractava d'una petita heretat, amb molt poca terra. La filla i hereva de Josep Farrarons, de nom Maria Farrarons, es va casar en primeres núpcies amb Isidre Rogala, mestre de minyons, i en segones amb Pere Malla, bracer de Parets del Vallès. Al llarg de la primera meitat del segle XVIII, els Farrarons van haver d'afrontar diverses càrregues -especialment censals morts-. Al final, però, davant la incapacitat de resoldre tots els deutes, l'any 1752 Maria Farrarons i el seu segon marit van vendre la casa a favor del ferrer Isidre Xalabarder. En aquells moments, la casa tenia poc més d'una quartera i diverses peces de terra estaven venudes a carta de gràcia. La filla i hereva d'Isidre Xalabarder, Madrona Xalabarder, es va casar en primeres núpcies amb Joan Artigas i en segones núpcies amb Bernardí Lluch. Antònia Artigas i Xalabarder (1773-1853), pubilla de la casa, es va casar amb Josep Poma, de qui degué enviudar molt aviat. El seu fill i hereu, Joan Poma i Artigas (1797-1886), posseïa poc més de 6 quarteres de terra i dues cases -can Farrarons del

Rieral i una casa desapareguda ja fa molts anys i coneguda com can Farrarons Xic, a la Sagrera-. El seu successor va ser el seu primogènit, Josep Poma i Vilardell (1824-1891), casat amb Magdalena Pujol (1834-1907). Al llarg de tots aquests anys, els propietaris de la casa sempre es van dedicar a la pagesia, amb les seves terres pròpies i acensant-ne d'altres. Caterina Poma i Pujol (1858-1934) va succeir al seu pare Josep i es va casar amb Antoni Vinyeta i Pujol, de Lliçà d'Amunt. El seu hereu fou en Josep Vinyeta i Poma (1882-1947), casat amb Josefa Bonet (1887-1968). Fruit d'aquest matrimoni van néixer l'hereu Antoni Vinyeta i Bonet (1912-1979) i els seus germans Lluís, Francesc i Maria.

Descripció:

Can Farrarons és un masia que segueix la tipologia clàssica de les masies, però que se'n diferencia en el nombre de crugies, ja que aquelles en tenen tres i en aquest cas dues. La masia és del segle XVII, de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab acabat en doble ràfec. Sobre el carener un gerro de ceràmica amb penell de ferro, coronat per una creu. Sobre el capellet de la xemeneia una esfera i una mitja lluna, segons



Can Farrarons

expliquen per influència de l'Exposició Universal de Barcelona sobre un paleta del poble. Consta de planta baixa i pis. En el costat est hi ha antigues quadres i pallissa, ara estances per a la maquinaria de la llet. En el costat nord-oest, en el segle XIX, s'hi va adossar un cos de planta rectangular, de planta baixa i dos pisos, galeria arcada al segon pis, i coberta a una vessant. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats a la façana principal, a manera de sòcol a la part inferior.

La porta principal, que està descentrada de l'eix del carener, és d'arc de mig punt de dovelles ben tallades, a la pedra clau té gravada la inscripció: "IHS/ACESTA/CASA/FONGH/EDIFICADA/PER/IOSEPH/FARARONS/1694". Les finestres del pis són de llinda plana de pedra. La de la cuina oberta més tardanament, d'arc pla senzilla, protegida amb reixa. L'interior de la casa conserva la distribució clàssica de l'espai a la planta baixa. Tota l'entrada està coberta amb volta, a mà dreta la cuina, al fons l'entrada al celler i l'escala que porta a la sala i als dormitoris. L'accés a la casa està empedrat, al davant hi ha l'era i les noves instal·lacions per al bestiar.





Can Figueretes

Adreça:

Camí de can Figueretes, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Casa construïda per la família Girbau en una peça de terra que havia estat del mas Bassa. Durant bona part del segle XIX, els Girbau van ser masovers del veí mas Farell -l'any 1849, Francesc Girbau apareix com a tal-. A finals d'aquella centúria, els Girbau van deixar aquella masoveria, van adquirir diverses peces de terra i van construir-hi la casa. A la primera meitat del segle XX els seus propietaris foren Josepa Casamitjana i Isidre Girbau.

Descripció:

Casa de pagès del segle XIX-XX, de carener perpendicular a façana amb coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i dos pisos. La façana principal està coronada per un capcer peraltat engaltat, igualment que les cantoneres, les obertures i els canvis de pis. Sota l'angle del capcer hi ha un rellotge de sol pintat. Els murs estan arrebossats i pintats. La porta principal és d'arc escarser i està protegida per una marquesina de vidre, en el costat esquerra hi ha el pou. Les altres obertures són d'arc pla.



Can Francesc

Adreça:

Carretera de Parets a Bigues, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XX

Any:

1909

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Notícies històriques:

A l'entorn de 1850, el pagès Josep Dantí i Pou, natural de Bigues, es va instal·lar com a masover a la Bastida Vella. Casat amb Josefa Torras, el seu fill Francesc Dantí i Torras també va fer de masover a diverses cases de Santa Eulàlia i de Lliçà d'Amunt. A l'entorn de 1890, Francesc es va casar amb Rosa Bonet i Girbau. A finals del segle XIX i a inicis del XX, va adquirir prou patrimoni com per establir-se a compte propi i l'any 1909 va construir can Francesc. Aquesta finca disposava d'unes 10 hectàrees de terreny, majoritàriament de secà, de manera que Francesc Dantí formava part del col·lectiu de petits i mitjans propietaris del poble. El seu fill i hereu, Lluís Dantí i Bonet (1892-1980), també pagès, va formar part del Centre Republicà Federal, delegació política d'Esquerra Republicana de Catalunya a Santa Eulàlia. El 2 d'agost de 1936 va ser nomenat alcalde de Santa Eulàlia de Ronçana, però els desacords mantinguts amb els responsables del Comitè Antifeixista Revolucionari local van provocar la seva renúncia al càrrec poques setmanes després. Des d'aleshores, no va tornar a intervenir en el consistori, i molt menys un cop acabada la guerra, menystingut per la seva participació anterior al govern municipal i per la seva ideologia.

Descripció:

Casa de pagès de finals del segle XIX que segueix la tipologia tradicional de les masies de tres crugies, però amb influència de les noves corrents constructives a les façanes, a les obertures i a les cantoneres. És de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab, acabada en ràfec pla. Sobresurt de la línia del carener l'espantabruixes. Consta de planta baixa i pis. Els murs de paredat de còdols desbastats amb pedres cantoneres als angles, igualment desbastades. Les obertures estan fetes amb obra vista a tot el seu entorn i són d'arc a nivell. La porta principal és d'arc escarser. En el primer pis de la façana principal s'obre un balcó protegit amb barana de ferro forjat.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Fuster Parera

Adreça:

Camí del Cementiri, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Antigament aquesta casa es coneixia com can Fossar, ja que des d'inicis del segle XVII fou la llar de la família Fossar. L'any 1609, Antoni Fossar, fuster de Santa Eulàlia i nascut a Sant Vicenç de Junqueres, es va casar amb Caterina Grau. A la dècada de 1640 va participar en el govern de la baronia de Montbui. Mort entre 1645 i 1650, el va succeir el seu fill Antoni Fossar i Grau, fuster com el seu pare i documentat encara l'any 1669. En canvi, a inicis del segle XVIII, aquesta casa estava ocupada per la família Parera. El seu primer membre, Bernardí Parera, sastre de professió, ja vivia al poble l'any 1709. L'any 1718 el seu fill i hereu, Miquel Parera, també sastre, es va casar amb Teresa Maspons de la Vall. Segons el cadastre de 1758, la "Casa de Miquel Parera" tenia 10 quarteres de terra, sobretot de vinya i secà. El seu successor, Pere Parera i Maspons, ja apareix com a fuster d'ofici, recuperant d'aquesta manera la tasca que hi havien exercit els Fossar. El seu hereu, Narcís Parera, també feia de fuster. Aquest darrer es va casar amb Coloma Artigas i Guardià, amb qui va tenir en Pere Parera i Artigas (1775-1842), fuster com havien estat el seu pare i el seu avi. El darrer Parera d'aquesta casa fou en Jaume Parera i Riera (1808-1871), fill de l'anterior i de Marianna Riera. Sempre apareix documentat com a pagès o bracer i mai com a fuster. Casat amb Magdalena Brossa i Salgot (1810-1880), cap dels seus fills el van sobreviure. Després de la mort d'aquesta parella, l'heretat es va vendre i l'any 1881 fou adquirida per Quitèria

Barbany (1848-1885) i el seu espòs Josep Moret i Lluch (1837-1918), pagès d'ofici. Arran d'un incident amb la nora de la casa ocorregut l'any 1910, la casa també es va conèixer popularment com can Xena. Margarida Moret i Barbany (1878-1950) va esdevenir la pubilla de can Fuster Parera. Casada en primeres núpcies amb el pagès Pere Iglésias i Estaper (1878-1918), després d'enviduar d'aquest, es va casar amb el seu germà Feliu Iglésias i Estaper (1889-1962), també pagès. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Masia del segle XVII, reformada en moltes ocasions. És de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants desiguals, pel cos afegit de la quadra del cavall, i de doble ràfec. A la façana del darrera hi ha un contrafort, fet en el primer terç del segle XX per reforçar el mur i tapar una esquerdia. Consta de planta baixa i pis. Els murs són de còdols de riu i de tapia, estan pintats i arrebossats, a la part inferior de la façana principal hi ha un sòcol fet de rajola igual que les jardineres i el terra del davant de la masia. La porta que està descentrada respecte l'eix de carener és d'arc de mig punt de totxo i brancals de pedra. Les finestres del pis són de llanda plana i brancals de pedra tosca, sense decorar. A la façana es conserva un rellotge de sol fet en el 1938. A l'interior la masia es va modificar en la dècada dels 70.



Can Gafa

Adreça:

Camí de can Gafa, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XX

Any:

Ús:

Masoveria

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

El mas Gafa antigament s'anomenava Rodonella, fins que en Cot de Corró va entrar a la casa; a partir de llavors es va conèixer com a mas Cot. La família Xifré de Caldes de Montbui tenia el domini alodial del mas, pel qual els Cot havien de pagar un cens anual consistent en 9 sous, 2 capons i 2 gallines per Nadal; a més, els Cot havien estat homes propis i afocats per dit mas. L'any 1561 Joan Mateu i la seva muller Eulàlia Xifré feren precari d'aquesta heretat a Antoni Cot, fill de Bartomeu Cot. Però, a finals del segle XVI, els Cot van entrar en un procés de crisi econòmica, tot i que l'any 1609 Joan Cot encara va comprar el mas Radissa -el qual, però, va vendre l'any 1614 a Pere Pau Plantada-. L'any 1628, Jacint Cot fou obligat a vendre l'heretat per deure censos i lluïsmes a Francesc Galí i Xifré. Un temps després, l'any 1647, Vicenç Plantada, rector de Palaudàries, va comprar aquest mas. En el seu testament, Vicenç Plantada va llegar l'usdefruit de la dita heretat per 4 anys a Josep Plantada, pagès de Santa Eulàlia de Ronçana, i va nomenar hereu a Genís Plantada, pagès de l'Ametlla. Després, l'any 1651, Josep Plantada, creient que els hereus i successors de dita casa Cot tenien el dret de poder recobrar

l'esmentada casa, els hi va comprar el dret de poder-la recobrar, i ho féu a Pere Pau Unyó, successor de Jacint Cot. Finalment, l'any 1655 ambdós Plantada van arribar a un acord, i en Genís va vendre el mas a en Josep. L'any 1758 el mas Cot, posseït per Isidre Plantada, tenia unes 82 quarteres de terra i el seu propietari figurava entre els principals contribuents de l'impost del cadastre. Cent anys més tard, el seu amo, Josep Plantada, posseïa una extensió similar de terres. Però, l'any 1889 ja no hi havia la família Plantada. La mestressa, Ramona Pladevall, nomenava masover a un tal Pasqual Antoja. Finalment, l'any 1892 Josep Torras i Germà, natural de Caldes de Montbui, va comprar can Gafa. Els Torras van esdevenir amos de diverses heretats a Caldes, on vivien, i també a Santa Eulàlia -on, a banda de can Gafa, van adquirir els masos Noguera i Dalmau-. Durant el primer terç del segle XX, l'amo de la casa va ser en Francesc d'Assís Torras i Sayol (1868-1936). En l'actualitat, can Gafa continua sent una masoveria en mans de la família Torras de Caldes de Montbui.



Can Gafa

Descripció:

Masia del segle XVI, de carener perpendicular amb coberta a dues vessants desiguals de teula àrab. Consta de planta baixa, pis i golfes. Entorn l'any 1923, a sobre de les antigues corts, es va construir una masoveria en sentit perpendicular a la façana principal, en ser més alt que l'antiga masia tapa la finestra d'un dels dormitoris. La masia és de tres crugies, amb un cos afegit a l'extrem sud, que li dona un perfil de coberta desigual. Per la part de ponent, té adossat dos cossos més de planta baixa; el primer, adossat al celler, amb coberta a dues vessants i el següent d'una vessant. La façana de paredat de còdols, en perdre l'arrebossat, permet veure l'aparell, els afegits, les pedres cantoneres i el reompliment, així com el sobrealçat de la coberta. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles ben tallades. A banda i banda de la porta es conserva el pedrís. Al davant de la porta, el terra està empedrat. Les finestres són de llinda plana i brancals de pedra. La de la planta baixa, protegida amb reixa de barrot de forja i la data de: "1767". A la façana nord són de llinda plana, també a ponent, i a més n'hi ha una d'arc conopial, anomenada del rector, de llinda plana sobre permòdols, decorada amb una creu entre rosetes,

repetides tan a l'interior com a l'exterior de les impostes. La distribució de l'espai a l'interior és el clàssic, gran entrada, amb pilar central i enllosat. A mà dreta la cuina, que es conserva com en el segle XVI, gran campana fúnebre, escó-taula tancant una part de la llar, el soler del foc central, el forn de pa, amb volta a l'exterior, a l'angle la fogaina per a la caldera. De l'entrada a l'esquerra el celler, l'accés a les antigues quadres. Al fons l'escala que porta a la sala i als dormitoris. El dels senyors conserva pintades les rajoles entre les llates de sota la coberta, són motius esquemàtics i rosetes de sis puntes, de vermell sobre blanc. La masia està tancada dins un barri, la portalada refeta en època noucentista. En el costat nord-est, a part de la masoveria, hi ha un cos amb galeria i corts a la planta baixa. La masoveria és un edifici amb coberta a dues vessants de teula que mira al sud. Consta de planta baixa, pis i galeria. Els murs estan arrebossats i al centre de la façana, amb rajoles hi diu: "DEU VOS GUARD" i un escut de Catalunya. Les obertures són d'arc pla i en el primer pis balcons protegits amb baranes tornejades. Fora del barri, hi ha un antic cobert, ara garatge, l'era amb cairons, sobre la que s'ha aixecat un nou cobert sobre columnes, i un pou.



Can Galderic

Adreça:

Camí de Salve Regina, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XXI

Any:

2005 (reforma)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Sembla que la casa va ser construïda, o si més no posseïda, per Galdric Gubern, fill de Pau Gubern i de Maria Àngela Mitjavila. Era oriünd de França, tal i com consta a la seva partida d'enterrament -on es llegeix: "de nació francesa"- . Es va instal·lar a Santa Eulàlia juntament amb el seu germà Francesc Gubern. Aquí, Galdric es va casar amb Teresa Prims (1779-1854) i feia de pagès i de piler. Va morir l'any 1838. Fruit d'aquest matrimoni, coneixem l'existència de dos fills: Isidre Gubern i Prims, nascut l'any 1818 i casat amb Josefa Torras, el qual va tenir una filla anomenada Àngela; i Tomàs Gubern i Prims, casat amb Coloma Crivillers. L'any 1861 Tomàs Gubern declarava posseir 2 quarteres de terra i la casa. Per tant, es tractava d'una molt petita propietat. L'any 1845 Tomàs Gubern i Coloma Crivillers van tenir un fill, Antoni Gubern, casat amb Maria Tulosa. A les darreries del segle XIX o bé a inicis del XX, s'hi va instal·lar la família formada per Jaume Unyó i Madrona Margó. Els propietaris actuals en són descendents i varen ser masovers fins els anys noranta, que varen comprar la masia.

Descripció:

La masia, segurament és més antiga del que sembla a primer cop d'ull, sobretot a les paret nord. Podria estar bastida a finals del segle XVIII o començament del XIX. És de carener perpendicular a la façana de dues vessants desiguals per un cos afegit al costat sud. La planta de la casa no és rectangular sinó en forma de L. Consta de planta baixa i pis. Els murs han estat arrebossats en les recents reformes del 2005. Totes les obertures han estat modificades i ampliades, només les del primer pis de la façana principal conserven la llinda plana de fusta. Als murs de ponent es poden veure les diferents línies de pedres cantoneres que indiquen el creixement de la masia. En el costat nord-est hi ha un petit cos d'una vessant que havia estat un corral. Al costat sud de la masia es va construir, en el 2002, una casa de nova planta per al fill.



Can Genís

Adreça:

Carretera de la Sagrera, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVIII

Any:

1703? 1738, 1772, 1784

Ús:

Deshabitada

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Casa antigament denominada can Vidal. A inicis del segle XVIII, Genís Rosàs, fadrister del mas Rosàs, s'hi va afincar. Casat amb Susanna Ferrés, en Genís va reformar la casa i va ampliar les terres de la mateixa fins a les 5 quarteres i mitja. Per tot plegat, l'any 1758 pagava 80 lliures al cadastre i formava part del col·lectiu de petits propietaris del poble. El seu fill i hereu, Joan Rosàs i Ferrés va continuar l'ampliació i millora de l'heretat. En Joan, com el seu pare i els seus descendents, era pagès -a vegades qualificat simplement de bracer- i es va casar amb Marianna Busquets. El va succeir en Josep Rosàs Busquets (1762-1822), esposat amb Maria Fàbregas del Bosc (1778-1853). El seu fill i hereu, Joan Rosàs i Fàbregas, bracer d'ofici -és a dir, treballador de la terra-, es va casar amb Antònia Duran i Artigues, de ca l'Artiguetes. L'any 1861, Joan Rosàs continuava explotant una finca molt petita -amb prou feines de 5 quarteres-, majoritàriament de vinya i secà. Fruit del seu matrimoni van néixer 6 criatures; aquesta circumstància, afegida a la migradesa de l'heretat, va provocar l'endeutament de la família a mitjans segle XIX. La situació es va agreujar l'any 1870, quan en Joan Rosàs va morir mentre batia a l'era de can Naps. El va succeir el seu fill Francesc Rosàs i Duran, casat amb Anna Lluch, qui de mica en mica va redimir els deutes de la casa. L'hereu d'aquest matrimoni i de can Genís fou en Joan Rosàs i Lluch, esposat amb Carme Mora i Pagès. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Masia del segle XVIII, de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa, pis i golfes. La façana principal està arrebossada, a manera de sòcol a la part inferior. Adossat a la façana principal, en sentit perpendicular, hi ha el cos d'un cobert, d'una vessant. La porta principal està descentrada respecte l'eix del carener, és d'arc de mig punt, per accedir-hi hi ha una petita rampa per salvar el desnivell del terreny. La porta del cobert és d'arc escarser de totxo. La finestra de la sala és de llinda plana de pedra del Figaró i té gravada la data de 1708. Les altres obertures són senzilles d'arc pla, modificades posteriorment, a l'interior conserven els festejadors. A la façana lateral sud, actualment formant part de la terrassa de la nova casa adossada que han fet per el fill, hi ha una finestra de llinda plana protegida amb reixa de barrots de forja, amb les següents inscripcions; a la llinda: 17/IHS/38; en el brancal de la dreta: GENIS/ROSAS i en el l'esquerra, JOAN/ROSAS/ME/FE/1738. A l'interior trobem la disposició clàssica de l'espai, entrada rebedor i distribuïdor, el més curiós d'aquest espai és el gerrer i antigues piques que hi ha a tocar la porta de l'entrada. Al fons, el celler i l'escala que porta a la sala i dormitoris. Les golfes de can Genís són diferents, perquè gairebé no hi cap una persona dreta i per les encavallades de fusta. La masia encara conserva els empostissat del terra fets de post amples. A l'exterior hi ha adossada una nova casa.



Can Granada

Adreça:

Camí de can Tabaquet, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia- Edifici aïllat

Època:

Medieval- Contemporània

Estil:

Popular-Gòtic

Segle:

XVI-XVII-XX

Any:

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La primera referència documental d'un lloc anomenat Granada és de 1078. El mas Granada era un alou del monestir de Sant Miquel del Fai i els seus habitants, els Granada -Berneguer Granada apareix documentat a l'entorn de 1300-, eren pagesos de remença, sotmesos als mals usos durant l'època medieval. Malgrat la seva condició remença, l'any 1466, Sbert Granada era un dels principals propietaris de Santa Eulàlia. L'any 1498, el prior de Sant Miquel del Fai va establir de nou aquest mas a favor de Miquela Granada, esposada amb Joan Brustenga, àlies Granada. Pel seu mas Granada, les seves terres i el mas Bosc, unit i agregat al mas Granada, Miquela Granada havia de pagar un cens anual consistent en 3 quarteres de forment per la festivitat de Sant Pere i Sant Feliu del mes d'agost, així com dos capons per Nadal i 3 sous per a la redempció dels mals usos. Segons el fogatge de 1553, aleshores el cap de la casa era en Joan Torra, àlies Granada. L'any 1584, el senyor útil i propietari de can Granada, Montserrat Granada, vidu d'una tal Eulàlia, i el seu germà Benet Granada, es trobaven detinguts a les presons reials que el governador general de Catalunya tenia a la ciutat de Girona. Montserrat Granada,

després de romandre 13 setmanes engarjolat, va morir a la presó de Girona per causes naturals. Aquell incident va provocar un gran daltabaix a la casa, a banda d'enormes despeses econòmiques. Les dificultats del moment van enfonsar la família Granada. Aleshores, els tutors de l'hereu, Jaume Granada, es van veure obligats a vendre parts de l'heretat. Finalment, l'any 1606, Rafaela, vídua de Jaume Granada i mestressa del mas Granada per raó del dot que va aportar en el seu matrimoni, va fer una concòrdia per la qual ella alienava l'heretat a favor d'Antic Valls. Possiblement, una pubilla descendent d'Antic Valls es va casar amb algú cognomenat Lluch a les darreres dècades del segle XVII o a l'inici del XVIII. Durant el darrer terç del segle XVIII, el propietari del mas Granada fou Joan Lluch Vallsgranada. Llavors, l'heretat rondava les 30 quarteres de terra. Al llarg del segle XIX, la família Lluch va continuar al capdavant de la casa, però a inicis del XX la van abandonar i durant un temps va esdevenir una masoveria. Finalment, l'any 1954, Jaume Lluch i Pubill va vendre la finca a Eduard Tarragona i Josefina Coromina.



Can Granada

Descripció:

La masia és de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants. Consta de tres cossos paral·lels, planta baixa i pis. L'aspecte actual es deu a la reforma feta entre els anys 1950 a 1960. Abans d'aquesta intervenció, ja tenia un cos al costat de ponent que s'utilitzava com a porxo i un altre edifici a la banda de llevant, destinat a les tasques agropecuàries. Els murs són de còdols. La porta principal és d'arc de mig punt fet de dovelles i les finestres de la planta i del pis són de llinda plana sense decorar. L'única obertura original de la casa és la finestra central. A l'esquerra de la porta principal s'hi va obrir una altra porta. Abans d'aquestes reformes, les finestres laterals de la façana eren dos balcons i els propietaris de la casa accedien a la seva estada pel de la dreta.

A les reformes dels anys 50, també, s'hi va afegir una torre de planta circular al costat de llevant. En aquest mateix costat, s'hi va afegir una terrassa tancada amb vidrieres. Al nord, també s'hi van construir noves habitacions i l'antic porxo de ponent s'ha reconvertit en un loft coronat per una nova i espaiosa terrassa. A l'interior també ha patit moltes reformes i no conserva la distribució clàssica. La sala va ser reconvertida en menjador amb una

llar de foc afrancesada. Al seu voltant es distribueixen algunes habitacions. Al darrera de la casa, un magatzem i una vaqueria aixecada pels propietaris actuals completen el conjunt. Carena amunt, hi ha l'hort i l'hivernacle de la casa, una torre anomenada "casa Rosada", una altra segona residència i la que havia estat la "Granja Margarita".





Can Guardià

Adreça:

Camí del Bruguer Vell, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Segons la gent del veral, la casa s'anomena cal Guardià perquè l'home que antigament s'hi estava feia de guardià. Efectivament, l'any 1878 hi residia Pau Martí i Comas, natural de Caldes de Montbui i d'ofici "guarda jurado". Casat amb Josefa Ribera, tenia quatre fills: Jaume, Miquel, Raimunda i Maria. Possiblement, Pau Martí s'estava en règim de masoveria a la casa. Dècades més tard, la família Martí va deixar can Guardià i va construir can Martí, vora el termenal de Bigues. Per tant, al segle XIX can Guardià ja era una masoveria, condició que ha mantingut fins a la segona meitat del segle XX.

Descripció:

Tot i la poca documentació sobre la casa, els elements arquitectònics indiquen que la masia podria estar ja construïda en el segle XVII. És de carener paral·lel a la façana i coberta dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs estan arrebossats i són de paredat de còdols. A la façana de ponent es poden veure els diversos cossos de que consta la casa i les diferents alçades. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles petites amb motllura a la línia de l'intradós. La porta de l'actual garatge, és de llinda plana de pedra del Bertí. Les finestres són de llinda plana i brancals de pedra i a l'interior conserven els festejadors. A la resta de l'habitatge són d'arc a nivell senzilles, a la paret de ponent alguna conserva la llinda de fusta. A la façana est, en les obres fetes fa uns 15 anys quan els propietaris actuals ho van comprar, van adossar un porxo sobre pilastres de pedra. Pel costat sud, hi ha adossada una altra casa.



Can Joanet de l'Auto

Adreça:

Carretera de la Sagrera, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa jardí-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Eclèctic

Segle:

XX

Any:

1935

Ús:

Habitatge- Serveis

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Casa construïda l'any 1935 per Joan Rosàs i Solé, conegut com en "Joanet de l'auto" pel seu servei d'autobusos de Santa Eulàlia a Granollers i de taxi. En Joan Rosàs era fill de l'espardenyer Joan Rosàs i Duran -nascut a can Genís- i de Caterina Solé. Cap al 1910, l'esmentat Joan Rosàs i Duran va aconseguir la concessió del correu a Santa Eulàlia, i va començar un transport de correspondència i pocs viatgers amb una tartana. En Joan Rosàs i Solé va continuar el seu negoci a l'entorn de 1914 amb una altra tartana i l'any 1924 va motoritzar el servei amb l'adquisició d'un autoòmnibus Ford de 12 places. Després de la Guerra Civil (1936-1939), en la que va perdre els tres autoòmnibus que tenia, va reprendre el servei, només interromput per alguna circumstància meteorològica -com la nevada de 1962-.

Descripció:

Can Joanet segueix la tipologia de les cases jardí que es van posar de moda en el primer terç del segle XX. En les que l'entorn era tant important com la casa. És de carener paral·lel a la façana. Consta de planta baixa i pis. La façana principal està rematada per una cornisa que arrenca d'una línia d'òvuls, sobre la que hi ha una faixa decorada amb motius vegetals, cobrint, també, els forats de ventilació amb flors a manera de gelosia. A sobre una línia de dentells i una altra d'òvuls, entre dues motlures de secció plana i una faixa ampla amb dibuix d'espina de peix incís. Coronant el conjunt un frontó circular, al centre la data de 1935 i a ambdós costats baranes entre pilars de motius vegetals entrellaçats. Sobre els pilars gerros. La mateixa barana es repeteix a la terrassa. Al primer pis hi ha un balcó central sobre llosana motllurada i mènsules, protegit amb barana de ferro. L'accés a l'habitatge es fa per mitja d'una escala al jardí. Les obertures de les façanes laterals són d'arc pla emmarcades i una porta lateral amb arc escalonat. Els murs estan arrebossats i pintats. A la planta baixa hi ha un comerç i un taller.



Can Joanet Pujades

Adreça:

Can Joanet Pujades, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

És possible que en els seus orígens aquesta casa fos construïda o bé adquirida per algú provinent de can Pujades de la Serra. L'any 1878 hi vivia en Joan Vilardebò i Pujades, pagès nascut l'any 1796, probablement fill d'Esteve Vilardebò i de Maria Pujades. Segons l'amillament fet l'any 1861, Joan Vilardebò posseïa una casa i 3 quarteres de terra. Casat amb Coloma Casas, residia a la casa juntament amb els seus fills Teresa (1832), Joan (1838) i Isabel (1842). El seu fill i hereu, Joan Vilardebò i Casas, es va casar amb Maria Puigdomènech i Soles. A la segona dècada del segle XX, Maria Puigdomènech i Palà, neboda de l'anterior Maria Puigdomènech, i el seu marit Pere Prim i Prims anaren a viure a la casa quan ja devia ser una masoveria de can Bachs de l'Ametlla del Vallès. A mitjans segle XX, la família Velasco va adquirir aquesta heretat.

Descripció:

Casa possiblement bastida a finals del segle XIX i transformada en el segle XX. Casa de pagès de carener perpendicular, amb coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de dos cossos i de planta baixa i pis. En la dècada de 1960 al 1970, es va començar una sèrie de reformes, per adaptar la casa a les noves necessitats dels seus estadants, com dedicar el celler a menjador i construir la torre en el costat sud-oest per noves habitacions i rebost, també un nou porxo en el costat sud. En el costat nord, hi ha adossat un cos de mitja vessant i de planta baixa, antigues dependències. Els murs estan arrebossats i pintats. Les obertures són d'arc escarser a plec de llibre i els ampits de pedra.



Can Just

Adreça:

Camí vell de Granollers, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVIII-XIX-XX

Any:

Ús:

Traster

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

A finals del segle XVIII, el pagès Just Valls, fill de can Valls de l'Ametlla del Vallès, casat amb Rosa Solei, va construir una petita casa que va dur el seu propi nom, can Just. La família Valls formava part del col·lectiu de bracers, és a dir, jornalers i petits propietaris del poble de Santa Eulàlia de Ronçana. L'any 1840 Agnès Vidal (1815-1879), néta d'en Just Valls, es va casar amb el pagès Pau Castellà i Lluch (1810-1883), natural de Bigues. Segons l'amillament fet l'any 1860, les terres pròpies de la família Castellà es reduïen a 5 quartans de secà i 3 picotins d'erm, de manera que els membres de la casa depenien dels masos de l'entorn per tal de fer-hi tot tipus de tasques estacionals o per arrendar alguna peça de terra. El seu successor i hereu fou el també pagès Joan Castellà i Vidal (1844-1884), casat amb Teresa Ballús. Fruit d'aquest matrimoni, va sobreviure una filla, Maria Castellà i Ballús (1880-1953), que es maridà amb Florenci Grau i Rodoreda (1880-1957). El seu hereu va ser el també pagès Josep Grau i Castellà (1918-1991), recordat per la seva vida laboriosa (a les poques terres de can Just i treballant a jornal pels grans masos de l'entorn) i casolana. Casat amb Francesca Montpart i Nadal, de Lliçà, aquest matrimoni va tenir 4 filles: Matilde, Maria, Dolors i Teresa. A finals de la dècada de 1970, Dolors Grau i el seu espòs, Eduard Verduo, es van instal·lar a la casa nova construïda al costat de la petita masia de can Just.

Descripció:

Petita casa de pagès bastida a l'entorn del segle XVIII i XIX. És de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants desiguals de teula àrab. En el costat de ponent se li va afegir un cos per al celler i en alçar-se un nou pis li dóna perfil capserrat. En aquest mateix costat, els darrers anys s'hi ha adossat un altre cobert obrat en totxo. En el segle XIX, en el costat est se li va adossar un altre cos per a quadres i pallissa, en sentit perpendicular a la façana. Els murs són de paredat de còdols i arrebossat a la façana principal. Les obertures són molt senzilles, han estat ampliades en el segle XX. Només es conserven les llindes de fusta de la porta de la quadra i la d'una finestra. En el mur nord se'n conserva una de llinda plana de pedra, sense treballar, tapiada i el cos exterior del forn de pa. El més interessant de la casa és la distribució de l'espai interior, que donaria idea de com eren les cases de tipologia més humil. L'entrada dóna a la cuina, a mà esquerra hi ha els fogons i a la dreta la llar de foc i el forn. De la cuina a mà esquerra s'accedeix al celler i a mà dreta, per una escala de fusta molt recta, per sobre l'escó de la llar, es puja als dormitoris. Des del peu de la mateixa escala s'accedeix a les corts, tot en molt poc espai.



Can Lluc del Tussol

Notícies històriques:

El 30 de novembre de 1543 es signaven els capítols matrimonials de Valentí Pujades, pagès, i de Joana Carrera. Ell era fill de Bartomeu i d'Eulàlia i havia nascut a la parròquia de Sant Julià d'Uixols; ella era filla de Bernat Carrera i d'Eleonor, propietaris del mas Rosàs de Santa Eulàlia de Ronçana. A causa d'aquest casament, Bernat Carrera va dotar la seva filla amb 10 lliures, un cofre amb joies i una peça de terra situada al lloc dit "Puig Gamago", a Santa Eulàlia. Bernat Carrera va especificar que en dita peça de terra, en Valentí i la seva filla Joana podien construir-hi una casa. Segurament ho van fer i van aixecar el mas conegut avui com can Lluch del Tussol. L'any 1558, la casa ja era construïda. La seva néta Elisabet Pujades es va casar amb un tal Benet Valls, qui va entrar al mas "Pujades del Puig Gamago". Des d'aleshores, la família propietària s'ha cognomenat Valls. A l'entorn de 1619, Benet Valls va comprar "lo camp de la benya" a Francesc Viver, pagès de Montbui. A mitjans segle XVII, Joan Valls també posseïa una altra casa dita "el mas Brugaró". L'any 1758, el mas anomenat Valls del Tussol tenia 55 quarteres de terra, gairebé la meitat de bosc, i era una propietat mitjana. Cent anys més tard, el 1861, el seu propietari, Jaume Valls, explotava una heretat de 65 quarteres. A finals del segle XIX, Sebastià Valls i Ciurans, casat amb Teresa Armadans, va esdevenir alcalde de Santa Eulàlia de Ronçana (1894-1896). Els seus germans, Llorenç i Josep, van ser sacerdots. L'any 1934, la casa va estar a punt de ser cremada en l'incendi del bosc de Rosàs.

Descripció:

La masia de can Lluc, com assenyala la documentació, ja estava construïda en el segle XVI i hi correspondria una casa de crugies que amb les posteriors ampliacions amb configurat l'actual estructura. És de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants desiguals de teula, acabat en ràfec de dents de serra en el cos nord-est. Aquest cos, és més nou i més alt, cosa que li dóna un perfil diferent a la masia clàssica i permet veure uns dels creixements de l'edifici. En el mur de ponent, al no estar arrebossat, també permet veure les pedres cantoneres de l'antiga construcció i els còdols del paredat. Consta de planta baixa i pis. Els murs estan arrebossats i pintats, excepte a ponent. La porta és d'arc carpanell i la única finestra de pedra és la de la sala que porta gravada la inscripció: "1685/ ANTONI/YVA/ IHS VALLS/ME/FECIT". Les altres obertures són senzilles. Sobre la façana destaca un rellotge de sol pintat i decorat amb un sol i estrelles. Per accedir a la masia, fa pocs anys s'hi va fer una vorera enrajolada. En el costat sud s'hi va afegir un cos en sentit perpendicular a la façana que havia estat el cobert per el carro, ara garatge. L'espai interior de la masia tot i estar renovat, segueix la disposició clàssica. Davant l'hort de la masia, fa uns deu anys es va construir una casa de nova planta, seguint la tipologia clàssica de la masia.

Adreça:

Can Lluc del Tussol, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XIX-XX

Any:

1685 (reforma)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada



Can Magre

Adreça:

Carretera de Parets a Bigues, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XX

Any:

1597, 1994 (reformes)

Ús:

Restaurant

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Antigament s'anomenava mas Tries del Pla. Segons el fogatge de 1553, el seu propietari era Lluís Tries, pagès. Part de les terres de l'heretat era un alou de la parròquia de Santa Eulàlia, a qui es pagaven censos. L'any 1659, l'hereu de la casa, Jaume Tries, es va casar amb la pubilla del mas Padró de Palau de Plegamans, Caterina Padró, de manera que la família es va traslladar a Plegamans. L'any 1758, Joan Padró declarava posseir més de 80 quarteres de terra per dit mas, sent un dels majors contribuents en l'impost del cadastre fet aquell any. El propietari de la finca l'any 1861 era en Jaume Padró, amb una extensió molt semblant a la de 1758. I encara l'any 1946, Mercè Padró i Torras era la quarta major contribuent de rústica de Santa Eulàlia i una de les principals de tota la comarca. Des de la unió dels masos Padró i Magre, la casa ha estat una masoveria. L'any 1878, el masover s'anomenava Josep Dalmau i Casanovas. La seva família va ser masovera de la casa fins a la segona meitat del segle XX.

Descripció:

Masia del segle XVI, reconvertida en restaurant. És de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab, adaptada al desnivell del terreny. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats. La façana principal va ser modificada a finals del segle XIX, seguint la corrent estètica de l'època i es coronà amb un capcer de perfil sinuós. Degut a l'estat de l'arrebossat, encara es poden veure les marques de l'antiga coberta i la part que es va sobrealçar. Sota l'angle del carener, encara, es conserven les restes de l'esgrafiament del rellotge. La porta principal, és de dovelles d'arc de mig punt, a la pedra clau, es conserva la inscripció: “†/1597/TRIAS”. El finestral de l'esquerra de la porta, és de llinda plana de pedra, havia estat la antiga porta del corral. Les obertures del primer pis i la de les golfes són d'arc de mig punt de maó. Les de la façana nord, obertes gairebé arran de terra, són de llinda plana de pedra, protegides amb reixa de forja. Adossat en el costat est hi ha un cos de planta baixa i coberta a una vessant, on ara hi ha la cuina del restaurant.

Al davant de la façana principal encara es conserven els antics estables. L'antic barri s'ha substituït per una porta de ferro i l'era per un pati. En el jardí una terrassa-mirador, s'ha convertit en un espai amb taules per a copes. Fora del recinte de la masia unes escales amb la inscripció: “LA MAMA/1994”, condueixen a la carretera.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Maset

Adreça:

Camí de la Serra, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Antigament, existien dos masos amb el nom Dalmau: el mas Dalmau de Terrassina i el mas Dalmau de Sant Simplicí. El fogatge de 1553 esmenta a Pere Dalmau, pagès. Al segle XVII, també es documenta una família cognomenada Dalmau. El cadastre de 1758 cita el mas Dalmau de Sant Simplicí -el qual pagava 195 lliures- i el mas Dalmau de “Terracine” -que pagava 88 lliures-. És possible que l’actual can Maset fos el mas Dalmau de Terrassina. L’any 1704, Bernat Dalmau va vendre a carta de gràcia el seu mas Dalmau, que limitava a migdia amb la capella de Sant Simplicí. Probablement, al mateix segle XVIII, aquesta heretat va passar a mans del propietari de can Brustenga i es va convertir en una masoveria dels Brustenga. L’any 1841, Francesc Brustenga pagava censos al rector de Santa Eulàlia pel seu mas Dalmau. Segons l’amillament fet a Santa Eulàlia l’any 1861, can Maset tenia 60 quarteres de terra. A mitjans segle XX, Josep Brustenga i Oller va vendre’s aquesta heretat. D’aleshores ençà, s’ha venut en diverses ocasions.

Descripció:

Tot i que segons la documentació, la masia ja existia en el segle XVI, les reformes portades a cap en els darrers anys, només li han deixat l’estructura tipològica. És una masia de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula, amb la incorporació dels cossos annexos la coberta és molt allargassada. Consta de planta i pis. Els murs estan arrebossats i pintats, a manera de sòcol a la part inferior de la façana principal. Les obertures que són d’arc pla, senzilles i ampliades, estan emmarcades. Les dues de la planta baixa són d’arc agut. En el costat dret de la porta principal es conserva el pedrís esglaonat. Un dels pocs elements que recorda els seus orígens és el pou fet de còdols al jardí.



Can Maspons de la Vall

Adreça:

Can Maspons de la Vall, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XIX-XX

Any:

1822,1831,1832,1845, 1846,1848, 1919, 1954,1993 (reformes)

Ús:

Masia

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Aquest patrimoni té els seus orígens en l'antic mas Pons, documentat des de 1425, tot i que probablement era més antic. El mas Pons es trobava sota la senyoria alodial de la Pia Almoïna de la seu de Barcelona i els seus habitants havien estat pagesos de remença de dita institució. Amb el pas del temps, els propietaris del Mas Pons, la família Maspons, van ampliar la finca amb l'adquisició de masos veïns, deshabitats arran de les malvestats demogràfiques i econòmiques dels segles XIV i XV. Així, l'any 1438 van rebre el mas Sabat de mans del noble Arnau de Vilademany i al llarg dels segles XV i XVI van aconseguir els masos Comalera i Moragues. Fruit d'aquesta acumulació de propietats, la família Maspons de la Vall va disposar d'una notable preeminència en el si de la parròquia de Santa Eulàlia i, en general, dins de la baronia de Montbui. Els membres d'aquesta nissaga van ocupar, amb certa assiduitat, els càrrecs de govern de la mateixa baronia. Així, per exemple, a mitjans segle XVIII, en Jaume Maspons de la Vall era el batlle del terme. De fet, l'any 1758, l'amo de can Maspons de la Vall era el quart major contribuent per béns immobles, amb 125 quarteres de terra a Santa Eulàlia i 144 a Caldes

de Montbui -majoritàriament de bosc i erms-. Durant l'època moderna, una administració correcta i una encertada política matrimonial van permetre no només mantenir el patrimoni, sinó també augmentar-lo: a finals del segle XVIII, els Maspons van incorporar els masos Bertran, de Corró d'Amunt, i Esmandia de Cànoves. Durant la primera meitat del segle XIX, la família Maspons de la Vall va passar a residir a Granollers, des d'on es podia administrar més fàcilment les altres propietats de Corró i de Cànoves. Jaume Maspons i Vilardebò i el seu fill Pere Maspons i Cadafalch van esdevenir alcaldes de Granollers -el 1850 i el 1875 respectivament- i can Maspons es va deixar en masoveria. El fill i hereu de Pere Maspons, Jaume Maspons i Camarasa, fou un membre actiu dels moviments catalanista i agrarista al Vallès Oriental durant el primer terç del segle XX. Des de mitjans segle XX, la família Maspons ha tornat a residir de manera permanent a l'antiga casa pairal.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Maspons de la Vall

Descripció:

Can Maspons que té el seu origen en el segle XV, és un masia complexa com a resultat de ser utilitzada durant generacions i haver anant ampliant l'edifici segons les necessitats de cada època.

Al llarg del segle XIX, se sap que fan obres a la casa, primer per engrandir-la i reconvertir espais a nous usos, també perquè diu que els murs són molt dolents i necessiten reforçar-los. La masia és de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants llarguíssimes a l'encabir els cossos de la masoveria, les antigues quadres i l'antic trull. La coberta acaba en ràfec imbricat. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs són de paredat de còdols, de tapia, de tova i de totxo. La masia està tancada dins un barri amb un portal a l'est i l'altre a l'oest, el primer, segons consta a la documentació, fet abans de 1822 i reformat en 1848, el segon és més tardà. La porta principal ara és d'arc escarser de dovelles, ben escairades, però sembla com si anteriorment hagués estat d'arc de mig punt i les haguessin tallat. A ambdós costats de la porta hi ha pedrís, un amb escaleta per pujar al cavall i l'altre fet posteriorment en el XIX. Les finestres del pis, són de llinda plana, amb brancals i ampits de pedra. La sala s'obre a la façana

principal per un balcó de ferro i rajoleta a la llosana, típic dels primers balcons que es començaran a bastir a partir del segle XVIII. El cos del costat est que toca a la portalada del barri, es va transformar en habitatge. Sobre la masoveria hi ha una galeria arcada. Les obertures de la resta de la masia són de tipologia diversa i de totes les èpoques, la majoria dels segles XIX i XX; en el costat de ponent, hi ha arcs de descarrega de totxo, sobre finestres de llinda plana de pedra. A la façana nord, també s'hi han obert finestres de llinda plana, tal com diu la inscripció: "ANY/ NUVIAL/ 1954". N'hi ha una altra més tardana amb rosetes, protegida amb reixa amb un sol i la lluna, feta a la dècada de 1960-70. Encara a la façana est s'han obert finestres d'arc a nivell de totxo, en el 1993. A l'interior del barri, el terra està pavimentat amb grans pedres, davant la porta principal, hi ha una pedra del Figaró de forma circular, partida en dos. Completen els annexes de la masia, coberts i corts a l'interior del barri fets en el segle XIX. Fora del recinte de la casa, l'era de cairons, una pallissa del 1848 i diverses quadres.





Can Maspons de Sant Cristòfol

Can Maspons del Rieral

Adreça:

Can Maspons de Sant Cristòfol, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVIII-XIX

Any:

1868, 1869 (reforma)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La primera referència documental de la família Maspons és de l'any 1227, quan el noble Bernat de Villar va llegar mig molí a Arnau de Bastida; aleshores, Bernat Ponç treballava en dit molí. Gairebé un segle després, el 1316, Berenguer de Bastida va establir la meitat del seu molí a favor de Guillem Maspons, propietari dels masos Ponç i Abat de la parròquia de Sant Cristòfol de Pallars. El 1403, el batlle general de Catalunya va concedir a Pere Sabater i a Miquel Maspons l'aigua de la riera del Tenes per tal de fer funcionar els seus molins. El mas Maspons de Sant Cristòfol era un alou compartit entre el monestir de Sant Miquel del Fai i el de Sant Benet del Bages. Els seus propietaris útils, els Maspons, eren homes de remença de dits monestirs durant l'època medieval. Pel monestir de Sant Miquel, els Maspons també tenien el mas "Rotlau", prop de Sant Cristòfol. Per tant, les terres dels Maspons s'estenien des de can Marquès fins al Molí, esdevenint una propietat notable. Al primer quart del segle XVI, l'amo era en Francesc Maspons. L'any 1553 el propietari de la casa era en Joan Maspons de Sant Cristòfol, mentre Joan Arquimbau vivia i treballava al molí d'en Maspons. L'any 1677 Francesc Maspons va vendre els seus

drets sobre el molí d'en Maspons a Josep Vendrell, propietari dels masos Vendrell i Caseta. L'any 1758 Francesc Maspons de Sant Cristòfol declarava posseir prop de 90 quarteres de terra, però durant el darrer terç del segle XVIII, el mateix Francesc Maspons i el seu fill Joan Maspons van efectuar diverses vendes que van anar reduint l'extensió del mas. A més, l'any 1809 la casa va ser saquejada per l'exèrcit napoleònic durant la Guerra del Francès i un fill de la masia, Esteve, fou assassinat. Uns anys després, va morir l'amo Joan Maspons (1744-1817). L'heretat va passar al seu germà Jacint Maspons (1762-1827), casat amb Marianna Viaplana. Passat un any de la mort d'en Jacint, la seva vídua es va casar amb en Josep Rof i Teulats, natural de Llerona, amb qui tingué algun fill. Quan en Joan Maspons i Viaplana va arribar a la majoria d'edat, va esdevenir l'hereu del mas Maspons; ell es va quedar a la casa pairal i el seu padastre i el seu germà van rebre 10 quarteres de terra i van fundar can Rof, avui desapareguda. Joan Maspons es va casar amb Teresa Torras i Moncau. A causa de totes aquestes vicissituds, l'any 1861, l'extensió de la masia s'havia reduït fins a les 38 quarteres. Joan Maspons fou succeït per Domènec Maspons i Torras, casat amb Dolors Dantí; el seu fill i hereu fou Jacint Maspons i Dantí, casat amb



Can Maspons de Sant Cristòfol

Can Maspons del Rieral

Carolina Barbany de can Colom. El seu fill i hereu va ser en Domènec Maspons i Barbany, casat amb Emília Ciurans de can Sabater.

Descripció:

Masia d'origen medieval reformada en el segle XIX, que li va deixar una façana molt austera i senzilla. És de carener paral·lel a la façana, coberta dues vessants desiguals de teula àrab. Consta de planta baixa i pis, adaptada al desnivell del terreny. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats i pintats a la façana principal, sense a la resta. A la façana lateral est, hi ha una gran arcada de dovelles tapiada, també una línia de pedres cantoneres que baixa de la coberta, en el punt on s'ajunten les dues vessants. Per accedir a la porta principal, hi ha una rampa feta amb còdols de riu. Les obertures van ser modificades en les obres del XIX i estan arrebossades i pintades, cosa que no permet veure més

allà de l'ampit de pedra i alguna llinda de fusta. A la façana nord, sí que es conserven diverses finestres de llinda plana de pedra. Al costat dret de la porta principal, hi ha un pedrís amb escala per muntar a cavall. En el costat de ponent de la masia, en el segle XIX, si va adossar un porxo amb coberta a dues vessants de teula sobre bigues de fusta i llates i pilar central de maó. Al costat del porxo, hi ha uns corrals i tot seguit uns coberts per al tractor. Al seu davant encara hi ha l'era de cairons i els últims coberts per a la palla. Davant la masia hi ha l'antic pou i una cort amb pallissa reconvertida en habitatge recentment. El camí d'accés a la masia conserva l'antic empedrat fet a base de palets de riu.





Can Mataporcs

Adreça:

Camí Vell de Caldes, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XX

Any:

Ús:

Habitatge-Comerç

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1734 els propietaris del mas Colomer (nom antic de la can Naps, casa desapareguda del barri de la Sagrera) van establir una peça de terra al pagès Francesc Valls de la Penya amb la condició que en el termini de 5 anys en Valls hi havia de construir una casa. Poc temps després, en Valls hi devia aixecar una construcció senzilla, “amb un sol cobert de teulada”. La filla i hereva de Francesc Valls, Margarida Valls, es va casar amb el pagès Josep Flaquer, i aquella família es va dedicar a les tasques rurals, però posseint una quantitat molt escassa de terres, de manera que probablement els seus membres van treballar per a les grans masies del poble i van tenir cura de les escasses quarteres de terra del seu patrimoni. A inicis de la dècada de 1760, Margarida Valls i Josep Flaquer van fer algunes obres a la casa. El seu fill i hereu va ser el pagès Bartomeu Flaquer i Valls (1766-1855), casat amb Magdalena Bassa (1768-1844), filla de la casa veïna de can Bassa de la Sagrera. El seu successor, Josep Flaquer i Bassa (1795-1882), casat amb Francesca Rocasalbas, va compaginar les tasques agràries amb l'ofici de matador de porcs, fet que va generar el nom de la casa que s'ha conservat fins a l'actualitat. Així mateix, el seu hereu, Jaume Flaquer i Rocasalbas (1832-1901), que va substituir el seu germà Miquel al capdavant de la casa, també va compaginar el treball de la terra amb l'ofici de cisteller. Jaume Flaquer es va casar amb Maria Moret amb qui va tenir 5 fills. El primogènit, Josep Flaquer i Moret (1863-1943), es va casar amb Francesca Gubern i

Pineda (1869-1938) i el seu germà Sebastià Flaquer, que va continuar compaginant la feina de pagès amb la de cisteller, es va instal·lar a la desapareguda masia de can Mallorca, al costat de can Mataporcs. L'hereu de can Mataporcs va ser en Josep Flaquer i Gubern (1898-1941), casat en segones núpcies amb Maria Estrany i Prims (1906-1965), amb qui tingué tres fills: Lluís, Maria i Jaume.

Descripció:

Masia del segle XVI, de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats i pintats. En el costat est, hi ha un cos que conserva el trull de l'oli en molt bones condicions i la premsa del raïm per fer vi. En el costat oest de la casa s'hi va construir un cos adossat en perpendicular a la façana principal, de planta baixa i pis d'una sola vessant, que fa perdre l'estructura tipològica de la masia. Totes les obertures són d'arc pla, remodelades en el segle XX. Al davant de la masia es conserva l'era de cairons.



Can Noguera

Adreça:

Can Noguera, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX-XXI

Any:

Ús:

Masia

Tipus de propietat:

Masoveria

Notícies històriques:

La primera referència documental de can Noguera del Pla és de 1689 i es va aixecar a l'entorn d'aquella data en una peça de terra de pertinença del mas Sabater. Per això, els propietaris de can Noguera havien de pagar un cens emfitèutic als amos de can Sabater consistent en una gallina. L'any 1758 la masia disposava de gairebé 3 quarteres de terra, de manera que era una molt petita propietat. Des de mitjans segle XVIII, la casa era una masoveria i els seus propietaris eren els amos del mas Serra de Canovelles; l'any 1785 l'amo devia ser en Bernat Serra i Noguera. El seu fill i hereu, Joan Serra i Maspons, va posseir dita "casa de camp", tal i com consta en un inventari dels seus béns fet l'any 1843. L'any 1861, Marià Serra i Màrgens, fill de l'anterior Serra, encara conservava la propietat de la petita finca, habitada per masovers. Al tombant de segle, Lluís Serra i Guàrdia i els seus germans van vendre can Noguera a favor de Josep Torras i Germà, natural de Caldes de Montbui. Els Torras van esdevenir amos de diverses heretats a Caldes, on vivien, i també a Santa Eulàlia -on, a banda de can Noguera, van adquirir els masos Gafa i Dalmau-. Durant el primer terç del segle XX, l'amo de la casa va ser en Francesc d'Assís Torras i Sayol (1868-1936). En l'actualitat, can Noguera continua sent una masoveria en mans de la família Torras de Caldes de Montbui.

Descripció:

Masia de carener perpendicular a la façana, amb coberta a dues vessants de teula àrab. A la façana principal, adossat en sentit perpendicular, hi ha el cos d'un antic porxo, ara convertit en part en habitatge. En els costat de ponent, hi ha un altre cos d'antigues corts. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats de nou, fet en les darreres reformes.

Les obertures de la façana principal, no són totes originals, sinó que es van portar de l'antic mas Hortjussà de Caldes de Montbui, propietat de la família Torras, també propietària de can Noguera. Els elements importats són la porta d'arc de mig punt i la finestra amb la data de "1607". Aquest elements es van portar per enderrocar de l'altre masia, però també per substituir l'antiga porta d'arc de mig punt dovellada que havien tret antics estadants. Les finestres del pis són de llinda plana de pedra. La porta principal està descentrada respecte l'eix del carener. Al centre de la façana hi ha pintades amb grans lletres "CAN NOGUERA". L'interior conserva la distribució espai de les petites masies, entrada, a mà dreta l'antiga cort del cavall, ara despatx; i a l'esquerra, la cuina amb una curiosa llar de foc, raconera, tancada dins una arcada amb envans d'obra a manera d'escó. Conserva també el forn de pa, el celler i la sala de la premsa.



Can Pallàs

Adreça:

Can Pallàs, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval

Estil:

Popular-Gòtica

Segle:

XVI-XVII-XIX-XX

Any:

1604, 1842 (reforma)

Ús:

Deshabitada

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La primera referència documental del lloc és de l'any 1078, quan s'esmenta una feixa de terra que és a "Paiars". Més tard, l'any 1124, es torna a parlar d'unes feixes i alous que són a "Paliars". L'any 1195 el noble Guald de Bastida establí el mateix mas Pallars a favor de Pere Pallars. De fet, la majoria de terres de la família Pallars es trobaven sota la senyoria alodial dels Bastida i del monestir de Sant Miquel del Fai. Aquesta nissaga pagesa era remença, condició que no fou un obstacle per acumular un patrimoni important; l'any 1446, l'amo de la casa era en Gabriel Espina, àlies Pallars, el qual potser va aportar l'antic mas Espina a l'heretat dels Pallars. L'any 1486 en Pallars va ser un dels cabdills remences no perdonats a la Sentència Arbitral de Guadalupe. Tot i això, aquelles foren unes dècades de certa puixança de la família. A finals del segle XV i inicis del segle XVI, els Pallars es van emparentar amb els Burguès, quan Gabriel Pallars, fadrístern de la casa, es va casar amb la pubilla Eleonor Burguès; el patriarca de la família, Gabriel Pallars, va testar l'any 1504; el seu fill i hereu, Joan Pallars, l'any 1517 era el batlle de la baronia de Montbui; dit Joan va fer testament l'any 1529; l'any 1553, l'hereu de la casa era el

pagès Miquel Pallars. Al llarg del segle XVII, la família Pallars es va emparentar amb la nissaga dels Gibert, de Palau-solità. Finalment, l'any 1691, els pagesos Jaume i Josep Gibert van vendre el mas Pallars a Jaume Solà, doctor en medicina. Des de llavors, el mas ha estat una masoveria. També a les darreries del segle XVII, Isabel Solà es va casar amb Jacint de Dou, de manera que des d'aleshores els Dou van esdevenir propietaris de l'heretat. A Santa Eulàlia, els Dou també posseïen can Font Boter, de manera que, segons el cadastre de 1758, els Dou estaven entre els principals contribuents del poble. A finals del segle XIX o bé a inicis del XX, Gertrudis de Dou es va casar amb Lluís Ferran Alòs. L'any 1946 Montserrat Alòs i de Dou era la segona principal contribuent de rústica del municipi i la primera de tota la comarca. La família Alòs ha mantingut la propietat de la finca fins ben recentment.

Descripció:

Tot i la seva antiguitat documental, el que ara es veu és una masia del segle XVI, de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta, pis i golfes. Els murs que són de còdols estan arrebossats, la façana



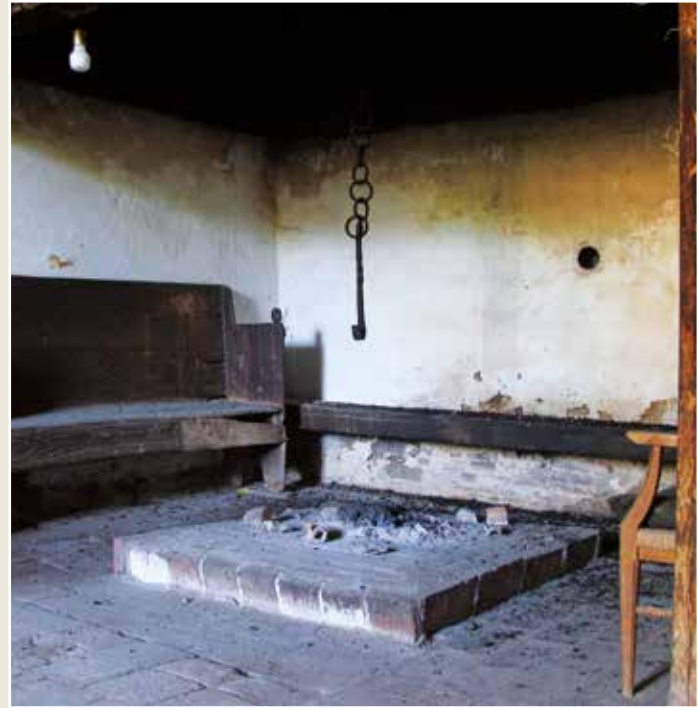
Can Pallàs

principal ha estat consolidada fa pocs anys. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles molt ben tallades, en el costat esquerra hi ha un pedrís. La finestra de la sala és gòtica lobulada amb festejador a l'interior. Les del pis són de llinda plana de pedra al costat dret i conopial la de l'esquerra. A la resta de la masia, les obertures són de llinda plana de pedra i, també, n'hi ha d'obertes en els segles XIX-XX. A l'interior es conserva encara, la distribució clàssica de l'espai, amb gran entrada, celler al fons i la cuina amb la llar de foc. En aquesta, el soler és central i quadrangular i encara hi ha els clemàstecs.

Al final de l'entrada, l'escala porta a la sala i als dormitoris.

La masia està tancada dins un barri amb dos accessos, un al costat est de 1604, com diu la llinda de la portalada, i l'altre a ponent amb la data de 1842. A les batents de la portalada de fusta del barri est hi ha la inscripció: "DN/JOAQUIM/DE/DOU/1842". Adossades a l'interior dels murs del barri, hi ha diverses corts i quadres i un cobert al costat del pou amb la fogaina per la caldera de la matança. Davant del barri est, hi ha l'era enrajolada amb cairons i adossat al mur del barri, hi ha un porxo amb coberta a dues vessants i pilastra central.





Can Paraire

Adreça:

Carrer Verge del Pilar, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Can Paraire va ser construïda en una peça de terra que formava part de l'heretat del mas Feu de la Codina. Als anys 1670, els germans Joan Pau i Josep Feu de la Codina van establir diverses peces de terra de l'anomenat serrat d'en Feu a varis individus, amb la condició que hi construïssin una casa. En alguna d'aquestes peces de terra establertes a finals del segle XVII s'hi degué aixecar l'actual casa de can Paraire. A mitjans segle XVIII, Jaume Cabot, paraire d'ofici, va adquirir aquesta casa, que d'aleshores ençà s'ha conegut com can Paraire. Jaume Cabot es va casar amb Eulàlia Barbany. El seu fill i hereu, Joan Cabot i Barbany (1743-1817), apareix com a pagès i ja no com a paraire; casat amb Marianna Feu, nascuda a can Feu de la Codina; el va succeir en Genís Cabot i Feu (1770-1841), el qual es va casar amb Maria Parera i Artigas, de can Fuster Parera. Segons algunes fonts, en Genís Cabot va construir la Casa Nova de can Paraire en una peça de terra a prop de la riera que havia adquirit el seu avi. Malgrat que en Genís va tenir diversos fills -Pere, que fou sacerdot; Joan, jornaler a Barcelona; Margarida, casada amb Josep Parellada; i Narcís, mort poc temps després que en Genís-, l'heretat de can Paraire va anar a parar a les mans del seu nebot Tomàs Cabot i Rocasalbas, fill del seu germà Josep Cabot, mort l'any 1833, i de Caterina Rocasalbas. Dit Tomàs Cabot, nascut a l'entorn de 1826, pagès d'ofici, es va casar amb Teresa Gispert i Rovira cap a 1861. El seu successor fou en Manel Cabot i Gispert, nascut l'any 1864;

un altre fill, Pere, va anar a can Cabot de la Sagrera. En Manel Cabot va formar part del Centre Republicà Federal i des de 1934 va ser regidor a l'Ajuntament de Santa Eulàlia, representant a la minoria d'esquerres. Però, arrel dels fets d'octubre del mateix 1934, ell i Joan Francàs foren detinguts durant sis mesos. En Manel es va casar amb Maria Vilardebò, de can Pujades. El seu fill i hereu fou en Josep Cabot i Vilardebò. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Masia del segle XVII, de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs estan arrebossats i pintats. La porta principal que està descentrada respecte l'eix del carener, és arc escarser. Està protegida amb petit teuladet, sostingut per tornapunes, fet en les reformes del segle XX. La resta de les obertures són d'arc a nivell, també remodelades en el segle XX. Entre les dues finestres del pis, hi ha un rellotge de sol pintat. En el costat dret de la masia, hi ha les antigues corts i pallissa, disposades de manera perpendicular a la façana, ara convertit en habitatge.



Can Pilé

Adreça:

Camí de la Serra, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Poc abans de 1820, en Pere Romeu (1773-1853), natural del poble occità de Lacaune, pagès i piler d'ofici, es va casar amb Maria Lluch Vallsgranada, filla d'en Joan Lluch, pagès i propietari del mas Granada de la Serra. Aquest matrimoni es degué instal·lar a aquesta casa de la Serra coneguda com can Piler; de fet, el nom de la casa correspon a l'ofici d'en Pere Romeu i es va construir en un tros de terra que devia formar part de l'heretat del mas Granada. La vida aquí no va ser fàcil. Mostra del seu infortuni fou l'altíssima mortalitat dels seus descendents. L'únic fill que va sobreviure als seus pares, Martí Romeu i Lluch, va néixer el 1830. L'any 1861, el patrimoni de Martí Romeu consistia en una humil casa "can Piler" i una peça de terra d'onze quartans i dos picotins, majoritàriament de secà. En Martí Romeu i Lluch també es va dedicar a la pagesia i en els censos del segle XIX sempre apareix com a "labrador". Pels volts de 1859 es va casar amb n'Antònia Torras i Moragas, amb qui tingué tres fills: Antoni, nascut el 1859; Isabel, nada el 1864, i Francesc, nat el 1867. L'hereu, Antoni Romeu i Torres (1859-1947), va fer de forner en un vaixell i va passar a viure a Barcelona. Fos per la seva activitat professional, pel

seu matrimoni amb n'Antònia Miserachs i Brustenga o per la fortuna, l'Antoni Romeu va protagonitzar el canvi socioeconòmic de la família Romeu. A finals del segle XIX, va adquirir la propietat del seu pare, can Piler, i el 23 de febrer de 1900 va comprar la finca del Molí d'en Vendrell. De mica en mica, es va convertir en un petit hisendat que comprava, venia i cobrava censos de diversos camps. Aleshores, can Piler va esdevenir una masoveria dels Romeu. Les filles i hereves d'Antoni Romeu, Antònia i Carme Romeu i Miserachs, van succeir el seu pare en la gestió del seu patrimoni, una gestió que sovint va anar a càrrec del seu advocat, el senyor Xiol. Sempre solteres i sense descendència, elles foren les últimes Romeu que posseïren can Piler, perquè a la seva mort, la seva petita casa pairal va anar a parar a mans del seu advocat.

Descripció:

Casa de pagès del segle XIX i reformada en el segle XX. De carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants desiguals a l'englobar els cos del cobert. Els murs estan arrebossat i pintats, emmarcant les finestres. La porta principal és d'arc carpanell, la de la cort d'arc escarser i la del cobert de mig punt, totes de totxo vist. Les finestres del pis d'arc a nivell. Al davant de la casa es conserva un pou.



Can Plantadeta

Adreça:

Can Plantadeta, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX

Any:

1608

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

El 12 de desembre de 1603, Grau de Plandolit va establir una peça de terra a favor de Joan Plantada, descendent del mas Plantada de l'Ametlla del Vallès. Sobre dita peça de terra, en Joan Plantada hi va construir la seva masia l'any 1608. Des d'aleshores, aquesta casa i la nissaga pagesa que hi vivia es va conèixer com Plantada del Pla i amb el temps ha esdevingut Plantadeta. Al segon quart del segle XVII, Jaume "Plantada de la casa nova" va participar en el Consell de la baronia de Montbui com a prohom (1628, 1630, 1636, 1641, 1644, 1648) i com a jurat (1637, 1646). L'any 1758 el mas Plantada del Pla feia 21 quarteres de terra i el seu propietari pagava 168 lliures al cadastre. Però, a finals del segle XVIII, la família Plantada del Pla va experimentar una profunda crisi econòmica. L'any 1791, Josep Traver i Plantada del Pla, pagès que aleshores habitava a Sant Andreu de Palomar, estava tan endeutat que no tenia altra solució que vendre una part de la seva heretat -una peça de terra situada a l'Argamassa- a favor de Josep Vendrell. Finalment, el 2 de maig de 1806, Joan Plantada i Tries, propietari del mas, va vendre can Plantada del Pla a favor del pagès Joan Baró i Cabot (1766-1837).

Els descendents de Joan Baró encara posseeixen can Plantadeta. Un germà del dit Joan, Bruno Baró i Cabot (1763-1836), mestre de cases, va ser el fundador de la casa i nissaga de can Bruno Mestre, al barri de la Sagrera.

Descripció:

Masia del segle XVII, de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab i doble ràfec. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs són de paredat de còdols arrebossats. Adossat al costat de ponent, s'hi ha construït una casa de nova planta. En el costat est, hi ha un cos d'una vessant per al bestiar. La porta és d'arc de mig punt de dovelles de pedra de grans dimensions, a la pedra clau hi ha gravada la data de 1608. En el primer pis les finestres són de llinda plana i brancals de pedra. La de les golfes és de llinda plana de fusta i els brancals de totxo. A la planta baixa fa uns anys en van obrir amplis finestrals. A la façana nord, són més diverses, n'hi ha una de llinda plana de pedra, una de nova i les altres fetes a començament de segle, de plec de llibre i obra vista. Davant la casa es conserva el pou de tipologia clàssica.



Can Pou

Adreça:

Can Pou, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1861, Francesc Fadó era el propietari d'una casa situada al Rieral de Santa Eulàlia i coneguda com can Pou. Aquesta finca tenia poc més de 2 quarteres de terra. A finals del segle XIX, Mateu Dantí i Artigues (1849-1904), fill de Joan Dantí i d'Antònia Artigas, propietaris de can Carlos de la Serra, va adquirir diverses peces de terra i alguna casa a Santa Eulàlia, donant lloc al patrimoni actual de can Pou. Pels volts de 1900, va succeir a la seva mare en la propietat familiar del barri de la Serra, i va adquirir una casa a Josep Alsina, Josep Artigas i Josep Puig. Malgrat tot, va passar bona part de la seva vida com a masover de can Pallars, una finca important i veïna. D'aquesta manera, va esdevenir un dels majors contribuents de rústica del terme. Mateu Dantí va formar part de la primera junta directiva de la Cambra Agrícola del Vallès (1901-1902). Des de 1895, va ocupar diversos càrrecs al consistori de Santa Eulàlia. Finalment, l'any 1902 va ser escollit alcalde (1902-1904). L'any del seu traspàs, la Revista de la Càmara Agrícola Oficial del Vallès afirmava que "era persona molt apreciable i pràctica en coses d'agricultura". Els seus successors mantenen la propietat de can Pou.

Descripció:

Casa de pagès del segle XIX, de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs estan arrebossats. A la façana principal, que està coronada per un capcer corbat, encara es poden veure les restes de les franges que resseguien el perímetre de la façana i el pas d'un pis a l'altre i que emmarcaven les obertures. Sota del capcer es conserva el rellotge de sol. La porta principal és d'arc rebaixat i les finestres de tota masia són d'arc a pla, senzilles. La composició simètrica de la façana, només està trencada pel balcó de la sala que està protegit amb barana de ferro de fosa. En el costat dret de la porta hi ha un pedrís, sobre una petita vorera enrajolada que s'allarga a tota la façana principal. En el costat de ponent de la casa hi ha un cos adossat d'una vessant i planta baixa. En el costat est, un cobert i les antigues corts. Sobre la teula hi ha una xemeneia coronada amb capellet i rematat per un gerret de ceràmica. Al davant de la masia, en el costat sud-oest, hi ha una bassa-safareig.



Can Puig de la Vall

Adreça:

Can Puig de la Vall, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular-Romànic-Gòtic

Segle:

XIII-XIV-XVI-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Antiga llar de la família noble dels Castellet, documentada des del segle XII. A principis del segle XIV la pubilla Castellet, Agnès de Castellet, estava casada amb el noble Pere de Vilademany, i probablement ja aleshores van deixar de residir a Santa Eulàlia. Successivament, al llarg dels segles, els Vilademany es van emparentar amb altres nissagues nobles com els Cruïlles, els Perapertusa i els Bournonville, fins que al segle XVIII tot el patrimoni va anar a parar a les mans del comtat d'Aranda. Des del segle XIV, el Castellet va esdevenir una masia habitada per la família Puig, que no només va sobreviure a les crisis demogràfiques i econòmiques de la baixa edat mitjana, sinó que va poder adquirir diversos patrimonis, acumulant fins a quatre masos -Puig, Sacandela, Castellet i Mitjans- i encara tenint peces d'altres masos. Els Puig eren pagesos de remença sotmesos als mals usos durant l'època medieval. L'any 1553, el propietari del mas era el pagès Miquel Puig. A finals del segle XVI, l'hereu del mas es deia Joan Puig. A la primera meitat del segle XVII, Joan Puig de la Vall va participar en el govern de la baronia de Montbui com a jurat, clavari i prohom. Però, a inicis del segle XVIII, els Puig van haver d'afrontar

una gran crisi econòmica i van entrar en un procés d'endeutament iniciat per en Jaume Puig, el seu fill Joan i el seu nét Jaume. Aleshores, van sovintejar les vendes a carta de gràcia de la seva heretat a favor dels propietaris del veí mas Maspons de la Vall o bé a favor de la família Riera. Finalment, l'any 1751, Jaume Puig i Soley va vendre el mas Puig amb totes les seves terres a Domènec Riera. Segons el cadastre de 1758, el mas Puig tenia 75 quarteres de terra i el seu propietari era un dels principals contribuents del poble. Els Riera van continuar al capdavant de l'heretat i van recuperar algunes de les peces que els Puig havien venut a carta de gràcia, de manera que Jaume Puig i Font, l'any 1861, ja posseïa més de 90 quarteres de terra. El seu fill i hereu, Josep Riera i Camp (1861-1932), va introduir algunes millores a la finca -implantació de ceps americans, recerca d'aigua, plantacions de fruiters- i va convertir can Puig, en paraules de Jaume Maspons i Camarasa, en "una casa d'anomenada en la comarca". Josep Riera també va esdevenir administrador d'altres finques i durant molts anys va ser alcalde de Santa Eulàlia. El seu fill i hereu, Pere Riera i Pujol (1898-1965), propietari i negociant de bestiar, que també va arribar a presidir el Consistori santaaulienc, es va traslladar a Granollers i posteriorment, l'any 1957, va vendre l'heretat a Sebastià Badia.



Can Puig de la Vall

Descripció:

Masia bastida sobre l'antic Castellet, documentat en el segle XII. Es tracta d'una construcció fortificada de planta quadrada modificada en el segle XVI. Els murs són de paredat de carreuó i d'una amplària d'entre 80 a 110 cm. En els murs nord i ponent encara es poden veure les tres línies d'espitlleres, ara tapiades. La masia és de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab i doble ràfec amb espantabruixes al vèrtex. Consta de planta baixa, pis i golfes, adaptada al desnivell del terreny. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles ben treballades i està descentrada respecte l'eix del carener. Les finestres del pis són del segle XVI, amb lòbuls a l'interior i angelets flanquejant escuts a la línia de les impostes i rosetes a l'ampit. La finestra de la sala es va convertir en balcó, és de llinda plana i brancals de pedra ampliats. El balcó no sobresurt del pla de la façana. A l'extrem nord-est, hi ha una finestra tapiada i a la planta baixa, una altra feta amb totxo a plec de llibre. Les finestres de les golfes estan disposades seguint la pendent de les vessants, són de pedra, però n'hi ha de llinda plana, de llinda sobre permòdols, i d'arc rebaixat. A les

altres façanes a més de les espitlleres hi ha finestres de llinda plana de pedra i algunes de més noves fetes en el segle XX, d'arc a nivell. A l'interior de la casa que s'ha remodelat fa pocs anys, es conserven arcades de mig punt de pedra, amb gran amplària de llum, també hi ha una porta de arc de mig punt de dovelles, ben tallades i altres d'arc escarser també de pedra. Al seu entorn, a partir dels anys 60, s'ha anat construint les noves instal·lacions per al bestiar i una casa de nova planta per als propietaris. L'antic porxo s'ha convertit en caseta d'esbarjo.



Can Rocasalbas

Adreça:

Camí de Can Rocasalbas, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XIX-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Casa bastida als darrers anys del segle XVII o a l'inici del segle XVIII en un tros de terra adquirit per Isidre Rocasalbas i el seu fill Francesc. Els orígens de la família Rocasalbas s'han de cercar al mas homònim situat a la parròquia de Santa Maria de Fucimanya, al terme de Sallent. A la segona meitat del segle XVIII, el mas tenia prop de 20 quarteres de terra i el seu propietari, Sebastià Rocasalbas, formava part dels propietaris mitjans del poble. Al llarg de la primera meitat del segle XIX, Miquel Rocasalbas, amo de la casa, va ocupar diversos càrrecs de govern a la baronia de Montbui primer i a continuació al municipi de Santa Eulàlia de Ronçana. També va consolidar la finca, que aleshores contenia prop de 30 quarteres de terra. El seu nét, Salvador Rocasalbas i Foix (1852-1927), casat amb Raimunda Tàpies (1862-1932), va morir sense descendència, de manera que el mas va passar a mans de la família de la seva dona Raimunda, concretament a la seva neboda Teresa Tàpies (1891-1975) i el seu marit Pere Codina (1887-1972), ambdós de Bigues. Els propietaris actuals encara porten el cognom Codina.

Descripció:

Masia del segle XVII, de carener perpendicular a la façana de tres cossos, coberta a dues vessants de teula àrab, adaptada al desnivell del terreny. Consta de planta baixa i pis. A la part nord de la masia, segurament a finals del segle XIX o començaments del XX, es van sobrealçar les golfes sobre el celler, donant-li el perfil de dos volums afegits. A la façana nord, encara es veu el perfil de la coberta antiga i el canvi d'aparell en el mur a l'alçar-lo. En el costat de ponent, hi ha un cos destinat a corral, és de planta baixa i una vessant. Els murs que són de paredat estan arrebossat, excepte en el cos del celler que deixen veure els còdols. Per accedir a la masia, hi ha una petita rampa per salvar el desnivell del terreny. La porta principal que està descentrada respecte l'eix del carener, és d'arc de mig punt, la part inferior dels brancals són de pedra i la resta de totxo. A banda i banda de la porta hi ha un pedrís, el de l'esquerra amb l'escala per pujar al cavall. La finestra de la sala que conserva el festejador i la del dormitori de la dreta, són de llinda plana de pedra. La resta de les obertures de la façana principal van ser ampliades en diferents èpoques. A la paret est de l'antic celler hi ha una porta tapiada de llinda plana de fusta i brancals de pedra, servia per abocar les portadores del raïm des del peu del camí. Al primer pis, n'hi ha una de llinda plana de pedra i a les golfes, una de totxo feta a plec de llibre també tapiada. L'interior de la casa, tot i conservar la distribució clàssica de l'espai, va ser remodelada a la dècada del 1970.



Can Roig dels Pins i Can Músic

Adreça:

Can Roig dels Pins, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XVIII-XIX

Any:

169?

Ús:

Masia

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1758, Pau Unyó dels Pins era l'amo de can Roig. Aleshores, la finca tenia 15 quarteres de terra i era una propietat petita. Al llarg de la segona meitat del segle XVIII, l'hereu de la casa fou en Joan Unyó dels Pins i Casals, casat amb Maria Fabrera. El seu fill i hereu de la casa, fou Andreu Unyó dels Pins i Fabrera (1782-1845), casat amb Marianna Lluch. L'any 1861, el propietari i fill dels anteriors es deia Pere Unyó dels Pins i Lluch, i aleshores la finca s'havia reduït en un terç respecte l'any 1758. El fill i hereu de l'esmentat Pere, Joan Unyó i Relats, es va casar amb Maria Gili i Girbau. El seu fill i successor, Pere Unyó i Gili, es va casar amb Maria Torres. Fruit d'aquest matrimoni, van néixer en Jaume i la Mercè. En Jaume era l'amo de can Roig i de can Músic. Va morir a l'acabament de la Guerra Civil (1936-1939), de manera que les finques van passar a la seva germana Mercè, casada amb Jaume Barnils i Mas. A la mort del seu germà, la Mercè Unyó i el seu fill Baltasar Barnils van prendre possessió de l'heretat.

Descripció:

Masia del segle XVII, de carener perpendicular a la façana, coberta dues vessants de teula àrab. Consta de dues crugies i de planta baixa i pis. Més tardanament, en el costat sud-oest, se li va afegir un cos perpendicular a la façana per al bestiar. En el costat est, també se li va afegir un petit cos de corts i un cobert fet en el segle XX. Els murs són

de paredat de còdols arrebossats que en part tapen les pedres de les obertures. La porta principal, que és d'arc de mig punt de dovelles de pedra, està descentrada de l'eix del carener. En el pis, la finestra del dormitori de l'esquerra, és de llinda plana, brancals i ampit de pedra. L'altra és més nova i senzilla. A la façana nord, hi ha dues finestres de llinda plana de pedra, una porta gravada la data de "169?". Al l'interior de la casa, la distribució de l'espai manté la distribució clàssica. Al davant conserva la bassa que estava a nivell del terra, ara amb les parets sobrealçades per protegir als estadants.

L'antic cobert i pallissa, durant un temps, es va convertir en un altre habitatge, conegut com a can Músic, ja fa més de quaranta anys que es torna a dedicar a les tasques del camp. És de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula. Consta de planta baixa i pis i dos cossos, bastits en diferents èpoques, segons es veu a la façana. Els murs són de paredat de còdols. La porta principal és de llinda plana de fusta i brancals de pedra. La porta de la cort és d'arc rebaixat de totxo. La finestra del pis és de llinda plana de pedra, n'hi ha una altra amb llinda de fusta i brancals de totxo. Al davant hi ha un tancat per al bestiar i en el costat est, un cobert nou per als cotxes i l'era de cairons.



Can Sabater

Adreça:

Carrer Fonteta, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval

Estil:

Popular-Gòtic

Segle:

XVI-XVII-XX

Any:

Ús:

Restaurant

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1363 Bernat Sabater, natural de Santa Eulàlia de Ronçana, dotava el benefici de Santa Eulàlia i Sant Lluís fundat a l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona. L'any 1403 el batlle general de Catalunya va concedir l'aigua de la riera del Tenes a favor de Pere Sabater de Santa Eulàlia per tal de fer funcionar el seu molí, situat al mas Sabater. Uns anys més tard, el 1433, el batlle de la baronia, Guillem Plantada, va vendre el mas Ubach -l'actual mas Comes de Llicà d'Amunt- a Pere Sabater, ja que el seu propietari, Francesc Comes, va morir sense descendència i deixant molts creditors. Aquesta adquisició mostra el benestar que havia assolit la família Sabater. En fer testament, Pere Sabater el va deixar a la seva filla Margarida, casada amb Joan Taxeu, de manera que els masos Sabater i Comes es van tornar a separar. L'any 1553 Agustí Sabater era el propietari del mas Sabater i del seu molí. El seu successor, Joan Sabater, va comprar una peça de terra situada al Pla de la Parellada a Miquel Torras l'any 1571. Possiblement, a mitjans segle XVII, la família Tries (del mas Tries del Bosc) i els Sabater es van emparentar; l'any 1651, Josep Tries i Sabater, propietari dels dos masos, formava part del Consell

de la baronia de Montbui com a prohom. L'any 1660, en Josep Tries arrossegava alguns deutes i, per aquells mateixos anys, Josep Vendrell tenia alguns drets sobre el mas Sabater. L'any 1689, Maria Tries i Sabater era l'hereva dels masos Tries i Sabater; a causa del seu casament amb Pere Jonch, pagès i propietari del mas Jonch d'Alella, a finals del segle XVII el mas va esdevenir una masoveria. L'any 1712, Pere Jonch i el seu fill Josep actuaven com a usufructuaris dels béns de l'esmentada Maria Tries i Sabater. Segons el cadastre de 1758, el mas Sabater tenia 60 quarteres de terra i un molí fariner. L'any 1861 l'extensió del mas, posseït per Antoni Jonch, s'havia reduït fins a les 45 quarteres. A inicis del segle XX, els Jonch van vendre aquesta propietat.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Sabater

Descripció:

Tot i l'antiguitat documental es remunta al segle XIV, can Sabater és una masia del segle XVI, modificada diverses vegades, sobretot en el segle XX en ser convertit en restaurant. La masia és de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs són de còdols, a la façana nord-oest s'hi ha fet un arrebossat deixant lliure de tan en tan alguna de les pedres. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles ben tallades. Les finestres de la planta baixa són d'obra nova, imitant les de llinda plana amb arquet central. Les finestres del primer pis són de tipus gòtic, la de la sala i la del dormitori de la dreia amb lòbuls a l'interior i de llinda

amb arquet conopial, la de l'esquerra. Coronant la finestra de la sala hi ha una pedra amb uns curiosos símbols esquemàtics. La finestra de les golfes, ara d'una sola obertura en algun temps ha tingut dos ulls, ja que un, ara, està mig tapiat. Completa la façana principal un rellotge de sol. La resta de les obertures de la masia són variades, noves la majoria. A la façana sud, crida l'atenció una porta de llinda plana de pedra, amb un àliga dempeus i les finestres del pis, una feta amb material reaprofitat d'altres obertures i una de llinda plana amb arquet conopial, original. En el costat nord-est de la masia hi ha un cos afegit amb galeria, com a menjador del restaurant.



Can Tabac

Adreça:

Carrer de can Tabac, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XVIII-XX

Any:

Ús:

Masia

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Possiblement, a finals del segle XVII l'amo del mas Tabac era el propietari del mas Feu del Lledoner, Jaume Feu i Pedralbes, que aleshores vivia a la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià. D'aquesta manera, ja aleshores el mas Tabac es va convertir en una masoveria dels Feu. L'any 1758, Josep Feu era propietari dels masos Feu i Tabac, pagava 355 lliures al cadastre pels seus béns i constava entre els deu majors contribuents. En total, les terres dels seus masos a Santa Eulàlia sumaven més de 50 quarteres. A la segona meitat del segle XVIII, el patrimoni dels Feu es va unir al de la noble nissaga dels Llança de Sarrià. Segons l'amillament fet a Santa Eulàlia l'any 1861, Lluïsa de Llança posseïa 25 quarteres de terra del mas Tabac. A mitjans segle XX, aquest mas fou adquirit per la família Monràs, propietaris actuals.

Descripció:

Masia dels segles XVII-XVIII, de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. A finals del segle XIX o començament del XX és va afegir un capcer, seguint la moda de l'època. És peraltat i al centre hi ha les restes d'un rellotge de sol. La façana està arrebossada. Les obertures han estat totes ampliades, com deixa veure el nou arrebossat. La porta principal és d'arc escarser. Pel costat de ponent, hi ha adossat un cos d'una vessant, antigues corts. Pel costat est, un petit cos per a corrals. Adossat a la façana nord hi ha una altra edificació, de la mateixa tipologia que la masia, però només de planta baixa. Al davant de la façana principal hi ha l'era de cairons.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Tabaquet

Adreça:

Camí de can Tabaquet, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de pagès-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XVIII-XX

Any:

Ús:

Habitatge-Taller

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

L'any 1847 ja existia el nom de Tabaquet. Al primer quart del segle XX, era una petita heretat posseïda pel pagès Joan Roure. La seva filla i hereva, Teresa Roure, es va casar amb Domènec Girbau. Fruit d'aquest matrimoni, van néixer dues filles que es van vendre la finca. Des de mitjans segle XX, fou habitada per la família Bau.

Descripció:

La documentació no aporta gaire dades a la construcció de can Tabaquet, però podria situar-se entre finals del segle XVIII i mitjan segle XIX, per la seva tipologia correspondria a les cases de pagès de petits propietaris, més senzilles i austeres que tot i això van anar creixent, d'aquí el seu perfil desigual. És una casa de pagès de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants desiguals i a diferent nivell. Consta de planta baixa, pis i golfes. Inicialment constava de dos cossos, amb l'afegit d'un altre, més tardà, en el costat est que a la vegada va aixecar el pis de les golfes, d'aquí el perfil trencat de la casa. En el costat de ponent també s'ha elevat la coberta, com deixen veure els

totxos afegits sobre els còdols dels murs. La porta és d'arc escarser de totxo, a sobre de l'arc n'hi ha un altre de les mateixes característiques, però amb més llum. En els brancals, es pot veure l'arrodoniment per deixar passar les rodes del carro. En el pis es conserva una finestra de llinda plana i brancals de pedra tosca; la de les golfes que és de llinda plana de fusta i brancals de totxo. Les altres són d'arc pla més noves. A l'interior de la casa, es conserva una porta de llinda plana de fusta amb brancals de pedra tosca, abans d'accedir a la antiga cuina, amb restes de l'antiga llar de foc i el forn. Sota la coberta de les golfes es conserva una rajola amb la data de "1862". En els darrers anys (s. XXI) s'ha reformat l'interior, però conservant l'antiga distribució de l'espai. Adossats en el costat de ponent hi ha les antigues corts. Al davant de la casa, adossat al marge del terreny hi ha un interessant pou, amb una roda de ferro per a tracció d'un animal de sang.



Can Torras

Adreça:

Camí de can Torras, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

El mas Torra -antiga denominació del mas Torres- ja apareix en les afrontacions d'una peça de terra venuda l'any 1321. Segons la tradició local, és una de les cases més antigues del poble. La família Torra tenia el seu mas sota la senyoria alodial del benefici de Sant Andreu de la catedral de Barcelona i n'havien de pagar un cens consistent en 6 sous i 8 diners, 3 capons i 3 gallines per Nadal i una quartera d'ordi i una altra d'espelta cada primer d'agost. El patrimoni del mas Torres es va formar a l'època medieval; així, l'any 1384 Ferrer Sitjar va establir una peça de terra de pertinença del bosc de les Comes a Pere Torra. L'any 1466 els Torra formaven part dels principals pagesos de Santa Eulàlia, encapçalats per en Joan Torra; l'any 1521, l'amo també es deia Joan Torra, i l'any 1553, al capdavant de la casa hi havia en Pere Camp, àlies Torra. Però, al darrer terç del segle XVI, l'economia del mas Torres va entrar en una etapa difícil: l'any 1563, Miquel Torra i la seva muller Eulàlia venien un censal mort de 60 lliures a favor de Jaume Burguès, i l'any 1564 n'hi venien un altre de 200 lliures; el 1571, el mateix Miquel Torra venia a carta de gràcia una peça de terra al pla de la Parellada a Joan Sabater; el 1583, la filla de Miquel

Torra, Magdalena Torra, esposa d'Antoni Margarit, va continuar incrementant els deutes de la casa; els anys 1600 i 1607, Joan Torra, la seva esposa Antiga i el seu fill Miquel Jacint Torra van vendre dues peces de terra a la mateixa família Burguès; i finalment, per tal de resoldre tots aquests deutes, l'any 1620 l'esmentat Joan Torra i la seva família va vendre una gran peça de terra o hort del seu mas a favor de Joan Burguès. Més endavant, a finals del segle XVII, la situació no degué haver millorat gaire, ja que Josep Ciurans i Torra i el seu fill Pau venien el dret que tenien de recuperar alguna de les peces de terra que els seus avantpassats havien venut a carta de gràcia. Per tot plegat, l'any 1758 l'extensió del mas, aleshores posseït per Pere Torres, s'havia reduït fins a les 40 quarteres de terra. Al darrer terç del segle XVIII, l'amo del mas fou en Miquel Illa Torres, casat amb Teresa Robert. El seu fill i hereu, Martí Torres i Robert (1790-1853) es va casar amb Eulàlia Moragues i fou succeït per Bruno Torres i Moragues (mort l'any 1883), el qual es va maridar amb Isabel Vilardebò. L'any 1861, Bruno Torres només posseïa 21 quarteres de terra. El seu fill i hereu, Francesc Torres i Vilardebò, casat amb Antònia Sayol, va morir l'any 1932. Fou succeït per Carles Torres i Sayol, casat amb Dolors Gubern. A la dècada de 1960, els conreus que envoltaven la casa foren venuts i transformats en solars i pisos. Finalment, fa pocs anys que la família Torres es va vendre aquesta casa.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Torras

Descripció:

Can Torras formava un gran conjunt amb la masia i tots els annexes, les transformacions realitzades en el segle XX, només permeten reconèixer l'edifici central de la masia. És una construcció de carener perpendicular a la masia, amb coberta a dues vessants. Els murs estan arrebossats i són de gran amplària, de 80 a 90 cm. Consta de planta baixa i pis. La porta principal que és d'arc de mig punt de dovelles ben tallades, sembla que ha estat desplaçada respecte l'eix del carener, ja que a les fotos antigues la tipologia de la casa era la clàssica amb la porta centrada. Les obertures són d'arc pla, senzilles, ampliades. En el costat de ponent, hi ha la portalada d'entrada al barri, és d'arc carpanell d'obra vista. A dins el barri, hi havia un antic corral i un graner que ha estat transformat en habitatge. Amb façana oberta al carrer. Sembla que a la casa es conserva una llinda de pedra amb la inscripció: "ANTONIA ILLA TORRAS/1715" i alguna arcada a l'interior.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Trias

Adreça:

Carretera de Parets a Bigues, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular-Gòtic

Segle:

XVI-XVII-XX

Any:

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Masia documentada a partir del segle XVI, tot i que possiblement els orígens del seu patrimoni són força anteriors. Al segle XVI, la senyoria alodial del mas Trias corresponia a la família Xifré de Caldes de Montbui. De fet, antigament, els Trias havien estat pagesos de remença dels Xifré. L'any 1528 Elisabet Xifré va establir de nou el mas Trias amb tot un conjunt d'altres masos a ell units i agregats -aquests altres masos, possiblement tots ells ròncs, eren el mas de les Comes, el mas Forat, el mas de la Cardona, el mas Clota i Agell i un molí, tots a Santa Eulàlia- a favor de Benet Trias. Per tots aquests béns, els Trias havien de pagar un cens consistent en 2 lliures i 10 sous, 3 capons i 2 gallines per Nadal. Segons el fogatge de 1553, Benet Trias continuava al capdavant del mas. Possiblement, a mitjans segle XVII, la família Trias es va emparentar amb els propietaris del mas Sabater de Santa Eulàlia; l'any 1651, Josep Trias i Sabater, propietari dels dos masos, formava part del Consell de la baronia de Montbui com a prohom. L'any 1660, en Josep Trias arrossegava alguns deutes. L'any 1689, Maria Trias i Sabater era l'hereva dels masos Trias i Sabater; a causa del seu casament amb Pere Jonch,

pagès i propietari del mas Jonch d'Alella, a finals del segle XVII el mas va esdevenir una masoveria, característica mantinguda fins fa unes dècades. L'any 1712, Pere Jonch i el seu fill Josep actuaven com a usufructuaris dels béns de l'esmentada Maria Trias i Sabater. L'any 1719, Jaume Brustenga, propietari del veí mas Brustenga, va comprar el mas Trias a Pere Jonch, propietari dels masos Trias i Sabater de Santa Eulàlia. L'any 1861, el mas Trias tenia 114 quarteres de terra. L'heretat va restar en mans de la família Brustenga fins que a mitjans segle XX, Josep Brustenga i Oller va vendre aquesta casa i les seves terres.

Descripció:

Masia del segle XVI, reformada i engrandida per l'arquitecte Francesc Casas, deixeble de Puig i Cadafalch, entorn els anys 40. És una masia de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula àrab, acabat en doble ràfec. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs estan arrebossats amb calç i pols de marbre blanc. La reforma del segle XX, consistí en elevar la coberta i englobar tots els cossos annexes per donar simetria a la façana, afegir-hi la torre-mirador, que



Can Trias

sobre surt per sobre la coberta, el porxo i la terrassa, entre d'altres elements. La porta principal és d'arc de mig punt dovellada. La finestra de la sala és d'arc conopial amb lòbuls, rosetes a les impostes i, sota l'ampit, l'espitllera. Al costat esquerra de la sala, hi ha una finestra sobre permòdols, també amb espitllera sota l'ampit. En el costat dret de la sala, una finestra de llinda plana amb la data gravada de "1597/IHS". Les obertures de les golfes són d'arc de tipus flamíger, fetes en la reforma començades en els anys 40. La resta de les finestres són de llinda plana de pedra, gairebé totes noves, obertes en les reformes dels 40, però tot i això per dins se li van fer festejadors. A la façana est, cal assenyalar un galeria arcada al primer pis i el porxo i la terrassa sobre la que descansa aquesta façana, feta en les reformes abans dites. Els porxos estan fets amb arcs de pedra i volta d'aresta a l'interior, a sobre s'obre una terrassa, protegida als extrems per balustres de ceràmica i al centre amb barana de ferro. En els dos extrems dels porxos, hi ha dependències complementaries de la masia, actualment per les feines del jardiner. La façana nord, també es va reformar i se li va donar la importància d'una façana principal, al seu davant s'obre un jardí. Totes les obertures són noves imitant finestres de llinda plana

de pedra. A la façana de ponent, hi ha un pont-terrassa que uneix el bosc amb el primer pis de la masia. Sota l'escala que puja al bosc, hi ha les restes d'una fresquera excavada al sauló que abans de fer les reformes, donava a l'interior de la casa.

L'interior de la masia, tot i haver estat modificat, conserva una part de la distribució clàssica de l'espai. Entrant a mà esquerra hi ha un portal de llinda plana de pedra, amb les inscripció: "IHS" i un cercle amb claus. Durant les obres dels anys 40 es van recuperar sota l'entrellat de la coberta unes rajoles decorades amb diversos motius (IHS, unes cares, flors,..) i la data de "1583", corresponen a una reforma de la masia.





Can Turell

Adreça:

Carretera de la Sagrera, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX

Any:

1617

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Casa construïda o reformada l'any 1617. Al segle XIX es coneixia com can Bartra, tot i que anteriorment s'hauria dit d'alguna altra manera. Al llarg d'aquella centúria, en un dels dos habitatges que formaven el conjunt, hi devia viure la família de Tomàs Bartra, marxant de quincalles, casat amb Maria Unyó dels Pins. Aquest matrimoni apareix documentat entre 1831 i 1861. Precisament, l'any 1861 Tomàs Bartra declarava posseir una casa i 2 quartans de terra. El seu fill Julià Bartra i Unyó, nascut l'any 1831, encara era viu el 1878 i feia de pagès. El primer Turell que va arribar a Santa Eulàlia, Josep Turell, ho va fer per anar de mosso a la rectoria i conrear les terres del rector -segons la tradició familiar-. Aleshores, ell i la seva esposa Teresa Barbany, documentats entre 1823 i 1830, es van instal·lar a la petita vivenda que hi havia al costat dels Bartra. El seu fill i hereu, Isidre Turell i Barbany, bracer d'ofici, es va casar amb Francesca Pratcorona i Blanch a l'entorn de 1846. L'any 1861 declarava tenir una casa i poc més de 4 quarteres de terra. A darreries del segle XIX, el patrimoni de Julià Bartra va passar a mans dels Turell. Josep Turell i Pratcorona, amo de les dues cases, es va casar amb Dolors Viaplana. El seu fill

Josep va rebre l'habitatge més petit, que va passar a dir-se can Pepet Turell. El seu altre fill i hereu, Joaquim Turell i Viaplana, es va casar amb Teresa Ramogosa i Mateu, de Barcelona. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Can Turell, tot i les reformes que s'hi han fet conserva la tipologia de masia del segle XVII. És de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants desiguals de teula àrab i doble ràfec. El vèrtex del carener conserva l'espantabruixes. Adossat al costat nord-est, hi ha un cos galeria, on hi havia hagut les antigues corts i pallissa. Per la part del darrera, també molt modificat, s'ha fet una terrassa sobre les corts. Els murs estan arrebossats i pintats, però deixen veure les pedres cantoneres del nucli original de la masia. La porta principal està descentrada respecte l'eix del carener, és d'arc de mig punt de totxo, en els brancals s'alterna el totxo i la pedra. Les finestres són de llinda plana de pedra, la de l'esquerra convertida en balcó, té gravada la data: "IHS/1617". La de la cuina va ser modificada a finals del segle XIX o començament del XX. A la façana nord, hi ha finestres de llinda plana de pedra senzilles i altres de noves d'arc pla. Adossat a la façana sud-oest hi ha un pou amb accés tant des de l'interior de la cuina, com des de l'exterior de carrer.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Can Vendrell de la Vall

Adreça:

Camí antic de Caldes, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Conjunt arquitectònic

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XX

Any:

1946, 1949 (reforma)

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

A la zona, s'hi ha trobat restes arqueològiques corresponents a la cultura ibèrica, tot i que la troballa més important fou un miliari romà, que s'utilitzava de guardarodes a la porta d'entrada de la casa. Aquesta masia hauria estat l'antic mas Caseta, documentat des del segle XIV. Els segles XIV i XV foren d'una certa expansió per a la família Caseta, propietaris del mas Caseta, amb l'adquisició, l'any 1434, del mas Comes per part d'Antoni Caseta. Més tard, l'any 1547, Agustí Caseta va rebre una peça de terra situada a les Nou Costes de Caldes. Però, des de la segona meitat del segle XVI, la família Caseta va patir una crisi econòmica important i va entrar en un procés d'endeutament que va acabar l'any 1649 amb la venda del mas Caseta feta per Elisabet Caseta a favor del mercader barceloní Baltasar Riba. A mitjans segle XVII, els Riba van reparar i reformar la masia, i l'any 1675, Francesc Brossa, donzell de Barcelona casat amb Francesca Riba, va vendre el seu mas Caseta al pagès i polvorer Josep Vendrell, amo del veí mas Vendrell -segons algunes fonts, la primera referència documental del mas Vendrell és de l'any 1122, mentre que el primer membre de la família Vendrell conegut fou en Guillem Vendrell,

documentat l'any 1323; d'aquest antic mas Vendrell, l'únic que en resta són les ruïnes conegudes com can Vendrellet-. Però, els Vendrell no van convertir el mas Caseta, conegut a partir d'aleshores com can Vendrell, en la seva residència, ja que l'any 1677 el mateix Josep Vendrell va adquirir l'anomenat Molí d'en Maspons, des de llavors conegut com el molí d'en Vendrell, el qual es va convertir en la llar dels Vendrell. Per tant, des del darrer quart del segle XVII, l'anomenat mas Vendrell va esdevenir una masoveria de la família Vendrell. A mitjans del segle XVIII, l'hereu del Molí posseïa dues masies -Vendrell i Caseta-, el mateix molí d'en Vendrell i 150 quarteres de terra a Santa Eulàlia i 64 quarteres a Caldes de Montbui, de manera que l'any 1758 la família Vendrell era la segona contribuent més gran de Santa Eulàlia. L'any 1797 Josepa Vendrell i Masseguer es va casar amb Pau Parellada i Casablanca, hereu del mas Parellada de Terrassa. L'any 1944, la família Parellada va vendre la finca als germans Teresa i Pau Quadreny, uns fincaires que van començar a vendre grans trossos de l'heretat. Dos anys després, Constantina Gracia i el seu marit Agustí Coma van adquirir aquesta propietat. L'any 1965 la finca va passar a mans d'Andreu Santacreu, el qual va urbanitzar la zona. Tres anys després, can Vendrell fou finalment venuda al propietari actual.



Can Vendrell de la Vall

Descripció:

Masia del segle XVI, modificada, diverses vegades en el segle XX. És de tipus basilical, amb coberta a dues vessants de teula àrab acabat en ràfec imbricat. Era de tres crugies, per annexió dels cossos laterals afegits, ara n'hi ha quatre. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs que són de paredat de còdols estan arrebossats i pintats. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles ben escairades. Les finestres del pis que són de llinda plana i brancals de pedra, es van convertir en balcó, a la sala i en el dormitori de l'esquerra de la masia. Els balcons estan protegits amb barana barrots de ferro. Entre els dos balcons hi ha un rellotge de sol esgrafiat, amb la llegenda: "AVE/MARIA/1949". A les golfes hi ha tres obertures de mig punt a manera de galeria. A la planta baixa es van obrir noves finestres en les obres fetes a partir de 1946. Al davant de la façana principal, s'ha substituït l'era per un jardí. Pel costat sud de la masia, a finals dels anys 40, es van construir unes masoveries noves, una entrada a manera de barri situada entre les quadres i les corts, també pous, galeries, porxos, que li van canviar molt la fisonomia.





Can Vidal

Adreça:

Camí de can Vidal, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX

Any:

1696

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada-Masoveria

Notícies històriques:

La primera notícia documental de la família Vidal és de 1577, quan Miquel Vidal formava part del consell de la baronia de Montbui. L'any 1580, el mateix Miquel Vidal, pagès, va comprar un censal a Jaume Burguès. A partir d'aleshores, trobem diverses referències dels Vidal, propietaris del mas Vidal del Roure: Antoni Vidal (1597), fill de l'anterior; Joan Vidal (1626-1650); Pere Vidal (1651). Al llarg de la primera meitat del segle XVII, la situació econòmica dels Vidal devia ser prou bona, ja que Joan Vidal va comprar un mas al pagès Josep Regassol per 400 lliures. A més, sovint formaven part dels òrgans de govern de la baronia de Montbui. Segons el cadastre de 1758, Pere Vidal del Roure posseïa una heretat de 115 quarteres i 2 cases (probablement, can Vidal i el Mas). A finals del segle XVII, els Vidal es van emparentar amb els propietaris del veí mas Rosàs -l'any 1694, coneixem l'existència d'un tal Joan Vidal i Rosàs-, de manera que, un temps després, la masia va passar a ser una masoveria de Rosàs, situació que s'ha mantingut fins a l'actualitat.

Descripció:

Masia del segle XVII, de carener paral·lel a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs són de paredat i tàpia i estan arrebossat a la façana principal. A la façana nord hi ha filades de maons i tapià, amb una disposició molt curiosa. Les obertures són de llinda plana i de brancals de pedra, en el costat esquerra de la porta principal, hi ha l'antiga finestra de la cuina tapiada; la de la sala, porta gravada la data de: "1696/IHS". En el costat est, en el 1930 s'hi van adossar unes corts. En el costat de ponent, s'hi afegí un cobert d'una vessant, al seu davant hi ha l'era amb cairons. Per la part nord, enganxat al cobert, hi ha la quadrapallissa amb coberta d'una vessant. Al seu entorn s'hi van anar afegint diversos corrals. En el camí d'accés a la masia, hi ha el pou i uns coberts.



Can Xico

Adreça:

Camí de Can Xico, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVIII-XX-XXI

Any:

1716, 2003 (reforma)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La primera dada de la casa és de 1716, quan s'anomenava "casa Mogas", segons consta a la inscripció de la llinda d'una antiga finestra situada al damunt del portal. Probablement, l'amo de la casa l'any 1758 era Francesc Barbany, un petit propietari que pagava 58 lliures al cadastre per les seves terres i la seva casa. A finals del segle XVIII, hi vivia en Francesc Barbany, casat amb Margarida Molins (1765-1844). El seu fill i hereu, Joan Barbany (1794-1829), es va casar amb Maria Torrents (1795-1855). L'any 1861, l'amo es deia Isidre Barbany i Torrents, fill dels anteriors. Aleshores el mas tenia 9 quarteres de terra, sent encara una petita propietat. Segons el cens de 1878, a la casa hi vivien l'Isidre Barbany i la seva muller Antònia Ramon, els seus fills Joan, Maria i Pere, i un oncle anomenat Francesc Barbany i Molins. Els actuals propietaris en són descendents.

Descripció:

Cal Xico és un masia del segle XVIII, tot i les reformes que ha sofert al llarg dels segles, continua mantenint la tipologia de masia. És de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants desiguals, de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs que són de paredat de còdol estan arrebossats i pintats. La porta principal, que està descentrada respecte l'eix del carener, és d'arc de mig punt amb brancals de pedra i arc de totxo, des de la línia de les impostes. Les obertures es van engrandir fa uns 25 anys i es van perdre les antigues finestres de pedra. Sobre l'arc de la porta, es conserva una llinda de les antigues finestres, és plana de pedra amb la inscripció: "SEBASTIA MOGAS/1716". Adossat a la façana nord hi ha unes antigues corts i a la façana sud, fa un parell d'anys es va fer un nou porxo amb terrassa sobre el riu. Com que encara tenen bestiar a la part nord i de ponent de la masia, hi ha les noves instal·lacions per a les vaques i els coberts per a la palla.



Capella de Sant Cristòfol

Adreça:

Carrer de Sant Cristòfol, s/n

Classificació/Tipologia:

Capella-Edifici aïllat

Època:

Medieval

Estil:

Romànic

Segle:

XII-XX

Any:

1966 (Restaurada)

Ús:

Religiós

Tipus de propietat:

Bisbat de Barcelona

Notícies històriques:

Aquest indret ja es menciona en un acte de testimoniatge de 1078, quan es parla de “Sancto Christoforo”. La primera referència d'aquesta església és de 1194, quan s'acabava de construir un nou altar. Per això, cal pensar que l'església ja existia des de l'inici del segle XII. Era parroquial i tenia rector propi -l'any 1236, el seu rector era Arnau Clapers-, però el 1328 a causa de la davallada de feligresos va passar a ser servida pel rector de Santa Justa i Santa Rufina, algunes èpoques, i altres pel de Santa Eulàlia -de fet, l'any 1317 Ramon Torrabruna, rector de Santa Justa, també ho era de Sant Cristòfol-. Al començament del segle XV va perdre la categoria de parròquia i va esdevenir sufragània de Santa Eulàlia. Afectada per terratrèmols, fou pràcticament reconstruïda el 1421; el 1457 se'n va fer una nova reparació -per pagar-ne les despeses, Gabriel Espina, àlies Pallars, va recollir almoïna i amb altres devots va reparar el temple-. Després del 1939 fou inutilitzada i el 1966 es va reconstruir.

Descripció:

Segons la documentació, l'origen de la capella de Sant Cristòfol, seria una església romànica, a la que successives reformes i els terratrèmols del segle XV van anar canviant. Segurament, però, l'obra que més va transformar la capella, va ser la realitzada en el 1966, ja que es fa construir sota el prisma estètic d'altres edificacions romàniques, perdent així la seva peculiar personalitat. Entre les obres realitzades s'augmentà l'alçada de la coberta i de l'absis; es canvià el tipus de coberta, (sembla que de plana va passar a volta); i es va suprimir l'espadanya i la sagristia. Es tracta d'edifici de planta rectangular amb absis semi-circular i volta de quart d'esfera d'una sola nau, amb coberta a dues vessants. Els murs són de carreuó. La façana de ponent i l'est que dona pas a l'absis són més altes que la coberta i tenen un petit teulat amb coberta de llosa esglaonada. La porta principal està situada a ponent, és d'arc de mig punt de dovelles petites. A la façana principal hi ha un òcul i al centre de l'absis una finestra d'arc de mig punt de doble esqueixada, igual que la de la façana lateral sud.



Capella de Sant Simplicí

Adreça:

Camí de la Serra, s/n

Classificació/Tipologia:

Capella-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XIII-XVI-XVIII-XX-XXI

Any:

Ús:

Religiós-Activitat cultural

Tipus de propietat:

Bisbat de Barcelona

Notícies històriques:

La primera referència documental d'aquesta capella és de 1232, quan Guillem de Centelles va fer diversos llegats a l'església de Santa Eulàlia i va deixar el mas de Sant Simplicí al seu fill Bernat. Més tard, l'any 1389, el rector Nicolau Oromir va llegar 12 diners a les capelles de Sant Joan i de Sant Simplicí, ambdues a la parròquia de Santa Eulàlia de Ronçana. Va ser reedificada el segle XVI, tal com consta en una inscripció de la portada. Les reformes van continuar al segle XVIII, amb la construcció, l'any 1730, d'un altar lateral dedicat a Sant Jaume Apòstol. En les visites dels segles XVIII i XIX es parla d'aquesta capella -l'any 1727 era custodiada per l'ermità Francesc Santa Eugènia-. L'ermità, que vivia a la casa del costat, l'any 1776 també feia de mestre, de manera que des de finals del segle XVIII i fins a inicis del XX, el petit habitatge situat al costat de la capella es feia servir com a escola. Al primer terç del segle XX, l'aplec que es celebrava a aquesta capella el mes de juliol era força concorregut. La Guerra Civil (1936-1939) va interrompre aquella celebració i va malmetre l'ermita. Les obres de restauració del lloc van començar l'any 1991 i l'aplec es va tornar a celebrar a partir de 1997.

Descripció:

Capella d'origen romànic, modificada en el segle XVI, tal com consta a la llinda de la porta. És d'una sola nau de planta rectangular i absis de semicercle. Coberta a dues vessants de teula àrab. Els murs són de paredat de carreus a la part inferior, còdols i maons a la resta de l'edifici i amb pedres cantoneres. A l'angle del mur sud-oest s'hi va afegir un contrafort, segurament per reforçar el mur en el moment en que es va construir la masia del costat nord. En aquest mateix costat, hi ha una petita capella de planta rectangular afegida en el segle XVIII. La façana principal està coronada per un petit campanar d'espadanya d'un sol ull, sota del qual hi ha un òcul de pedra. La portalada és de llinda plana de pedra té gravada la inscripció: "IHS/ MA/ ANY/1568" i entremig un escut. Sobre la llinda, hi ha un guardapols amb daus i a sobre a manera de frontó una petxina.

En el costat nord de la capella s'hi va adossar una casa, integrant-se sobre la coberta de la vessant nord de la capella. A la façana principal es veu bé el reompliment entre els dos edificis. La masia consta de planta baixa i pis. Els murs són de paredat de còdols i estan arrebossats i pintats. Les obertures són de maó vist, d'arc escarser i arc de descarrega a la porta principal. Les finestres són d'arc a nivell de maó i arc de descarrega a la planta baixa. Al pis és de llinda plana de fusta, amb brancals de pedra i totxo. Completa la façana principal un rellotge de sol.



Cases d'en Lluïset

Adreça:

Carretera de Parets a Bigues, s/n

Classificació/Tipologia:

Habitatges unifamiliars-Entre mitgeres

Època:

Contemporània

Estil:

Eclèctic

Segle:

XX

Any:

Ús:

Habitatges

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Cases construïdes al primer quart del segle XX vora la carretera de Parets a Bigues; conten que el propietari de can Lluïset del Rieral, Josep Bonet i Girbau, va construir aquestes cinc cases unifamiliars adossades, una per cada fill, però no n'hi va haver cap que hi anés a viure. Disposaven de planta baixa, pis i golfes.

Descripció:

Conjunt de cases construïdes al primer quart del segle XX, seguint la tendència de les cases de carrer. Només les quatre centrals conserven la tipologia de cases entre mitgeres que es solia fer a començament del segle XX. En el costat sud, s'hi ha afegit una nova construcció, orientada al sud. La de l'extrem nord, es va modificar en la dècada dels 70. Es tracta de petites cases de planta baixa i pis, d'un sol cos. Són de carener paral·lel a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab. La façana principal, està rematada per una cornisa motllurada, les motlures es repeteixen per sota els forats de ventilació. Els murs estan arrebossats. Les obertures són senzilles fetes amb totxo. A la planta baixa, hi ha una porta i una finestra, en el pis un balcó amb barana de ferro tornejada i una finestra, seqüència que es repeteix a les altres cases. Unint totes les cases hi ha una vorera.



Conjunt de Ca l'Elies, Can Bassa i Can Mestret, Can Colom

Adreça:

Plaça de Joan Maragall, s/n

Classificació/Tipologia:

Cases entre mitgeres-Conjunt

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XX-XXI

Any:

2005 (reformes)

Ús:

Habitatges

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La Sagrera és el barri que es forma a l'entorn de l'església parroquial. Inicialment devia rebre aquest nom l'espai de trenta passes a l'entorn del temple, encara que, amb el pas del temps i l'engrandiment del poble, va créixer l'àmbit d'anomenada del barri.

Can Colom: aquesta casa hauria estat la llar d'una família pagesa cognomenada Lluch. Al barri de la Sagrera, l'any 1669 ja hi vivia Anton Lluch. A la primera meitat del segle XVIII, Anton Pau Lluch, bracer de Santa Eulàlia, adquiria alguna peça de terra al barri. L'hereu de la casa fins mitjans segle XIX fou en Josep Lluch Colom, casat amb Gertrudis Carbonell. L'any 1861 declarava posseir prop de 18 quarteres de terra, una extensió petita però superior a la que tenien la majoria de cases de la Sagrera. Josep, que morí l'any 1864, fou succeït per la seva filla Margarida Lluch i Carbonell, nascuda l'any 1824, casada amb el pagès Pere Gili i Girbau, hereu i propietari de can Polvorer. Aquest matrimoni va morir sense descendència. A finals del segle XIX, l'heretat de can Colom va passar a mans d'Isidre Barbany i Crusellas, pagès nascut l'any 1851 i casat amb Maria Bonet. El seu fill i hereu, Enric Barbany, es va casar amb Assumpció Rodés, de can Panedes. Els propietaris actuals en són descendents.

Ca l'Elies: segons alguns, havia estat un hostel i la seu de l'Ajuntament del poble. A mitjans segle XIX, s'hi va instal·lar en Josep Molins i Beyra, nascut l'any 1828, fill de Pere Molins i Pasqual (1787-1857) i d'Eulàlia Beyra, el propietari de can Minguet. En Josep es va casar amb Margarida Vilardebò i Cases, i feia de pagès i estanquer -ca l'Elies també havia estat un estanc-. Segons l'amillament fet l'any 1861, en Josep tenia gairebé 3 quarteres de terra, majoritàriament de secà. L'any 1940, Elies Valls i Gual va comprar la casa. D'aleshores ençà, la casa s'ha conegut com ca l'Elies.

Can Minguet: a la segona meitat del segle XVIII, Domènec Molins, petit pagès de Santa Eulàlia casat amb Margarida Pasqual, va construir o bé va adquirir aquesta casa. El sobrenom d'aquest Domènec Molins, Minguet, va originar el nom de la casa. El seu fill i hereu, Pere Molins i Pasqual (1787-1857), es va casar amb Eulàlia Beyra. L'any 1810, en motiu del matrimoni de la seva germana Eulàlia Molins amb Sebastià Roure, en Pere va donar un dot de 50 lliures i 2 caixes a la núvia, tal i com havia disposat el seu pare. Fruit del matrimoni entre Pere Molins i Eulàlia Beyra, nasqueren dos infants: l'hereu, Francesc Molins -nascut l'any 1818-, i Josep Molins, el qual es va



Conjunt de Ca l'Elies, Can Bassa i Can Mestret, Can Colom

instal·lar a la casa veïna, avui coneguda com ca l'Elies. L'any 1861, Francesc Molins, pagès d'ofici, declarava posseir una casa i gairebé 3 quarteres de terra. Casat en dues ocasions, el seu primogènit, Pau Molins i Moret, nascut l'any 1859, no mantingué massa bones relacions amb la seva madrastra, Eulàlia Cuscó i Roure. Per això, en Pau Molins va marxar de casa i se n'anà a Barcelona, on fou sagristà major de l'església de Sant Jaume. Allà hi va conèixer a Eulàlia Cassi, amb qui tingué dues filles, Maria i Pepeta. Finalment, en Pau va adquirir la casa, que durant un temps fou un hostal. L'any 1920, la pubilla Maria Molins i Cassi es va casar amb en Josep Duran i Rocasalbas. Els propietaris actuals en són descendents.

Can Mestret: l'any 1758, Jaume Puigdomènech posseïa una casa i 4 quarteres i mitja de terres a Santa Eulàlia. Segons la tradició familiar, els Puigdomènech venien del mas Puigdomènech de Sant Quirze Safaja. Al darrer quart del segle XVIII i a inicis del XIX, la casa fou posseïda per Genís Puigdomènech, casat amb Teresa Ragué (1762-1850). El seu fill i hereu, Joan Puigdomènech i Ragué, nascut a l'entorn de 1803, es va esposar amb Teresa Soler i Costa. L'any 1861, declarava posseir 5 quarteres de terra. El va succeir en Josep Puigdomènech i Soler. En lloc de fer de pagès com el seu pare, Josep Puigdomènech va ser paleta. Expliquen que hauria estat un home de poca estatura, paleta mestre d'obres, i d'aquí derivaria el nom de la casa, "Mestret". Casat amb Maria Palà i Masia, pels volts de 1888 va construir el cafè i la sala de ball de can Mestret. El seu

fill, Miquel Puigdomènech i Palà, també era paleta d'ofici i propietari del cafè. L'any 1931, can Mestret es va convertir en la seu social de les entitats esquerranes del poble, com el Centre Republicà Federal -aquesta associació també es va crear l'any 1931 i els seus estatuts foren redactats pels germans Miquel i Joan Puigdomènech i Palà-. Miquel Puigdomènech es va casar amb Aurèlia Salas. Els propietaris actuals en són descendents.

Can Bassa: Probablement, al segle XVII, un fadristern del mas Bassa de la Vall es va instal·lar o va construir can Bassa de la Sagrera -abans coneguda també com can Basseta-. L'any 1717 es té constància de Pere Bassa de la Sagrera. A mitjans segle XVIII, el propietari fou en Salvador Bassa, un petit pagès que l'any 1758 declarava posseir 3 quarteres de terra. En Salvador es va casar amb Caterina Francàs. Al darrer quart del segle XVIII, l'hereu de la casa fou en Pere Bassa, casat amb Maria Àngela Vivet. El seu fill i hereu, Jaume Bassa i Vivet (1761-1838), a vegades descrit com a pagès, a vegades com a bracer, es va esposar amb Caterina Relats i Cabot (1767-1836). Els va succeir en Josep Bassa i Relats. L'any 1861, l'heretat havia prosperat de forma important, ja que l'any 1861 Josep Bassa declarava posseir més de 12 quarteres de terra; encara era una heretat petita, però per sobre de la mitjana de les altres cases de la Sagrera. Martí Bassa i Relats, nascut l'any 1802, va substituir al seu germà Josep al capdavant de la casa. En Martí va fer hereu al seu fill Jaume Bassa i Pineda, nat el 1827 i casat amb Dolors Moncau. El seu fill i hereu fou en Josep Bassa i Moncau, succeït pel seu fill Jaume Bassa i Flaquer, el qual es casà amb Maria Vinyeta. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Conjunt de cases entre mitgeres de la Sagrera, amb accés des del passatge de la Sagrera i obertures a la plaça de l'església. Les cases del dos extrems, és a dir, ca l'Elies i can Bassa, tenen tres façanes al vent, les altres només dues. Les cobertes són diferents, ca l'Elies i can Bassa tenen carener perpendicular, i les dues cases centrals, can Minguet i cal Mestret, carener paral·lel a la façana. Consten de planta baixa, pis i golfes, adaptat al desnivell dels carrers. Totes les cases han estat repetidament reformades i només conserven la tipologia de les cases entre mitgeres. Les obertures han estat ampliades. Només ca l'Elies, tot i les reformes, conserva la porta d'arc de mig punt amb dovelles i les finestres de llinda plana de pedra, tot i això, se'n han obert de noves, seguint la mateixa tipologia. Sota l'angle del carener hi ha un petit Sagrat Cor i a sota un rellotge de sol. Can Colom està situada en el costat sud-est de la Sagrera, ha estat tan profundament transformada que no se li reconeix l'antiga casa de cossos amb vessants desiguals.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Conjunt de Can Bernat, Can Lluc de la Penya, Can Moret i Can Valentí

Adreça:

Camí del barri del Bonaire, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Conjunt

Època:

Medieval-Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVIII-XIX-XX

Any:

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Probablement, els tres habitatges que formen can Bernat, can Lluch de la Penya i can Moret només eren una casa en els seus orígens, que tindria com a nucli can Lluch. L'any 1553, el propietari del lloc es deia Bartomeu Valls, àlies Lluch. L'any 1561, Joan Cot, àlies Tries, i la seva muller Joana Tries van establir el mas Forat a favor de Bartomeu Valls. L'any 1600, Joan Valls, propietari del mas Forat i possible successor del citat Bartomeu, va comprar una peça de terra a Antic Feu de la Codina. L'any 1719 Pere Valls de la Penya va adquirir una peça de terra del mas Palau de l'Ametlla. En el cadastre de l'any 1758, apareix una Maria Valls de la Penya com a propietària de 12 quarteres de terra i d'una casa. Possiblement, al segle XVIII es va formar can Valentí. L'any 1788, Josep Lluch i Valls de la Penya vivia a la zona i pledejava amb Josep Plantada, propietari del mas Plantada, per les afrontacions de les seves terres. Al llarg del segle XIX, la unitat de l'antic mas Valls de la Penya -o Lluch de la Penya- va desaparèixer, donant lloc a les tres cases que han arribat fins als nostres dies i originant, d'aquesta manera, un petit nucli habitat. Segons el cens de 1878, el propietari de can Valentí era en Narcís Lluch; Miquel Dalmau era

l'amo de can Lluch de la Penya i Antoni Auferil, natural de l'Ametlla, posseïa can Moret. Segons la tradició oral, can Moret es va construir al segle XIX de mans d'un home natural de can Moret de l'Ametlla.

Descripció:

El conjunt de cases que ara formen aquest petit veïnat, tenen el seu origen en l'antiga masia Valls de la Penya, que en el segle XIX va desaparèixer, i va donar lloc a les tres cases que ara coneixem. Per la seva tipologia el nucli original correspondria a l'actual can Lluch. És una masia del segle XVI, de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab, adaptada al desnivell del terreny. Consta de planta baixa i pis. Els murs que són de paredat estan arrebossats en la part inferior de la façana a manera de sòcol. Les obertures han estat totes reformades i ampliades, excepte una porta amb llinda plana de fusta i brancals de pedra, sobre aquesta porta es conserva l'ampit de pedra de la finestra. També es conserva l'agulla del rellotge de sol, ara esborrat per l'arrebossat.

A la dreta de can Lluch, s'hi va afegir un cos que devia ser una quadra i una pallissa, i ara convertit en can Vicari. Té la coberta



Conjunt de Can Bernat, Can Lluc de la Penya, Can Moret i Can Valentí

d'una vessant seguint el pendent de can Lluc. Consta de planta baixa i pis. La porta i la finestra de la planta baixa, són d'arc carpanell; la finestra del pis d'arc pla. A ambdós costats de la porta té uns pedrissos. Adossat a la façana est de can Lluc, hi ha l'actual can Moret. Segons els propietaris, construït a començament del segle XIX. Es tracta d'un cos amb coberta d'una vessant, de planta i pis que sobresurt del pla de la façana de can Lluc i en caure el vessant cap a l'est, li dona un perfil capserrat al conjunt, agreujat per la repetició d'un altre cos de les mateixes característiques, al costat d'aquest primer. Els murs que són de còdols estan arrebossats i pintats a la façana principal. Aquesta arrenca

d'un sòcol amb morter granellut. Igual que en les altres cases les façanes nord, no estan arrebossades. Per la part nord del conjunt tot els volums són desiguals, donant com a resultat un perfil escalat. Les altres dependències de la masia situades a l'altre costat del camí s'han convertit avui en can Pere.

Al nord d'aquest conjunt hi ha una altra masia, coneguda com a can Valentí que també pertanyia a la família de can Lluc. És de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Les obertures són d'arc a nivell. Al costat de ponent té adossat un petit cos de corts amb coberta a una vessant. Al costat est de la casa hi

ha una construcció de carener paral·lel a la façana de planta baixa i pis. La porta és d'arc carpanell rebaixat i les finestres d'arc a nivell. Al seu costat encara un altre cos, corts, amb coberta a una vessant i planta baixa, les obertures també són d'arc carpanell. Els murs de tots els edificis són de paredat i estan arrebossats a la façana principal. Al davant de les corts hi ha una bassa-safareig.





Conjunt de Can Donat i Can Rei

Adreça:

Can Donat, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Conjunt

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XVIII-XX

Any:

1929, 1993 (reformes)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Possiblement, aquestes tres cases formaven un únic habitatge en els seus orígens. Sembla que l'any 1758 Francesc Unyó Ratera era el propietari del conjunt format per can Donat i can Cintet. Aleshores, l'heretat feia prop de 3 quarteres i el seu amo només pagava 15 lliures al cadastre, sent un molt petit propietari. Casat amb Teresa Crusellas, en no tenir descendència, van fer donació de tots els seus béns a Esteve Bassa, casat amb Maria Mas. Possiblement, Esteve fou el "noi donat", afillat, originant el nom de la casa. La filla d'aquest matrimoni i hereva de can Donat fou Margarida Bassa i Mas (1791-1851), casada l'any 1806 amb Joan Barbany Ribes. Sembla que aquest matrimoni va dividir la seva heretat entre dos fills seus: Jacint, propietari que va originar el nom de la casa (can Cintet), i Pere, amo de can Donat. L'any 1861, Pere Barbany posseïa gairebé 5 quarteres de terra, de manera que continuava sent un molt petit propietari. El seu germà explotava unes 9 quarteres. A la dècada de 1920, Maria Barbany, descendent d'en Jacint, va vendre can Cintet a Pere Barbany Relats, amo de can Donat, de manera que la casa es va tornar a unificar. Pel que fa a cal Rei, anteriorment es coneixia com

can Relats; l'any 1719 el seu amo es deia Joan Relats; l'any 1758 el seu propietari era Fèlix Relats, casat amb Rosa Guàrdia. Aleshores, es tractava d'una molt petita heretat, amb poc més de 2 quarteres de terra. L'any 1861, l'amo era en Josep Relats, casat amb Antònia Baró.

Descripció:

Originàriament era una sola masia que per qüestions d'herència es va dividir en dos habitatges. Sembla que l'origen de la masia, podria ser la construcció situada més a ponent, cal Rei, amb tipologia de carener perpendicular a la façana i murs de còdols i de tapia, al seu davant en sentit est, se li va afegir una altra construcció de dues vessants, can Donat. En el 1929, es va remodelar la part esquerra d'aquesta casa i va perdre la tipologia de masia, ja que va quedar mitja masia i una nova casa reformada segons els criteris estètics de l'època, però al darrera va continuar la primera construcció. Can Donat, és de carener paral·lel a la façana amb coberta de teula que descansa sobre ràfec de permòdols. Consta de planta baixa i pis. La façana principal està distribuïda simètricament en dos eixos que trenca el balcó corregut del pis. Sobre cada una de



Conjunt de Can Donat i Can Rei

les obertures del pis es pot llegir la data de “1929” i les inicials “PB” envoltat de motius vegetals. Al costat dret d’aquest edifici hi ha la part més vella de can Donat, és un cos allargassat amb coberta a una vessant. És de planta baixa i dos pisos, a tocar la paret mitgera amb el primer edifici i de planta i pis a la resta per la inclinació de la teulada. Les obertures són de llinda plana de pedra tosca, la finestra central es va reobrir a les últimes reformes. Al centre de la façana hi ha un rellotge esgrafiat, amb la data de 1993 any de l’última reforma.

Al costat nord de can Donat hi ha can Rei, edifici de carener paral·lel a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab que consta de planta baixa i dos pisos. Està enretirada del pla de la façana de can Donat. Els murs que són de còdols estan arrebossats per la part est. La façana principal arrenca d’un sòcol. Les obertures són d’arc a nivell. Per la façana sud enllaça amb el nucli primitiu de cal Rei.

En el costat sud de la casa hi ha l’era de cairons i un bonic cobert amb pallissa amb accés des de d’una escala exterior. Els murs són de paredat de còdols. La porta és d’arc carpanell de maó.



Conjunt de Can Vila, Can Ciurans, Ca la Quima, Ca la Lola

Adreça:

Carretera de la Sagrera, s/n

Classificació/Tipologia:

Conjunt

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVII-XIX-XX

Any:

1918

Ús:

Habitatges

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La Sagrera és el barri que es forma a l'entorn de l'església parroquial. Inicialment devia rebre aquest nom l'espai de trenta passes a l'entorn del temple, encara que, amb el pas del temps i l'engrandiment del poble, va créixer l'àmbit d'anomenada del barri.

Can Antic: casa que estava integrada per dos cossos, un conegut per ca l'Antic Nou i l'altra per ca l'Antic Vell.

Ca la Lola: casa coneguda pel nom de la persona que durant molts anys va estar al capdavant de la botiga, Dolors Bonet i Maspons, i que antigament es coneixia com cal Joanet, per ser la casa d'en Joan Rosàs i Solé, fins que aquest es va construir can Joanet de l'auto.

Can Vila Vell i can Vila Nou: can Vila Vell es trobava entre ca la Lola i ca la Quima. L'any 1878 hi vivia el pagès Jaume Vila, casat amb Rosa Pujol. Més tard, s'hi va instal·lar l'Esteve Vila, espardenyer, casat amb l'Antònia Padrós, procedents de Lliçà d'Amunt. El negoci familiar consistia en l'espardenyeria, l'estanc i la barberia. L'any 1924 Josep Vila i Padrós va construir can Vila Nou, on van continuar les activitats econòmiques de la família.

Ca la Quima: a inicis del segle XX, era una propietat de can Colom. Maria Ciurans, vídua d'Isidre Barbany, amo de can Colom,

va deixar la casa coneguda com can "Sastre Payàs" al seu fill Pere Barbany i Ciurans, en Peret Colom -nom amb què es va conèixer també la casa-. En casar-se amb Joaquina Bonet i Sampere, de can Lluïset, la casa també s'ha anomenat com ca la Quima.

Can Ciurans: casa construïda l'any 1923 per Josep Ciurans i Roure, sastre de professió, casat amb Carme Cabot i Dalgé, en una peça de terra que havia estat de can Peret Colom i anteriorment de can Colom. El seu fill Josep Ciurans i Cabot va continuar l'ofici de sastre.

Descripció:

Conjunt d'habitatges a l'inici de la sagrera de baix. Són de diversa tipologia, modificats al llarg dels anys. El conjunt el formen dos grups, el primer són uns edificis entre mitgeres situats al peu del camí i dos edificis aïllats, situats sota l'antic cementiri de la vila. Aquest últims, són edificis aïllats alineats al carrer, can Ciurans de carener paral·lel i coberta a dues vessants, reformada. Can Vila, amb carener perpendicular i façana rematada amb capcer de frontó curvilini fet als anys 20. L'altre bloc el formen ca la Lola, de carener perpendicular amb la data de 1918, sota l'angle, situada a la placeta i amb un segon habitatge, amb accés lateral; i ca la Quima amb accés des d'un passatge, adaptada a la corba de la carretera, reformada en els darrers anys. És de coberta a dues vessants desiguals i diverses terrasses a diferents nivells a la façana nord conserva una finestra de llinda plana i brancals de pedra.



El Bruguer

Adreça:

Camí del Bruguer Vell, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Moderna-Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XX-XXI

Any:

1992, 2003 (reforma)

Ús:

Habitatge-Explotació vinícola

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Durant gran part de la seva història, aquesta casa ha estat una masoveria, fonamentalment del mas Viver de Montbui. Segons algunes fonts, el Bruguer era conegut anteriorment com “Saforteza”. El cert és que un tal Cot va establir una peça de terra dita Bruguer a Llorenç Prat, el qual hi va edificar una casa coneguda com a mas Bruguera o “Desbruguer”. Sembla que era un alou compartit entre la família Xifré i el benefici sota invocació de Santa Maria Magdalena, ambdós de Caldes de Montbui. A principis del segle XVII, el mas i les terres ja eren de l’amo de can Viver de Sant Mateu de Montbui, Francesc Viver, el qual va vendre una peça de terra de dita heretat, coneguda com “el camp de la benya”, a favor de Benet Valls pels volts de 1619. A mitjans segle XVII, Joan Valls pagava censos als Xifré pel mas dit “Brugaró”. Al segle XIX, el mas tornava a estar en mans de Llorenç Viver, propietari de l’esmentat mas Viver. Aleshores, el mas tenia poc més de 50 quarteres, majoritàriament de bosc. El seu masover fou en Sebastià Mas (1768-1849), casat amb Eulàlia Torres. A mitjans segle XX, la família Brustenga va adquirir aquesta finca. Ara la propietat és d’Enric Blajé que ha reintroduït el conreu de la vinya i elabora vi de qualitat de la Vall del Tenes. Actualment Vinyes del Bruguer comprèn divuit quarteres de vinya, i unes sis hectàrees de vinya emparada, que es van ampliant a mesura que creix el negoci. També produeix oli verge amb les oliveres de la finca.

Descripció:

Masia del segle XVII, de carener perpendicular a la façana amb coberta a dues vessants de teula àrab. Amb les successives reformes que ha patit la masia han incorporat els cossos laterals annexes sota la nova coberta i li dona un perfil allargassat. Ha passat de dos cossos a quatre. Consta de planta baixa i pis. Els murs estan arrebossats i pintats, a manera de sòcol a la part inferior de la façana. Sota l’angle del carener hi ha un rellotge de sol pintat amb la inscripció: “DIA/BOIRÓS/DIA/MANDRÓS/EL/BRUGUER/VELL/1633/1992/CARLES/DANIEL”. A la façana de ponent hi ha un rellotge zodiacal amb la inscripció: “21-2-92/NIT/DE/LLUNA/NIT/DE/LLOPS”. Excepte la porta, totes les obertures han estat modificades i ampliades, en el cas dels cossos extrems se’n han fet de noves per adequar-ho a les noves necessitats. El cos central de la masia i més antic, conserva la distribució clàssica de l’espai, les altres han estat modificades per dedicar-les als nous usos de la casa, com sala-menjador tastavins. L’antiga bassa, s’ha convertit en la bodega del vi i les corts i quadres estan dedicades a planta embotelladora, cups i altres menesters de les vinyes.



El Molí d'en Vendrell

Adreça:

Camí del Molí, s/n

Classificació/Tipologia:

Molí-Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XIX-XX

Any:

2005 (ampliació)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada-Societat

Notícies històriques:

Antigament, el Molí d'en Vendrell s'havia anomenat Molí d'en Maspons. L'any 1227 el noble Bernat de Villar va llegar mig molí a Arnau de Bastida; aleshores, Bernat Ponç treballava en dit molí. Gairebé un segle després, el 1316, Berenguer de Bastida va establir la meitat del seu molí a favor de Guillem Maspons, propietari dels masos Ponç i Abat de la parròquia de Sant Cristòfol de Pallars. El 1403, el batlle general de Catalunya va concedir a Pere Sabater i a Miquel Maspons l'aigua de la riera del Tenes per tal de fer funcionar els seus molins. Però, l'any 1524 Francesc Maspons va establir una peça de terra al moliner Pere Garriga per tal que hi fes un molí. Desconeixem si el molí que va fer en Garriga era nou o bé es va fer sobre l'anterior molí d'en Maspons. A mitjans segle XVI, Pere Garriga va ser succeït per un altre moliner, Joan Arquimbau. La família Arquimbau va restar al poble fins al segle XVII, quan Josep Arquimbau va vendre els seus drets sobre dit molí a Francesc Maspons. L'any 1677 el mateix Francesc Maspons va vendre el molí d'en Maspons a Josep Vendrell, propietari dels masos Vendrell i Caseta. Les cases del Molí es van convertir en la nova residència permanent de la família

Vendrell i a les acaballes del segle XVII els Vendrell van adquirir diverses peces de terra al Rieral de Santa Eulàlia. A mitjans del segle XVIII, l'hereu del Molí posseïa dues masies -Vendrell i Caseta-, el mateix molí d'en Vendrell i 150 quarteres de terra, de manera que l'any 1758 la família Vendrell era la segona contribuent més gran de Santa Eulàlia. L'any 1797 Josepa Vendrell i Masseguer es va casar amb Pau Parellada i Casablanca, hereu del mas Parellada de Terrassa. Des d'aleshores, el molí va ser arrendat. L'últim moliner fou Agustí Vila, i cap a 1884 es va deixar de moldre. L'any 1900, Pere Parellada va vendre l'heretat del Molí a Antoni Romeu i Torres, forner barceloní que va convertir la casa en una segona residència d'estiu. Les seves filles, Antònia i Carme Romeu, van mantenir la propietat de la finca fins a la dècada de 1970. Actualment és propietat d'una societat.

Descripció:

El molí de can Vendrell és un edifici complex, que ha anat creixent al llarg dels segles. Actualment l'edifici més antic, a part de la bassa i de la sortida del carcabà, és la casa del molí del segle XVII. És de carener paral·lel a la façana amb coberta



El Molí d'en Vendrell

a una vessant de teula àrab. En el extrem est, hi ha un petit edifici de carener perpendicular, on hi ha la porta principal, sembla que modificat en el segle XIX. Adossat a la part nord de la casa del molí, hi ha un cos de carener paral·lel, però de diferent alçada. Darrera d'aquest encara hi ha dos cossos més en sentit perpendicular, tot dos d'una vessant. En el costat est hi ha un cobert d'una vessant. En el costat oest, hi ha un altre cos de construcció més moderna de planta baixa i pis, amb coberta a dues vessants. Al seu davant un petit cos de corts d'una vessant. Els murs que són de còdols estan arrebossats. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles, a la façana principal hi ha algunes finestres de llinda plana de pedra i un rellotge de sol. La resta de les obertures, són ampliades o bé noves. Al costat nord-est del molí s'estan construint uns annexes. Al davant del molí encara hi ha el rec i l'era.





El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Escoles Velles

Adreça:

Carrer del mestre Joan Batlle, s/n

Classificació/Tipologia:

Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Eclèctic

Segle:

XX

Any:

1914-1915

Ús:

CAP

Tipus de propietat:

Pública

Notícies històriques:

Al llarg de la història, les escoles públiques a Santa Eulàlia van tenir diverses ubicacions: can Vila Vell, can Mallorca, Sant Simple, ca l'Hostaler. L'any 1910, les males condicions dels locals utilitzats -situació denunciada ja a inicis del segle XX- i el fet que no eren de propietat municipal van impulsar el Consistori -aleshores presidit per Josep Riera i Camp- a construir unes noves escoles. L'any següent, l'Ajuntament va adquirir la "feixa de la Lluïsa", al barri de la Sagrera, a Isidre Bonet i Bassa. L'any 1914, per tal de sufragar les despeses ocasionades per la construcció de les escoles i les cases dels mestres i també per pagar l'edificació del cementiri nou, l'Ajuntament va haver de demanar un préstec de 15.000 pessetes -14.000 per a les escoles i 1.000 pel cementiri-. El gener de 1915 van començar les obres de construcció del recinte escolar, a càrrec de Josep Puigdomènech i Soler, amo de can Mestret. Finalment, el 10 de desembre de 1915, festivitat de Santa Eulàlia de Mèrida, patrona del poble, es van inaugurar les escoles i la casa dels mestres amb l'assistència de la corporació municipal en ple i havent convidat al bisbe de Barcelona, al rector de la Universitat, als diputats a Corts, al

capellà, al vicari, al jutge, al director de les obres, al metge titular, al mestre i la mestra i als majors contribuents del poble -Francesc Brustenga, Lluís Barbany i Josep Margenat-. L'any 1964 es van inaugurar unes noves escoles al barri del Rieral per a la canalla d'aquesta zona del poble, mentre continuaven les de la Sagrera. Més tard, les Escoles Velles han tingut nous usos, com a parvulari o com a biblioteca municipal.

Descripció:

Entre els anys 1914-1915, es van construir les escoles i els nous habitatges per als mestres de Santa Eulàlia. Les escoles són dos edificis de planta baixa, de carener perpendicular amb coberta a dues vessants de teula àrab, encarades una al davant de l'altra per la porta principal. Comparteixen entrada des del carrer, a través d'una tanca d'obra i barana i porta de ferro que dona a un petit pati. Sota la coberta hi ha petits forats de ventilació decorats amb motius vegetals, i emmarcant tot el perímetre de la façana una motllura. Les façanes estan arrebossades i pintades i arrenquen d'un sòcol de diferent color. Les obertures són d'arc a nivell senzilles i estan emmarcades com el sòcol i les cantoneres. N'hi ha tres en el costat sud-est i dues a la nord-



Escoles Velles

oest. A l'escola de les nenes, es repeteix el mateix esquema, però pel costat est, només té dues obertures, ja que l'escola és més petita. A l'escola dels nens, la façana principal ha perdut la simetria de les obertures en tapar la porta del mig i obrir-ne una al costat. L'escola de les nenes sí que conserva la simetria. Totes les obertures estan protegides amb reixa. Les antigues escoles s'han adequat a nous usos, Biblioteca pública i altres. La casa del mestre és un edifici situat al sud de l'escola dels nens. És de carener paral·lel a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab, acabat en ràfec; sota d'aquest, els forats de ventilació, decorats amb motius vegetals. Les façanes són de composició simètrica, estaven arrebossades i pintades amb bandes blanques en els canvis de pis. Consta de planta baixa, pis i golfes. Les obertures, totes d'arc a nivell, estan emmarcades amb marc pla sobresortit del pla de la façana. A la planta baixa les finestres estan protegides amb reixes tornejades. La casa de la mestra, situada

al nord de l'escola de les nenes, actualment és la seu del Canal Set, és del mateix tipus que la del mestre, però més petita. Els murs estan arrebossats de nou i arrenquen d'un sòcol de rajola de vorera. En el costat sud hi ha adossada un escala d'accés. Les finestres estan tancades amb persiana de llibret.



Església de Santa Eulàlia

Adreça:

Plaça de Joan Maragall, s/n

Classificació/Tipologia:

Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Segle:

XVI-XVII-XVIII-XIX-XX

Any:

1880 (reforma)

Ús:

Religió

Tipus de propietat:

Privat-Bisbat

Notícies històriques:

Ja es fa menció d'aquesta església en un acte de testimoniatge celebrat a l'altar de Santa Llocaia de l'església de Santa Eulàlia l'any 1078. Al llarg dels segles XI, XII i XIII es registren diverses donacions a favor de l'església. Els monestirs de Sant Cugat i després el de Sant Miquel del Fai tenien drets sobre l'església, fins que a finals del segle XIV fou incorporada a la seu de Barcelona. Entre els segles XII i XV només s'esmenten dos altars: l'altar major dedicat a Santa Eulàlia i el de Santa Llocaia. L'any 1446, però, es descriuen l'altar major i dos més, un dedicat a Santa Maria i un altre a Sant Miquel. No és fins a 1562 que apareix, per primera vegada, un altar dedicat a Sant Sebastià i caldrà esperar fins a 1591 per trobar l'altar del Roser. Finalment, l'any 1626 s'esmenta un altar dedicat a Sant Isidre per primera vegada. A causa de tots aquests nous altars, l'edifici fou ampliat al llarg dels segles XVI i XVII. L'any 1737 es va manar als obrers de l'església blanquejar les parets interiors de l'edifici. El segle XIX va presenciar la transformació de l'església en diversos aspectes i l'edifici va ser refet en bona part el 1880. Aquell mateix any, el rector Francesc Llanes escrivia que el temple anterior "perteneciente a los siglos décimotercero o décimocuarto, era de

pocas dimensiones y de muy mal gusto". Al primer quart del segle XX, el nombre d'altars havia crescut: a banda de l'altar major, hi havia el de la Immaculada, el del Roser, el del Sagrat Cor a la capella del Santíssim, el de Nostra Senyora dels Dolors, el de Sant Sebastià, el de Sant Isidre i l'altar de la Verge de la Llàntia i la Candela. El 23 de juliol de 1936 l'església fou assaltada, es van cremar la majoria d'altars, així com l'arxiu parroquial. Durant la Guerra Civil (1936-1939), l'església va ser tancada al culte. El Comitè Antifeixista Revolucionari local va confiscar l'església, que va esdevenir un magatzem per als paletes. Un cop passada la guerra, es van reparar els desperfectes i es van fer algunes obres noves, com l'escala d'accés a l'edifici. A la dècada de 1950 A.M. Lairisa hi va pintar unes pintures del judici i del martiri de Santa Eulàlia i a la volta s'hi va pintar una escena de la Glòria.

Descripció:

Tot i que sembla que l'església de Santa Eulàlia és d'origen romànic, la fàbrica que actualment es veu es deu a les reformes fetes en el segle XVII (portalada) i XIX (1880). És un edifici d'una sola nau amb voltes sostingudes per pilastres amb arcs



Església de Santa Eulàlia

de mig punt a la volta i llunetes i naus laterals, reforçat per matxons a l'exterior. En el costat nord té adossada una petita capella amb absis. La coberta de l'absis és de mitja taronja. La façana principal acaba rematada per un capcer amb motllura i sobre el tester per una creu, amb esferes als extrems; el mur està esgrafiat a manera de carreu. La portalada, obrada en el XVII, està formada per mitges columnes amb capitells jònics que suporten un frontó triangular amb dentells a l'interior i a la base. Cadascun d'aquest elements està rematat per pilar i volutes. En els pedestals hi ha l'escut de Santa Eulàlia. A la portalada principal s'hi accedeix per una escalinata refeta en el 1942, en els darrers anys, se li ha afegit una rampa per millorar-ne l'accessibilitat. Les baranes de l'escala estan decorades amb motius esquemàtics. En el costat est hi ha el campanar de planta quadrada i sobre alçat per l'arquitecte Raspall, en el 1935, per posar-hi el rellotge, acaba coronat per merlets. Té una obertura d'arc de mig punt per banda, protegit amb balustrada. En el costat de ponent hi ha una capella.



La Bastida Nova

Adreça:

Camí del Gual, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa de Pagès-Edifici aïllat

Època:

Contemporània

Estil:

Popular

Segle:

XIX-XX

Any:

1903, 2003 (rehabilitació)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

A l'entorn de 1850, el pagès Josep Dantí i Pou, natural de Bigues, es va instal·lar com a masover a la Bastida Vella. Casat amb Josefa Torras, el seu fill Jaume Dantí i Torras també va fer de masover a diverses cases. A l'entorn de 1880, Jaume es va casar amb Dolors Puigdomènech i Carreras. A finals del segle XIX, va adquirir prou patrimoni com per establir-se a compte propi i pels volts de l'any 1903 va construir la Bastida Nova. Aquesta finca disposava d'unes 2 hectàrees de terreny, de manera que Jaume Dantí formava part del col·lectiu de petits propietaris del poble. El seu fill i hereu, Jaume Dantí i Puigdomènech, va obrir un cafè-restaurant en un edifici proper, ran la carretera de Bigues, conegut com "el Cafetín". El mateix Jaume Dantí va esdevenir alcalde de Santa Eulàlia de Ronçana entre 1924 i 1930. Durant la República (1931-1936), va donar suport al Centre Republicà Federal, que era la delegació política d'Esquerra Republicana de Catalunya al municipi. Tot i això, l'any 1936, el Comitè Antifeixista Revolucionari Local es va apoderar del Cafetín i el convertí en cooperativa; un cop acabada la guerra, la Falange es va instal·lar en aquest local. Els propietaris actuals en són descendents.

Descripció:

Casa de pagès del segle XIX, de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs que són de còdols estan arrebossats amb calç, segons explica el propietari tal com s'havia fet en el 1903; i a la part baixa, a manera de sòcol. La façana principal, acaba en capcer coronat per una motllura en gradació feta de totxo, rematat per tres gerros, el central es va haver de canviar perquè estava en mal estat. Les obertures són d'arc a nivell, en el primer pis s'obren balcons protegits amb barana de ferro, sobre llosana de pedra sustentats per cartel·les decorades amb motius vegetals. Entre les cartel·les del balcó central, la inscripció: "1903/JD/2003", que correspon a la data de construcció de la casa per part de la avi de l'actual propietari i a l'última rehabilitació. La finestra de les golfes, també s'ha convertit en balcó, però no sobresurt del pla de la façana, està protegida amb barana de barrots de ferro. Al seu costat hi ha un rellotge de sol pintat, amb la llegenda: "Jo sense sol i tu sense salut, tot es perdut". En el costat dret de la casa, s'hi va afegir un cos per a corts i pallissa, d'una vessant, de planta baixa i pis. Els murs són de còdols i les obertures estan fetes en totxo. La porta és d'arc pla i les finestres d'arc escarser. Actualment la casa queda al fons d'un pati tancat, en el costat sud-oest per una moderna construcció. Al costat sud-est, una altra casa nova.



La Bastida Vella

Adreça:

Camí de la Bastida Vella, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular-Gòtic

Segle:

XV- XVI-XVIII-XX

Any:

1744 (reforma)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada-Masoveria

Notícies històriques:

Aquesta casa era la llar d'una família de la petita noblesa, propietària de diverses terres, especialment al Rieral de Santa Eulàlia. La primera referència escrita és de l'any 1195, quan Guerald de Bastida va acensar el mas Pallars a Pere Pallars. Més tard, el 1227, Arnau de Bastida va adquirir mig molí. A banda de les terres, els Bastida tenien interessos en impostos feudals. Per exemple, l'any 1323, el delme del carnalatge de l'Ametlla del Vallès es repartia entre el rector d'aquella parròquia i els nobles Bernat de Rosanes i Berenguer de Bastida. El patrimoni familiar va créixer encara més quan, l'any 1450, Umbert de Bigues, últim senyor de la casa dels Bigues, a Bigues, va nomenar hereu de tots els seus béns al seu nebot Joan Benet de Bastida. L'any 1473, Joan Benet de Bastida va nomenar hereva a la seva filla Aldonça de Bastida, casada amb el donzell Berenguer Miquel. A finals del segle XV, la família Bastida es va traslladar a Bigues, però la pesta va provocar la mort de diverses persones de la nissaga, sobrevivint tant sols Liença de Palol, néta d'Aldonça de Bastida. Quan l'any 1523 va fer testament, va nomenar hereu a Joan de Vilafranca, el qual l'any 1532 ja gestionava el patrimoni Bastida. Joan de Vilafranca fou succeït pel

seu fill Francesc de Vilafranca, i aquest ho fou pel seu fill Lluís de Vilafranca i de Boixadors, senyor de la casa de la Bastida i de Bigues. Lluís de Vilafranca, com els seu pare i el seu avi, fou enterrat a l'església de Santa Eulàlia, malgrat haver fixat la seva residència a Barcelona. Per tant, des de mitjans segle XVI, la Bastida Vella ja es degué convertir en una masoveria dels Vilafranca. La filla i hereva de Lluís de Vilafranca s'anomenà Anna de Vilafranca, casada l'any 1603 amb el donzell Francesc de Grimau i de Llupià. Els Grimau, oriünds de Perpinyà però residint a Barcelona, van posseir aquesta casa fins al primer terç del segle XIX, quan Anton Llobet i Vall-llossera, un científic i escriptor nascut a Caldes, va comprar l'heretat. Finalment, l'any 1915 la casa i les seves terres foren adquirides pel propietari Lluís Barbany i Unyó, amo de can Barbany del Molí. Des del darrer quart del segle XIX, la família Dantí va ser masovera de la casa. A principis del segle XX, Jaume Dantí va aixecar la Bastida Nova, prop de la casa pairal. Actualment encara hi ha masovers.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

La Bastida Vella

Descripció:

La Bastida Vella és la juxtaposició de dos edificis, un amb caràcter defensiu d'origen medieval i un altre construït sobre la façana de migdia d'aquest primer, en el segle XVIII. L'edifici més antic és de carener paral·lel a la façana amb coberta d'una vessant. Consta de planta baixa, pis i golfes. En el segle XVI, es van obrir finestrals d'arc conopial amb l'interior lobulat i guardapols, amb mascarons a les impostes i festejadors a l'interior, tot de pedra. Si bé ara estan situats a les façanes, nord-est i nord-oest, podrien haver estat en origen a la façana principal, ja que no es trobem en una disposició típica d'aquest elements. També a l'interior de la masia, en el pas d'un dels dormitoris a la sala, hi ha una porta de pedra d'arc carpanell amb guardapols d'arc mixtilini i impostes esculturades. En el segle XVIII, tal com diu a la llanda de la porta de la façana principal "GRIMAU/ME/FECIT/1744", es va construir el segon edifici. És de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i dos pisos. Els murs estan arrebossats. A la façana principal es conserva un rellotge de sol despintat. Les obertures són de llinda plana de pedra, protegides amb reixes de

barrots a la planta baixa. A començament del segle XX, es va fer obres de reforma, es va obrir un balcó a la sala, protegit amb barana de ferro tornejat. A les altres obertures, els van afegir balustres de ceràmica a manera de balcó dins el pla de la façana. Totes les obertures tanquen amb porticons de llibret. En el costat dret de la porta es conserva un pedrís amb escala per pujar a cavall. A l'interior es conserva la distribució clàssica de l'espai. A la sala, cal assenyalar les bigues travesseres amb decoració de tipus modernista als extrems i també els paviments de tipus hidràulic que es va posar a les estances del primer pis. En el costat dret de la masia, tancat per un barri antic amb portalada i teuladet, hi ha les corts velles.





La Casa Vella

Adreça:

La Casa Vella, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Molí-Edifici aïllat

Època:

Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XX

Any:

1699

Ús:

Masia

Tipus de propietat:

Masoveria

Notícies històriques:

Antiga llar i molí fariner de la família Barbany del Molí. En el fogatge de 1497 ja s'esmenta el Molí d'en Barbany. A mitjans segle XVI, el pubill Joan Camp, àlies Barbany, casat amb Antiga Barbany, també posseïa el mas "Majorques" -antigament denominat mas Serra-, sota la senyoria alodial del monestir de Sant Miquel del Fai. Per tant, ja aleshores els Barbany disposaven d'un patrimoni important. Gràcies a aquesta preeminència econòmica, els Barbany també van començar a desenvolupar una destacada vida social en el si de la comunitat, per exemple en el govern de la baronia de Montbui -l'any 1579, Joan Barbany era el batlle de la baronia-. L'any 1727 el seu propietari era en Joan Barbany del Molí. L'any 1758 Bernardí Barbany posseïa 2 cases -la casa de can Barbany i el mas Mallorca-, un molí fariner i prop de 90 quarteres de terra i era un dels principals contribuents del cadastre de Santa Eulàlia. Però, a l'entorn de 1777 una crescuda del Tenes va malmetre l'antic molí. Possiblement, es va decidir la construcció d'una nova casa i d'un nou molí -l'actual can Barbany- després d'aquella rierada. L'antiga casa pairal dels Barbany, la "Casa Vella", va esdevenir una masoveria. Des

del darrer quart del segle XIX, la família Vila, encapçalada pel moliner Agustí Vila, vivia a la casa. Els seus descendents encara habiten aquesta masoveria.

Descripció:

La Casa Vella és una edificació complexa, difícil de datar donada l'estructura resultant per les transformacions que ha patit al llarg del temps. Tot i això, tenint en compte les llandes d'algunes finestres, es podria dir que al menys en el segle XVII i XVIII s'hi fan obres i també en el segle XX. Segons els actuals masovers, la façana principal està orientada a llevant, és de carener paral·lel a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab. En el primer pis de la façana sud, abans de la guerra civil, s'hi va fer un habitatge per als mossos d'esquadra. Els murs estan arrebossats. Consta de planta baixa, pis i golfes. La porta és d'arc rebaixat de totxo i les finestres del primer pis de llinda plana i brancals de pedra, sembla que han estat reaprofitades d'un edifici anterior, si més no han canviat la seva ubicació. La que hi ha sobre la porta, té inscrit a la llinda: "JOAN BARBANY/ME/A/ 1727/FE"; i en el brancal esquerra es pot llegir: "A/13/DE/MARÇ/L'ANY/1623". La part inferior



La Casa Vella

d'aquesta finestra està tapiada, sembla que en algun temps havia estat una porta. A la paret sud, hi ha una altra finestra de llinda i brancals de pedra que sembla treta de context. Les altres obertures d'aquesta façana són variades fetes en el primer terç del XX, la porta principal és d'arc de mig punt, la porta de sota l'escala d'arc pla i la del cobert d'arc carpanell. Tot i que es considera aquest edifici el més antic, n'hi ha un altre de cos allargassat que surt en sentit perpendicular a la primera construcció descrita que, pel tipus de murs que hi ha a la façana nord, sobre la paret de l'antiga bassa, sembla anterior. Actualment hi viuen els masovers. La façana principal mira al sud, és de carener paral·lel, amb coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs estan arrebossats. Les obertures han estat totes modificades. A la façana nord, els murs estan bastits sobre paret de carreuó, (bassa); la part superior és de tapia i de còdols i s'hi conserva una finestra tapiada de llinda plana de pedra amb la data de "1699?". A l'extrem est de la masoveria, encara s'hi va afegir un altre cos fet de totxo, per a pallissa i corts. Al costat sud del molí hi ha l'era i uns coberts per a la palla. En el costat sud-est, les noves instal·lacions per al bestiar.





El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

La Ferreria

Adreça:

La Ferreria, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XX

Any:

1558 (reconstrucció)

Ús:

Habitatge

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La primera notícia de la Ferreria és de l'any 1321, quan es parla de les terres del mas "Ferrarii"; des d'aleshores, es documenten diverses referències sobre el mas Ferrer i les seves terres -el 1340 es parla de la clota del mas Ferrer-. A la casa, hi vivia una família cognomenada Ferrer -Francesc Ferrer apareix citat per primera vegada l'any 1332-. La crisi dels segles XIV i XV va fer desaparèixer la família Ferrer de Santa Eulàlia i va arruïnar el mas, ja que l'any 1479 es trobava derruït. Aquell mateix any, el beneficiat del benefici de Santa Eulàlia de l'església de Santa Maria de Caldes de Montbui, senyor alodial del mas, va establir el mas Ferrer -antigament dit "de Ferro"- a favor de Pau Burguès, vinculant aquesta masia al patrimoni del mas Burguès. L'any 1552, Jaume Burguès va establir una peça de terra de pertinença del mas Ferrer a favor de Bartomeu Julià, ferrer de Samalús, per tal que hi construís una casa. Per tant, aquest Bartomeu Julià va construir l'actual Ferreria a mitjans segle XVI. L'any 1620 la casa del ferrer Francesc Julià, nét de dit Bartomeu, ja es coneixia com la "Ferraria". El mateix Francesc Julià va formar part, sovint, dels òrgans de govern de la baronia de Montbui durant el segon quart del segle XVII.

La seva filla i hereva, Maria Julià, es va casar amb Bartomeu Xalabarder, ferrer de Caldes de Montbui. Fruit d'aquest matrimoni, va néixer en Narcís Xalabarder i Julià. L'any 1711, Francesc Xalabarder, ferrer de Santa Eulàlia, venia un censal mort amb Genís Burguès. L'any 1758 Josep Xalabarder declarava posseir 5 quarteres de terra i una casa. Possiblement, a la segona meitat del segle XVIII o a la primera del XIX, els Xalabarder van abandonar la Ferreria, que va restar en mans de la família Margenat, propietaris de can Burguès, íntegrament. Els Margenat van convertir la Ferreria en una masoveria, i l'any 1877 s'hi va instal·lar el ferrer Marc Pujades amb la seva família. Uns anys més tard, els masovers foren el ferrer Jacint Barbany i la seva família. A principis del segle XX, els Barbany van deixar la Ferreria i l'any 1912 van construir cal Ferrer, a la cara de llevant de la carretera de Bigues.



La Ferreria

Descripció:

Masia reconstruïda en el 1558 sobre una construcció anterior i reformada en els anys 80 del segle XX pel pare de l'actual propietari. És de carener perpendicular a la façana, amb coberta a dues vessants. El perfil de la coberta és molt allargassat pels cossos adossats als dos extrems de la masia, per a quadres i cobert. Consta de planta baixa i pis. Els murs que són de paredat estan arrebossats i pintats. La porta principal, és d'arc de mig punt de dovelles petites, a la pedra hi ha gravada la data de "1558" i una enclusa, en referència a la ferreria que havia estat. A la dreta d'aquesta porta n'hi ha una altra d'arc rebaixat fet de dovelles. Les finestres són de llinda plana de pedra, només la d'un dormitori té incís un petit arquet conopial. La de la sala conserva el festejador. A la planta baixa n'hi ha una altra de nova, seguint la mateixa tipologia que les altres. Al davant de la façana de la masia hi ha una vorera empedrada i dos pedrissos, un al costat de la porta principal i un altre a la sortida del cobert. A l'interior de la masia es conserva la distribució clàssica de l'espai. Al davant de la casa hi ha un pou refet.





Rectoria

Adreça:

Plaça de la Rectoria, s/n

Classificació/Tipologia:

Rectoria

Època:

Medieval-Moderna

Estil:

Popular

Segle:

XV-XVI-XVII-XX

Any:

1683 , 1981 (reforma)

Ús:

Rectoria

Tipus de propietat:

Bisbat de Barcelona

Notícies històriques:

L'any 1379 el rector Nicolau Oromir va demanar llicència al bisbe per derriuir la rectoria a causa del seu estat ruïnós. Entre 1370 i 1420, la rectoria va necessitar reparacions constants a causa del seu mal estat, potser perquè durant força temps el rector de la parròquia, Nicolau Oromir, no hi va viure. L'any 1508 algunes estances de la rectoria tornaven a estar en estat ruïnós, coincidint novament amb un rector molt sovint absent, Joan Segué (1500-1513). En canvi, al llarg dels segles XVI i XVII, la rectoria acostumava a trobar-se en bon estat, tot i que va ser reformada durant la primera meitat del segle XVII. El segle XIX va presenciar la transformació de l'església en diversos aspectes; pel que fa a l'economia, les desamortitzacions van desposseir la parròquia, i el seu rector, d'heretats importants del poble. L'any 1841 el rector va cedir la possessió de diverses finques urbanes -el mas Tries del Bosc, els masos Dalmau, el mas Rulla i el mas Brustenga- i de diverses finques rústiques. El 23 de juliol de 1936 l'església i la rectoria foren assaltades, es va cremar gran part de l'arxiu parroquial i van desaparèixer molts ornaments. Durant la Guerra Civil (1936-1939), el Comitè Antifeixista Revolucionari local va confiscar l'església i la rectoria, que va quedar molt malmesa. L'any 1981 es va restaurar la rectoria, tornant-li les seves característiques originàries que anteriors accions havien desfigurat.

Descripció:

Edifici del segle XVII, de carener perpendicular a la façana, coberta a dues vessants desiguals de teula àrab. Els murs que estan fets amb carreuons, estaven arrebossats. Consta de planta baixa, pis i golfes, adaptat als desnivell del terreny. A la façana nord-est, es pot veure el creixement de la rectoria per les pedres cantoneres de les antigues construccions. A la façana sud, hi ha un petit porxo sobre pilars de fusta. Per accedir a la porta principal hi ha un cos d'escalas. La porta és d'arc de mig punt de dovelles petites, ben tallades. Les finestres de la planta baixa i el pis són de llinda plana i ampit motllurat renovat, tot de pedra. A les llindes de les finestres de la planta baixa hi ha gravada la data de "1683". En el primer pis s'obre un balcó amb estructura de ferro, a la llosana, rajoletes i baranes de ferro per protegir. A la llinda hi ha una inscripció no gaire clara: "CON/?/ME?". La finestra de les golfes i la del costat est de la rectoria han estat modificades a l'última reforma, feta en el 1981 per tornar a recuperar el seu aspecte primitiu. A la façana nord-est, les finestres són a nivell de maó i de llinda plana de fusta amb brancals de maó. A finals del segle XIX, començament del segle XX, ja s'hi havien fet obres de reforma. En el costat nord-est, hi ha una alta terrassa que per la part inferior fa de passadís, descansa sobre un dels edificis annexes del casal parroquial.



El patrimoni històric de Santa Eulàlia de Ronçana

Rosàs

Adreça:

Camí de Rosàs, s/n

Classificació/Tipologia:

Masia-Edifici aïllat

Època:

Medieval

Estil:

Popular

Segle:

XVI-XVII-XVIII

Any:

1575,1571,1669,1684,1712

Ús:

Deshabitada

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

La primera notícia documental de la família Rosàs és de 1281, quan vivia Albert Rosàs. Des d'aleshores, la nissaga dels Rosàs es troba documentada: Albert Rosàs (1359, 1394) -el qual posseïa drets sobre el proper mas Aguilar-; Joan Rosàs (1466); Bernat Carrera, casat amb Eleonor Rosàs (1543); Francesc Rosàs (1608, 1625). A finals del segle XV, ja devia tractar-se d'un mas amb moltes terres, i la seva família sovint apareix formant part dels òrgans de govern de la baronia de Montbui. L'any 1543, la senyoria alodial del mas Rosàs pertanyia a la capella de Santa Quitèria i de les Santes Verges de la catedral de Barcelona. L'any 1758, Joan Rosàs posseïa un mas de 155 quarteres a Santa Eulàlia i 12 a Caldes de Montbui, i era el vuitè major contribuent del poble. Aquell mateix segle, l'extensió de la finca va augmentar a causa de la incorporació del mas Vidal del Roure, possiblement fruit del matrimoni entre una filla de Rosàs i Joan Vidal, possessor del veí mas Vidal. A la primera meitat del segle XIX, Joan Rosàs i Màrgens i el seu fill Josep van decidir abandonar la casa i traslladar-se a Sant Feliu de Codines, de manera que la masia va ser explotada en règim de masoveria. El mateix Joan Rosàs va esdevenir alcalde de Sant Feliu

de Codines l'any 1863. L'any 1861, Teresa Rosàs posseïa tres finques (Rosàs, Vidal i Mas), que sumaven 260 quarteres de terra. A principis del segle XX, els Rosàs es van traslladar de nou, aquest cop a Granollers, on Albert Rosàs i Macià va exercir el càrrec d'alcalde. Pel seu matrimoni amb la pubilla de can Major, Albert Rosàs va esdevenir també propietari del mas Major de Valldoreix, on hi van fixar la seva residència. Com a gran propietari, Albert Rosàs fou soci de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre o de l'Associació de Propietaris del Partit de Granollers. Cal destacar els intents de millorar la finca durant el primer quart del segle XX, com per exemple l'elaboració de xampany, anomenat "Xampany Rosàs".

Descripció:

La masia de Rosàs és el resultat de la suma de les obres fetes com a mínim des del segle XVI i fins al XX d'aquí que resulti una construcció complexa. Rosàs està tancada dins un barri amb dos portalades d'accés, un al costat sud i l'altre a l'est. Les portalades són de llinda plana de pedra i porten gravada la data de "1669", a la del costat est a més hi ha la inscripció: "IOANUS/DAL/ ROSAS/IHS".



En el mur del barri d'aquest mateix costat hi ha una finestra d'arquet conopial amb data de 1712, entre espirals. Pel costat sud-est dels murs del barri, s'hi van adossar diversos cossos per a corts i quadres que estan adaptats al desnivell del terreny. Al llarg del segle en el murs de protecció, s'han anat obrint portes d'accés directes des de l'exterior per facilitar les tasques del camp.

La masia, del segle XVI, XVII i XVIII, és de carener perpendicular a la façana coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els murs són de còdols arrebossats. La façana és asimètrica, pel costat sud fa una mena de corba, com si hi hagués un edifici més primitiu. La porta principal és d'arc de mig punt de dovelles molt ben tallades, amb escut a la pedra clau amb la anagrama "IHS" dins un orla. Totes les obertures de la casa són de llinda plana de pedra, la de la sala té guardapols motllurat i la data de: "1575/IHS", també la d'un dels dormitoris. A les golfes es pot llegir: "1784" i a la zona corba de la masia "1571?". A les parets interiors del barri, hi ha molts cossos adossats, corts, estables, ... i d'altres annexes per a les tasques del camp.

A fora del barri queden el porxo, davant l'era i les darreres instal·lacions per al bestiar, fetes d'obra i coberta d'uralita.

El porxo, de grans dimensions, està dividit en dos espais: el cobert i el trull, amb pallissa superior. És un edifici de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab, sobre embigat de fusta i sostingut per un pilar central de pedra amb la data gravada de 1684. Els murs del perímetre són de còdols de riu. La paret est que tanca el trull, és de tova. Dins el cobert mig enrunat, encara es conserva un forn de pa. En el costat esquerra de l'edifici, a la planta baixa, hi ha un trull d'oli, una roda de fusta, una fogaina i una premsa. Les obertures d'aquest trull són amb llinda plana de fusta. A la part superior, hi ha la pallissa amb restes de l'encanyissat de tanca. Entremig del camp de farratge encara es conserva el pou de tipologia clàssica.





Torre del Dr. Vázquez

Adreça:

Carrer Verge del Pilar, s/n

Classificació/Tipologia:

Casa jardí

Època:

Contemporània

Estil:

Eclèctic

Segle:

XX

Any:

1928, 1956, 2003

Ús:

Segona residència

Tipus de propietat:

Privada

Notícies històriques:

Casa d'estiueig construïda a migdia del camí de can Paraire. El nom de la casa prové del doctor Juan Vázquez Sans, propietari de l'edifici i estiuejant del poble ja a la dècada de 1920 -l'any 1924, en un article publicat al diari "La Tribuna", el doctor Vázquez ja denunciava el mal estat del camí que unia el nucli de la Sagrera amb la carretera-. El doctor Vázquez, resident habitualment a Barcelona, fou subdelegat de medicina a Barcelona a la dècada de 1960, i va rebre la "Gran Cruz de la Orden Civil de Sanidad". L'any 1958, el mateix Juan Vázquez va ser un dels primers promotors urbanístics del poble, amb la construcció de 10 vivendes a la zona de can Mallorca, que es va conèixer com la urbanització del doctor Vázquez. El mateix 1958, escrivia que Santa Eulàlia de Ronçana, per la seva proximitat a la capital, per la seva facilitat de comunicació, per la varietat dels seus paisatges i per la seva abundant fauna i flora era "una reserva inestimable para el habitante de la capital".

Descripció:

Casa d'estiueig, construïda l'any 1928, seguint el corrent iniciat a començament del segle XX. És de carener perpendicular a la façana i coberta a dues vessants de teula àrab. Consta de planta baixa i pis. Els murs estan arrebossats i pintats. La façana està coronada per un frontó esventrat, rematat per una esfera. Entremig del trencament de la base, hi ha un medalló amb les inicials: "JV". A sota hi ha la imatge d'un Sagrat Cor fet amb rajola de València. Sobresortint del pla de la façana, hi ha un porxo sobre columnes toscanes, amb ràfec voladís motllurat, sota del qual hi ha un petit rellotge de sol amb la data de: "AÑO/1952/JV/SOL/I/AGUA/DAN/VIDA". La coberta és amb terrassa, protegida amb barana de ferro de fosa. Totes les obertures són d'arc a nivell. A la planta baixa estan protegides amb reixa de ferro, i sobre la porta hi ha la data de: "1928/JV/1956". A la terrassa, les llindes estan decorades amb gerros de flors, envoltats d'elements vegetals. A la façana est, en les reformes fetes en el 2003, s'hi va afegir un petit cos de vidre i metall per a l'ascensor. La casa està envoltada per un jardí a diversos nivells, salvant els desnivells del terreny hi ha dues terrasses protegides amb barana d'obra i dibuix geomètric. En la paret mitgera, amb la finca del costat, encara es conserva una jardineria revestida amb rajola amb motius vegetals i herois llegendaris.



Santa Eulàlia de Ronçana, 2010



Ajuntament
de Santa Eulàlia de Ronçana